

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
MYKOLO ROMERIO TEISĖS MOKYKLOS
VIEŠOSIOS TEISĖS INSTITUTAS

BARBARA JACEVIČ

(ADMINISTRACINĖS TEISĖS STUDIJŲ PROGRAMA)

ADMINISTRACINIŲ TEISMŲ KŪRIMOSI PRIELAIDOS IR RAIDA LIETUVOJE

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –

Prof. dr. Ieva Deviatnikovaitė

Vilnius, 2022

TURINYS

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS	3
ĮVADAS	4
1. ADMINISTRACINIŲ TEISMŲ STEIGIMAS ATKŪRUS LIETUVOS RESPUBLIKOS NEPRIKLAUSOMYBĘ.....	8
1.1 Ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimas iki administracinių teismų įsteigimo.....	8
1.2 Administracinių teismų steigimo Lietuvoje priežastys	13
2 ADMINISTRACINIŲ TEISMŲ SISTEMOS INSTITUCINĖ RAIDA.....	21
2.1 Pirmasis administracinių teismų institucinės raidos etapas arba 1999–2000 m. teismų veiklos apžvalga	21
2.2 Antrasis administracinių teismų sistemos institucinės raidos etapas 2001–2017 m.	37
2.3 Administracinių teismų sistema nuo 2018 m. sausio 1 d.	51
3. ADMINISTRACINIŲ TEISMŲ KOMPETENCIJA IR JOS RAIDA	56
3.1 Administracinių teismų kompetencija pirmaisiais veiklos metais	56
3.2. Administracinių teismų kompetencija 2001–2017 metais.....	59
3.3. Šiuolaikinė administracinių teismų kompetencija	64
IŠVADOS.....	71
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	73
ANOTACIJA.....	83
ABSTRACT	84
SANTRAUKA	85
SUMMARY	87
PRIEDAI	89

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

ABTĮ arba **Administracinių bylų teisenos įstatymas** – Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas

Civilinis kodeksas – Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas

ES – Europos Sąjunga

LAGK – Lietuvos administracinių ginčų komisija

LRKT – Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

LVAT – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas

Ministras Pirmininkas – Lietuvos Respublikos Ministras Pirmininkas

Respublikos Prezidentas – Lietuvos Respublikos Prezidentas

Seimas – Lietuvos Respublikos Seimas

Užsieniečių teisinės padėties įstatymas – Lietuvos Respublikos įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties

Vyriausybė – Lietuvos Respublikos Vyriausybė

IVADAS

Temos aktualumas. Mykolas Romeris yra pasakęs, kad „administracinis teismas – viena iš rimčiausių teisinės valstybės institucijų, kuria remiasi teisinė valstybė, nes be administracinio teismo teisinės valstybės nėra: yra tikrai policinė valstybė“¹.

Šiandien Lietuvoje administracinis teismas, administracinių teismų sistema yra savaiame suprantamas dalykas, bet iš esmės, ši sistema, yra sąlyginai nauja. Pažymėtina, kad teisminės viešosios administracijos kontrolės poreikis Lietuvoje buvo jaučiamas jau tarpukaryje. Negana to, jau tarpukariu nemažai buvo ir diskutuojama apie administracinių teismų viziją, buvo kuriami administracinių teismų įstatymo projektai. Daugiau dėmesio administracinė justicija sulaukė tik atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, tačiau net ir tada ilgą laiką iš administracinių teisinių santykių kylantys ginčai buvo laikomi bendrosios kompetencijos teismų nagrinėtinais, o administracinė justicija buvo laikoma savotiška civilinio proceso teisės dalimi. Prirėkė daug laiko, kad administracinė justicija būtų išgryninta bei sukurta tokia administracinių teismų sistema, kokią ją matome ir turime dabar.

Nors administracinis teismas laikomas viena iš svarbiausių valstybės institucijų, turinti užtikrinti viešosios administracijos veiklos teisėtumą, analizuojant mokslinę doktriną, pastebėta, jog administracinių teismų kūrimuisi, administracinių teismų raidos genezei Lietuvoje skiriama nepelnytai mažai dėmesio. Po Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo administracinių teismų steigimosi, jų raidos istorija nėra iš esmės atskleista. Šiuo tyrimu siekiama užpildyti administracinės teisės istorijos mokslo spragą. Tai kartu atskleidžia ir šio magistro darbo aktualumą.

Mokslinis ištirtumas. Pažymėtina, kad iš esmės, istoriniu aspektu administracinis teismas analizuotas I. Deviatnikovaitės monografijoje „Administracinio teismo istorija Lietuvoje 1918 – 1940 m.“². Čia atskleidžiama administracinio teismo istorija tarpukario Lietuvoje. Kaip pastebi I. Deviatnikovaitė, kitų mokslininkų, t. y. M. Maksimaičio³, A. Andruškevičiaus⁴, J.

¹ Mindaugas Maksimaitis, „Mykolo Romerio mokslas apie valstybę“ (Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas, 1997).

² Ieva Deviatnikovaitė, *Administracinio teismo istorija Lietuvoje 1918–1940 m.*, (Kraków: Księgarnia akademicka, 2021).

³ Mindaugas Maksimaitis, *Valstybės Taryba Lietuvos teisinėje sistemoje (1928–1940)*, (Vilnius: Justitia, 2006); Mindaugas Maksimaitis, *Lietuvos valstybės konstitucijų istorija* (Vilnius: Justitia, 2005); Mindaugas Maksimaitis, „Teismų santvarkos pagrindų formavimas Lietuvoje (1918–1933)“, *Jurisprudencija* 20/2 (2013); Mindaugas Maksimaitis, „Teisinės valstybės modelis“, iš *Mykolo Römerio mokslas apie valstybę* (Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas, 1997); Mindaugas Maksimaitis, *Mykolas Römeris – Lietuvos sūnus* (Vilnius: MRU, 2006); Mindaugas Maksimaitis, „Lietuvos 1933 m. Teismų reformos rengimas“, *Jurisprudencija* 24/2 (2017); Mindaugas Maksimaitis, „Konstitucinis Teismas 1938 m. Lietuvos Konstitucijos projekte“, *Jurisprudencija* 52/44 (2004).

⁴ Arvydas Andruškevičius, *Administracinės teisės principai ir normų ribos* (Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004).

Paužaitės-Kulvinskienės⁵, B. Pranevičienės⁶, S. Šedbaro⁷, A. Dziegoraičio⁸, D. Urbono⁹ tyrimuose administracinio teismo klausimas tiriamas fragmentiškai, nuodugniau neanalizuojant nei administracinio teismo įstatymo projektų, nei jų rengimo aplinkybių¹⁰. Pažymėtina, jog ir po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo įsteigtų administracinių teismų istorinė analizė yra skurdi, nėra tyrimo, nuodugniai atskleidžiančio administracinių teismų kūrimosi prielaidų ir jų institucinės kompetencijos raidos, 1990 m. atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, šio baigiamojo magistro darbo *tyrimo temos naujumas* grindžiamas tuo, kad darbe analizuojamos Lietuvos administracinių teismų steigimo prielaidos, institucinės ir kompetencijos raidos etapai, 1990 m. atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę. Naujumą ir **originalumą**, be kita ko, lemia tai, jog rengiant šį baigiamąjį darbą, darbo autorė naudojo pirminius informacijos šaltinius, būtent Vilniaus regioniniame valstybės archyve saugomus Vilniaus apygardos administracinio teismo 1999–2016 m. vidaus tvarkomosios veiklos dokumentus, Regionų apygardos administraciniame teisme saugomus Kauno apygardos administracinio teismo 1999–2016 m. vidaus veiklos dokumentus, Klaipėdos regioniniame valstybės archyve saugomus Klaipėdos apygardos administracinio teismo 1999–2016 m. veiklos dokumentus, Šiaulių regioniniame valstybės archyve saugomus Šiaulių apygardos administracinio teismo vidaus veiklos medžiagą, Panevėžio regioniniame valstybės archyve saugomus Panevėžio apygardos administracinio teismo 1999–2016 m. vidaus veiklos dokumentus, taip pat LVAT bei Lietuvos apeliaciniame teisme saugomus vidaus veiklos dokumentus.

Šio darbo reikšmė administracinės teisės ir istorijos doktrinai pasireiškia administracinės teisės istorijos mokslo spragos apie administracinių teismų kūrimąsi ir jų raidą Lietuvoje po nepriklausomybės atkūrimo, užpildymu.

Šio darbo *objektas* yra administracinių teismų steigimas Lietuvoje bei šių teismų institucinės sistemos ir kompetencijos raida. jų raida.

Tyrimo dalykas – prielaidos, lėmusios administracinių teismų steigimą, jų institucinę ir kompetencijos raidą, 1990 m. atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę.

Darbo *tikslas* yra atskleisti administracinių teismų steigimo prielaidas, institucinę ir kompetencijos raidą atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę. Šiam tikslui pasiekti darbe keliami *uždaviniai*:

⁵ Jurgita Paužaitė-Kulvinskienė, *Administracinė justicija: teorija ir praktika* (Vilnius:Justitia, 2005).

⁶ Pranevičienė Birutė, *Kvaziteismai administracijos kontrolės sistemoje* (Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2003).

⁷ Stasys Šedbaras, *Administracinio proceso teisinio reglamentavimo problemos Lietuvos Respublikoje* (Vilnius: Justitia, 2006).

⁸ Algimantas Dziegoraitis, „Administracinės teisės mokslas Lietuvoje 1918–1940“, iš *Administracinė teisė. Bendroji dalis: vadovėlis*, mokslinis redaktorius ir koordinatorius A. Dziegoraitis (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2005).

⁹ Darius Urbonas, „Administracinės jurisdikcijos ištakos Lietuvoje“, *Socialinių mokslų studijos* 3/3 (2009).

¹⁰ *Ibid*, 17.

1. Ištirti ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimą iki administracinių teismų įsteigimo bei nustatyti esmines prielaidas, paskatinusias administracinių teismų steigimą Lietuvoje.

2. Išanalizuoti administracinių teismų sistemos institucinę raidą, atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę.

3. Ištirti administracinių teismų kompetencijos raidą, atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę.

Darbe naudojami metodai. Magistro baigiamojo darbo tyrimų metodika sudaryta teisės aiškinimui ir taikymui skirtais mokslinio pažinimo metodais¹¹. Darbe kompleksiskai naudojami šie metodai: istorinis – atskleidžiant administracinių teismų steigimą; lyginamosios teisėtyros metodas taikomas atskiriems administracinių teismų veiklos periodams bei skirtingų administracinių teismų veiklos sąlygoms, kurios egzistavo skirtingais administracinių teismų raidos etapais, palyginti, taip pat lyginant administracinių teismų kompetencijos raidą skirtingais administracinių teismų veiklos etapais; analitinis-kritinis – siekiant parodyti administracinio teismų veiklos trūkumus bei privalumus skirtingais administracinių teismų raidos laikotarpiais; dokumentų analizės metodas – tiriant teisinius dokumentus (teisės aktus, teismų praktikos pavyzdžius) ir archyvinę medžiagą; abstrakcijos – atskleidžiant administracinių teismų sistemą ir jos sandarą; statistinis – tiriant administracinių teismų bylų statistinius duomenis, apibendrinimo – apibendrinant moksliniam darbui naudotą literatūrą, formuluojant baigiamąsias tyrimo išvadas; dogmatinis – įstatymų turiniui analizuoti.

Pagrindiniai šaltiniai, padėję darbo autorei išsamiai atskleisti administracinio teismo raidą po Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo, t. y., nuo 1990 m. iki šių dienų, yra teisės aktai, jurisprudencija, Seimo stenogramos, archyviniai duomenys. Taigi, magistro baigiamojo darbo mokslinį pagrindą sudaro dvidešimt šešios Vilniaus regioninio valstybės archyve, Klaipėdos regioninio valstybės archyve ir Šiaulių regioninio valstybės archyve saugomos administracinių teismų vidaus veiklos dokumentų bylos, Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmų archyve, LVAT archyve bei Lietuvos apeliacinio teismo archyve saugomi teismų vidaus veiklos dokumentai, daugiau nei 30 mokslinės literatūros šaltinių, virš dešimt administracinių bylų, taip pat tyrimo tikslui pasiekti reikšmingos Seimo posėdžių stenogramos ir protokolai, LVAT biuleteniai, administracinių teismų 2016–2021 m. metiniai pranešimai ir veiklos ataskaitos.

Magistro baigiamojo darbo **tyrimo struktūra** susideda iš įvado, dėstomosios dalies (trys pagrindiniai skyriai, kurie susideda iš smulkesnių poskyrių) bei išvadų. Pirmojoje darbo dalyje aptariami ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimo ypatumai iki

¹¹ Justinas Sigitas Pečkaitis ir Irena Mačerisnkienė, *Magistro baigiamojo darbo rengimo tvarka* (Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2008), 16, 28.

administracinių teismų įsteigimo bei atskleidžiamos administracinių teismų steigimą Lietuvos paskatinusios priežastys. Antroje dalyje analizuojama administracinių teismų institucinės raidos etapai. Trečioji dalis skirta administracinių teismų kompetencijos raidai aptarti. Likusios tyrimo struktūros dalys yra literatūros sąrašas, anotacija ir santrauka lietuvių bei anglų kalbomis, priedai, sąžiningumo deklaracija.

Šio tyrimo *ginamasis teiginys* – administracinių teismų įsteigimą Lietuvoje paskatino Lietuvos siekis stiprinti viešosios administracijos teisėtumo kontrolę.

1. ADMINISTRACINIŲ TEISMŲ STEIGIMAS ATKŪRUS LIETUVOS RESPUBLIKOS NEPRIKLAUSOMYBĘ

1990 m. kovo 11 d. atkūrus Lietuvos valstybės nepriklausomybę, atsirado būtinybė pritaikyti Lietuvos teisinę sistemą prie pasikeitusios valstybės santvarkos. Lietuvos valstybės nepriklausomybės atkūrimas lėmė būtinybę sukurti ir teismų sistemą, atitinkančią nepriklausomos valstybės standartus. B. Pranevičienė, apibūdindama atsikūrusios Lietuvos viešosios administracijos veiksmų teisėtumo kontrolės kūrimo procesą, yra nurodžiusi, kad „Nepriklausoma Lietuva pasiryžo kurti demokratinę, įstatymus gerbiančią visuomenę, suformuoti institucinį mechanizmą, įgalinantį ginti neteisėtais administracijos veiksmais pažeistas asmens teises“¹². Siekiant atskleisti administracinių teismų steigimo šiuolaikinėje Lietuvoje procesą bei jo teisinės problemas, šioje darbo dalyje visų pirmiausia apžvelgiama istorinė tų metų įvykių seka.

1.1 Ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimas iki administracinių teismų įsteigimo

Atkūrus nepriklausomybę bei užbaigus sovietinę erą Lietuvoje, Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba – Atkuriamasis Seimas priėmė Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos Laikinojo Pagrindinio Įstatymo“ (toliau – Laikinasis Pagrindinis Įstatymas), kuriuo buvo sustabdytas 1938 m. gegužės 12 d. Lietuvos Konstitucijos galiojimas bei buvo siekiama suderinti teisės bazės pagrindus prie pakitusių politinių, ekonominių ir kitų visuomeninių santykių¹³. Nors minėtame įstatyme, kuris teisės doktrinoje dar vadinamas laikinąja konstitucija¹⁴, tiesiogiai nėra reglamentuojama administracinių teismų steigimo procedūra, o tik 14 skirsnyje aptariami bendri teismų veiklos principai ir pagrindai, manytina, jog administracinio teismo užuomazgos, slypi Laikinojo Pagrindinio Įstatymo 37 straipsnyje, įtvirtinančiame Lietuvos piliečių teisę kreiptis į teismą įstatymo nustatyta tvarka dėl pareigūnų veiksmų, kuriais pažeidžiami įstatymai, viršijami įgaliojimai arba varžomos piliečių teisės¹⁵. Pastebėtina, jog vadovaujantis 1964 m. liepos 7 d. Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Aukščiausiosios Tarybos priimto bei Lietuvoje iki 2003 m. sausio 1 d. galiojusio Civilinio proceso kodekso 257–269 straipsniais¹⁶,

¹² Pranevičienė, *supra note*, 6: 129.

¹³ „Dėl Lietuvos Respublikos Laikinojo Pagrindinio Įstatymo“, TAR, žiūrėta 2022 m. sausio 8 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.45>.

¹⁴ Pavyzdžiui, Juozas Žilys „Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo konstitucinis statusas – santykių su vykdomąja valdžia aspektas“ *Jurisprudencija*, 2002, t. 29 (21): 6. Mokslininkas Laikinąjį Pagrindinį Įstatymą vadina Lietuvos konstitucinės raidos pereinamojo laikotarpio konstituciniu aktu.

¹⁵ „Dėl Lietuvos Respublikos Laikinojo Pagrindinio Įstatymo“, *op.cit.*

¹⁶ „Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos įstatymas dėl Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo“, LRS, žiūrėta 2021 m. lapkričio 29 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.20467?jfwid=rivwzvzpvvg>.

ginčai, kilę iš administracinių teisinių santykių, buvo nagrinėjami bendrosios kompetencijos teismuose.

Pažymėtina, kad pagal iki 1995 metų galiojusį teisinį reglamentavimą, ginčai, kylantys iš administracinių teisinių santykių, buvo skirstomi iš esmės į tris grupes: 1) ginčai pagal skundus dėl netaisyklingumo rinkėjų sąrašuose; 2) ginčai pagal skundus dėl administracinių organų veiksmų; 3) ginčai dėl valstybinių ir vietinių mokesčių bei rinkliavų, privalomojo ančdelinio draudimo ir apsimokestinimo nepriemokų išieškojimo iš piliečių¹⁷. Lietuvos Respublikos Seimui 1994 m. lapkričio 8 d. priėmus įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo“¹⁸, kuris įsigaliojo nuo 1995 m. sausio 1 d., Civilinio proceso kodekso nuostatos, reglamentuojančios bendrosios kompetencijos teismų nagrinėjamas bylas, kylančias administracinių teisinių santykių pagrindu, buvo pakeistos bei išskirtos šios bylų kategorijos: 1) ginčai pagal skundus dėl rinkimų ir referendumo; 2) ginčai pagal skundus dėl administracinių nuobaudų paskyrimo; 3) ginčai pagal skundus dėl valstybinės valdžios ar valdymo institucijų bei pareigūnų neteisėtų veiksmų ar neveikimo, varžančių kitų asmenų teises. Minėtu Civilinio proceso kodekso pakeitimu teismų nagrinėjamų bylų, kylančių administracinių teisinių santykių pagrindu, sąrašas buvo papildytas ketvirtąja ginčų kategorija, t. y., ginčiais pagal Vyriausybės atstovo skundus dėl savivaldybių aktų ir pareigūnų veiksmų. Taigi, laikui bėgant, bylų kategorijos, susijusios su administraciniais teisiniais santykiais, plėtėsi.

Minėta, jog aukščiau išvardintų ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimas buvo bendrosios kompetencijos teismų žinioje. Siekiant išsamiau atskleisti ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių nagrinėjimo tvarką iki administracinių teismų įsteigimo, toliau apžvelgtini minėtų ginčų nagrinėjimo ypatumai. Taigi, keturių kategorijų administraciniai ginčai, reglamentuoti Civilinio proceso kodekso 257 straipsnio¹⁹, nuostatomis, buvo nagrinėjami vadovaujantis Civilinio proceso kodekse²⁰ įtvirtintomis bendrosiomis taisyklėmis, reglamentuojančiomis ginčų, kylančių iš civilinių teisinių santykių, nagrinėjimą. Nors sovietinio Civilinio proceso kodekso, Lietuvoje galiojusio iki 2003 m. sausio 1 d., normomis buvo menkai sureguliuotas administracinis procesas, galima atrasti tam tikrų *lex specialis* normų, skirtų ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, teisenai bendrosios kompetencijos teisme reglamentuoti. Pavyzdžiui, analizuojant sovietinio Civilinio proceso kodekso normas, matyti, jog į bylų pagal skundus dėl rinkimų ir referendumo, kategoriją pateko skundų dėl rinkimų ar

¹⁷ „Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos įstatymas dėl Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo“, *supra note*, 16, 257 straipsnis.

¹⁸ „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo“, LRS, žiūrėta 2021 m. lapkričio 20 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5997?jfwid=rivwzvpgv>.

¹⁹ „Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos įstatymas dėl Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo“, *op.cit.*, 257 straipsnis.

²⁰ „Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso patvirtinimo““ (akto redakcija, galiojusi nuo 1995 m. sausio 1 d.) (Vyriausybės žinios, 1964, Nr. 19-139).

dalyvavimo referendume teisės atstatymo (Civilinio proceso kodekso 259-261 straipsniai), skundų dėl atsisakymo įregistruoti politinę partiją Seimo rinkimams (Civilinio proceso kodekso 262 straipsnis), skundų dėl Respublikos Prezidento rinkimų komisijos ar Vyriausiosios rinkimų komisijos priimtų sprendimų (Civilinio proceso kodekso 263-265 straipsniai) nagrinėjimas.

Skundą dėl rinkimų ar dalyvavimo referendume teisės atstatymo turėjo teisę paduoti keli specialūs subjektai: rinkėjas, politinės partijos, politinės ar visuomeninės organizacijos atstovas. Tokio pobūdžio skundai buvo paduodami bendrosios kompetencijos apylinkės teismui Rinkimų įstatymo ar Referendumo įstatymų nustatytais terminais, nesutinkant su rinkimų komisijos ar referendumo komisijos sprendimu, išnagrinėjus specialaus subjekto (t. y., rinkėjo, politinės partijos, politinės ar visuomeninės organizacijos atstovo) skundą, paduotą rinkimų komisijai ar referendumo komisijai dėl rinkėjų sąrašė arba piliečių, turinčių teisę dalyvauti referendume, sąrašė padarytų klaidų (pavyzdžiui, dėl neteisingai įrašyto į sąrašą arba nepagrįstai iš sąrašo išbraukto rinkėjo; dėl sąrašė netiksliai nurodytų rinkėjo duomenų), užkertančių kelią dalyvauti rinkimuose ar išreikšti pilietinę valią referendume. Tačiau, tokiu atveju, vadovaujantis Civilinio proceso kodekso 259 straipsnio 2 dalimi, pareiškėjas privalėjo skundą pateikti pirmiausia apylinkės komisijai arba referendumo komisijai. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymo (toliau – Respublikos Prezidento rinkimų įstatymas)²¹ 28 straipsniu, apylinkės rinkimų komisijos sprendimas per 48 valandas galėjo būti apskūstas apylinkės teismui, kuris skundą privalėjo išnagrinėti per 24 valandas. Bendrosios kompetencijos teismo sprendimas buvo galutinis. Taigi, aptariamo pobūdžio ginčams nebuvo numatyta skūsti sprendimą kasacine tvarka. Pažymėtina, kad pareiškėjui neįvykdžius reikalavimo pirmiausia kreiptis į apylinkės rinkimų komisiją, skundas atitinkamai komisijai buvo perduodamas skundą gavusio teisėjo, kartu informuojant apie skundo perdavimą skundą padavusį asmenį.

Dar viena subkategorija bylų, patenkančių į ginčų, kilusių dėl rinkimų ir (ar) referendumo, nagrinėjimą, buvo reglamentuota Civilinio proceso kodekso²² 263-265 straipsnių nuostatomis, apibrėžiančiomis Respublikos Prezidento rinkimų komisijos ar Vyriausiosios rinkimų komisijos priimtų sprendimų apskundimo tvarką. Teisė skūsti Respublikos Prezidento rinkimų komisijos ar Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimus ir jos realizavimo tvarka, taip pat skundo nagrinėjimo terminų procedūros bendrosios kompetencijos teisme nagrinėjant Respublikos Prezidento rinkimų komisijos ar Vyriausiosios rinkimų komisijos priimtų sprendimų

²¹ „Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymas“ (redakcija, galiojusi nuo 1995 m. sausio 1 d. iki 1996 m. spalio 16 d.), INFOLEX, žiūrėta 2022 m. kovo 1 d., <https://www-infolex.lt/skaitykla.mruni.eu/ta/90240:ver4#X019e05d7c7a7473c948f94efca307ea3>.

²² „Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos įstatymas dėl Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo“, *supra note*, 16.

teisėtumą, detaliai buvo reglamentuotos specialiųjų įstatymų²³, tuo tarpu Civilinio proceso kodekso normos numatė *lex generalis* skundų padavimo, skundų išnagrinėjimo terminų ir tvarkos bei teismo sprendimo įsigaliojimo gaires. Pavyzdžiui, Respublikos Prezidento rinkimų įstatymo²⁴ 18 straipsnyje buvo įtvirtinta visų politinių partijų ir politinių organizacijų, iškėlusių kandidatą į Respublikos Prezidentus, taip pat kandidatų į Respublikos Prezidentus patikėtinių rinkimų komisijų sprendimų apskundimo tvarka, numatant apylinkių rinkimų komisijų sprendimų apskundimo galimybę miesto ar rajono rinkimų komisijai; miestų, rajonų rinkimų komisijų sprendimų apskundimą Respublikos Prezidento rinkimų komisijai; Respublikos Prezidento rinkimų komisijos sprendimų apskundimą – Vilniaus apygardos teismui. Tame pačiame straipsnyje buvo įtvirtinti ir skundų nagrinėjimo terminai – 48 valandos nuo skundo padavimo, į šį terminą įskaitant, be kita ko, nedarbo dienas. Taip pat, buvo nustatyta, jog Vilniaus apygardos teismo sprendimas dėl skundo, paduoto vadovaujantis Respublikos Prezidento rinkimų įstatymo 18 straipsniu, įsiteisėja nuo sprendimo paskelbimo dienos. Pastebėtina, jog iš esmės Respublikos Prezidento rinkimų komisija buvo apeliacinė, o Vilniaus apygardos teismas – kasacinė instancija.

Vadovaujantis Civilinio proceso kodekso²⁵ 262 straipsniu, administracinių ginčų, kylančių rinkimų ir referendumo srityje, kategorijai buvo priskirtinas ir skundų dėl atsisakymo įregistruoti politinę partiją Seimo rinkimams, nagrinėjimas. Atsisakymas įregistruoti politinę partiją Seimo rinkimams galėjo būti apskųstas Vilniaus apygardos teismui, kuris, gavęs tokio pobūdžio skundą, privalėjo jį išnagrinėti per tris dienas. Toks teismo sprendimas turėjo įsiteisėti nuo jo paskelbimo dienos. Atkreiptinas dėmesys į tai, jog šio pobūdžio ginčams nei apeliacinė nei kasacinė skundų nagrinėjimo tvarka nebuvo numatyta.

Ginčų pagal skundus dėl administracinių nuobaudų paskyrimo nagrinėjimo tvarka bendrosios kompetencijos teisme buvo reglamentuojama sovietinio Civilinio proceso kodekso²⁶ 266-269 straipsniuose. Teisė apskųsti administracinės nuobaudos paskyrimą buvo laiduojama asmeniui, kuriam administracinė nuobauda buvo paskirta bei nukentėjusiajam. Skundas galėjo būti paduodamas per dešimt dienų nuo nutarimo priėmimo dienos skundą padavusio asmens gyvenamosios vietos apylinkės teismui. Buvo numatyta ir asmens, kuriam paskirta administracinė nuobauda bei nukentėjusiojo teisė skundą dėl administracinės nuobaudos paskyrimo siųsti apylinkės teismui per instituciją (pareigūną), kuri paskyrė nuobaudą. Ši institucija (pareigūnas), per tris paras skundą kartu su byla turėjo nusiųsti apylinkės teismui. Teismas, nagrinėdamas

²³ Pavyzdžiui, Prezidento rinkimų įstatyme, Seimo rinkimų įstatyme, Referendumo įstatyme, Savivaldybių tarybų rinkimų įstatyme.

²⁴ „Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymas“ (redakcija, galiojusi nuo 1995 m. sausio 1 d. iki 1996 m. spalio 16 d.), *supra note*, 21.

²⁵ „Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso patvirtinimo““, *supra note*, 20.

²⁶ *Ibid.*

skundą dėl administracinės nuobaudos paskyrimo, tikrino administracinės nuobaudos paskyrimo teisėtumą ir pagrįstumą. K. Lapinskas ir P. Petkevičius²⁷, apžvelgdami tarybinę administracinę teisę, nurodo, jog bendrosios kompetencijos teismas, sprendamas administracinės nuobaudos paskyrimo teisėtumą ir pagrįstumą, tikrino, be kita ko, administracinę nuobaudą paskyrusio pareigūno veiksmų teisėtumą, baudos skyrimo procedūros atitikimą galiojančiam reglamentavimui. Skundas dėl administracinės nuobaudos paskyrimo privalėjo būti teismo išnagrinėtas per dešimt dienų nuo skundo gavimo dienos, tačiau kiti įstatymai galėjo numatyti kitokius skundo nagrinėjimo terminus. Teismas, išnagrinėjęs skundą dėl administracinės nuobaudos paskyrimo, vadovaujantis Civilinio proceso kodekso²⁸ 269 straipsniu, galėjo priimti vieną iš sprendimų: 1) palikti paskirtą administracinę nuobaudą nepakeistą ir skundo nepatenkinti; 2) panaikinti paskirtą administracinę nuobaudą ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti; 3) panaikinti paskirtą administracinę nuobaudą ir bylą nutraukti; 4) pakeisti nuobaudą nepažeidžiant jos skyrimą reglamentuojančio teisės akto, tačiau taip, kad ji nebūtų padidinta. Teismui nagrinėjant bylą nustačius, jog nutarimą dėl administracinės nuobaudos paskyrimo priėmė institucija (pareigūnas), neturinti teisės spręsti tokios bylos, tokį nutarimą panaikindavo ir byla buvo perduodama nagrinėti kompetentingai institucijai (pareigūnui) iš naujo. Pastebėtina, jog ir šio pobūdžio ginčams nei apeliacinė nei kasacinė skundų nagrinėjimo tvarka nebuvo numatyta.

Nors, kaip buvo minėta aukščiau, nuo 1995 m. sausio 1 d., įsigalioję Civilinio proceso kodekso pakeitimai bendrosios kompetencijos teismų nagrinėjamų bylų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, sąrašą papildė ketvirtąja administracinių ginčų kategorija, ginčų pagal Vyriausybės atstovo skundus dėl savivaldybių aktų ir pareigūnų veiksmų, nagrinėjimo procedūriniam aspektui minėti pakeitimai neskyrė pakankamai dėmesio. Įstatyminiu lygmeniu buvo įtvirtinta tik abstrakti nuostata, numatanti, jog tokio pobūdžio ginčai nagrinėjami Civilinio proceso kodekso dvidešimt pirmojo skirsnio nustatyta tvarka²⁹. Abstrakti Vyriausybės atstovo teisė kreiptis į teismą su skundu dėl savivaldybės akto ar veiksmų teisėtumo buvo numatyta ir Vyriausybės atstovo įstatyme³⁰, tačiau ir šiame teisės akte nebuvo detalizuojama procedūrinė tvarka, tik įtvirtinta abstrakti Vyriausybės atstovo teisė kreiptis į teismą. Atsižvelgiant į tai, autorės nuomone, tokio pobūdžio skundai buvo nagrinėjami vadovaujantis Civilinio proceso kodekso bendrosiomis normomis.

²⁷ Kęstutis Lapinskas ir Pranas Petkevičius, *Tarybinė administracinė teisė*, Vilnius: Mintis, 1980, 255.

²⁸ „Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso patvirtinimo“, *supra note*, 20.

²⁹ Autorė atkreipia dėmesį, kad Civilinio proceso kodekso dvidešimt pirmąjį skirsnį sudarė vienas straipsnis, kuriame buvo išvardintos teismo nagrinėjamos bylos, kylančios iš administracinių teisinių santykių.

³⁰ „Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovo įstatymas“ (redakcija, galiojusi nuo 1996 m. birželio 19 d. iki 1996 m. gruodžio 31 d., INFOLEX, žiūrėta 2022 m. kovo 2 d. <https://www.infolex.lt/skaitykla.mruni.eu/ta/23774:ver3#Xf3e129ed5a1849cbb88188bf1a5d6d95>).

Apibendrinant poskyrį, teigtina, jog iki administracinių teismų įsteigimo Lietuvoje, iš esmės administracinių teisinių santykių pagrindu kylantys ginčai, kurie buvo suskirstyti į keturias grupes, buvo nagrinėjami specializuotų komisijų ir tik tuomet bendrosios kompetencijos teismo. Ginčų nagrinėjimo tvarka ir terminai buvo skirtingi, vienais atvejais buvo numatoma apeliacinė ir kasacinė instancijos, o kitais, ne. Tokiu būdu, galimai nebuvo užtikrinama skundą padavusio asmens visapusiška teisė į teisingą skundo nagrinėjimą. Taigi, administraciniai ginčai buvo bendrosios kompetencijos teismų darbo objektu, o administracinis procesas, reglamentuotas Civilinio proceso kodekso, Lietuvoje veikė *per se*. Tačiau, laikui bėgant, vystantis teisei sistemai, buvo nuspręsta steigti specializuotą teismą, orientuotą tik į administracinių teisinių santykių pagrindu kylančių ginčų nagrinėjimą. Atsižvelgiant į tai, siekiant atskleisti administracinių teismų Lietuvoje kūrimosi prielaidas, toliau darbe bus apžvelgiamos administracinių teismų steigimą paskatinusios priežastys.

1.2 Administracinių teismų steigimo Lietuvoje priežastys

Administraciniai teismai Lietuvoje buvo įsteigti 1999 m. priėmus atitinkamus teisės aktus. Lietuvos teisės doktrinoje³¹ sutariama, kad administracinių teismų steigimo pagrindas – 1992 m. spalio 25 d. priimtos Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija) 111 straipsnis, kuriame įtvirtinama teisė steigti specializuotus teismus administraciniams, darbo, šeimos ir kitų kategorijų byloms nagrinėti. Tačiau, kaip buvo minėta anksčiau, Lietuvai prirėkė septynerių metų tam, kad būtų įgyvendinta ši, Konstitucijos 111 straipsnyje įtvirtinta teisė steigti specializuotus teismus.

Lietuvos Respublikos Seimas 1993 m. nutarimu Nr. I-331 „Dėl teisinės sistemos reformos metmenų ir jų įgyvendinimo“ patvirtino Teisinės reformos metmenys³². Minėtu nutarimu, Seimas pasiūlė Vyriausybei iki 1994 m. kovo 10 d. pateikti Seimui konkrečią Teisinės sistemos reformos įgyvendinimo programą, kurioje turėjo būti numatyti teisinės sistemos reformos vykdymo etapai ir konkretūs terminai; įstatymų ir kitų norminių aktų, kuriuos būtina parengti ir priimti įgyvendinant teisinės sistemos reformą, sąrašas, taip pat tų įstatymų bei kitų norminių aktų priėmimo eiliškumas; kaip sukurti teisinės sistemos reformai įgyvendinti būtina materialinę techninę bazę, teisininkų rengimo, perkvalifikavimo ir jų kvalifikacijos kėlimo programa; kitos organizacinės priemonės, būtinos teisinės sistemos reformai įgyvendinti³³. Atsižvelgdama į Seimo

³¹ Pavyzdžiui, Deividas Jokšas ir Erika Katiševskaja „Kodėl administraciniam procesui (ne)reikalinga kasacija?“, *Teisės mokslo pavasaris*, 2021: 211 <https://doi.org/10.15388/TMP.2021.11>, Dainius Raižys ir Darius Urbonas „Administracinių bylų teisenos infrastruktūrinis modelis, *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka* 3, (2010): 59, <https://ojs.mruni.eu/ojs/vsvt/article/download/6033/5132>, Paužaitė-Kulvinskienė, *supra note*, 5: 50.

³² „Dėl teisinės sistemos reformos metmenų ir jų įgyvendinimo“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 9 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5660?jfwid=2lxb8o9rq>.

³³ *Ibid.*

nutarime³⁴ nurodytą siūlymą, 1994 m. birželio 9 d. Vyriausybė nutarimu Nr. 455 „Dėl Teisinės sistemos reformos įgyvendinimo programos“³⁵ patvirtino Teisinės sistemos reformos įgyvendinimo programą, kurią vykdyti buvo numatyta trimis etapais. Pirmuoju etapu, vadovaujantis minėta programa, turėjo būti rengiama teisinės sistemos reformai reikalinga teisinė bazė, antruoju etapu – galutinai suformuojama teisinė bazė ir reformuojami teismai bei teisėsaugos institucijos. Trečiuoju teisinės sistemos reformos etapu buvo numatyta atlikti naujos teisinės sistemos veiklos analizę bei prireikus, ją tobulinti. Nors antrasis Teisinės sistemos reformos įgyvendinimo programos etapas buvo susijęs su teismų reformomis, tačiau apie administracinių teismų sistemą ar jų būtinybę neužsimenama. Taigi, nepaisant to, jog 1993 m. Teisinės reformos metmenys laikytini Lietuvos teisinės sistemos reformos pagrindu, minėtame dokumente didžiausias dėmesys buvo skiriamas bendrosios kompetencijos teismų sistemos reformavimui. Apie administracinę justiciją 1993 m. Teisinės reformos metmenyse nebuvo užsiminta. Apie administracinių teismų įsteigimo poreikį nebuvo užsimenama ir Vyriausybės parengtoje Teisinės sistemos reformos įgyvendinimo programoje. Taigi, 1993 m., nepaisant siekio sukurti Lietuvos teisinės sistemos reformos pagrindus, administracinių teismų įsteigimui nebuvo skirta pakankamai dėmesio.

Pažymėtina, kad viešosios administracijos veiksmų teisėtumo kontrolės poreikis buvo jaučiamas nuo pat Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo. Pavyzdžiui, 1996 m. rugsėjo 19 d. vykusios konferencijos, skirtos teismų reformos Lietuvoje įgyvendinimo analizei, metu, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininkas prof. hab. dr. P. Kūris pareiškė, kad „per metus administracine tvarka nubaudžiama šimtai tūkstančių žmonių. Visais administracinės atsakomybės atvejais kyla teisminės žmogaus teisių apsaugos problema. Bendrieji teismai, ypač aukštesnės pakopos, to padaryti iš tikrųjų nepajėgia“³⁶.

Šiuolaikinės Lietuvos teisės norminiuose teisės aktuose pirmą kartą apie administracinių teismų steigimo būtinybę užsiminta 1996 m. rugsėjo 20 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – Teisingumo ministerija) parengtuose Lietuvos administracinės teisenos reformos metmenyse³⁷, kurie buvo Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl administracinės teisenos reformos metmenų ir jų įgyvendinimo“³⁸ projekto sudėtinė dalimi, 4 punkte,

³⁴ „Dėl teisinės sistemos reformos metmenų ir jų įgyvendinimo“, *supra note*, 32.

³⁵ „Dėl Teisinės sistemos reformos įgyvendinimo programos“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 9 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.12926/gNSDofRLSH>.

³⁶ Pranas Kūris, „Teismų reformos eiga Lietuvoje“, Teisminės valdžios problemos Lietuvoje. Konferencija, skirta teismų reformos Lietuvoje įgyvendinimo analizei (Vilnius, 1996): 12.

³⁷ „Lietuvos administracinės teisinės reformos metmenys“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 10 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.31172?ifwid=-l1istwelf>.

³⁸ „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl administracinės teisenos reformos metmenų ir jų įgyvendinimo“ projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 10 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.31088?ifwid=-l1istwelf>.

įtvirtinančiame Teisingumo ministerijos pasiūlymą, vadovaujantis Konstitucijos 111 straipsniu, „įsteigti dviejų pakopų administracinių teismų sistemą – kiekviename administraciniame vienetu po vieną administracinį teismą ir Aukščiausiąjį Administracinį teismą Vilniuje <...>. Pirmos pakopos administraciniai teismai nagrinėtų administracinių teisės pažeidimų bylas, skundus dėl administracinių (valdymo) institucijų priimtų sprendimų teisėtumo, taip pat kitas bylas, kylančias iš administracinių teisinių santykių, kurias dabartiniu metu nagrinėja bendrieji teismai pagal Civilinio proceso kodeksą. Aukščiausiasis administracinis teismas būtų apeliacinė ir kasacinė instancija pirmos pakopos teismų priimtiems sprendimams, taip pat šis teismas formuotų vieningą teismų praktiką administracinėse bylose“³⁹. Nors Lietuvos administracinės teisenos reformos metmenyse tiesiogiai nėra įvardijamos dvipakopės administracinių teismų instancinės sistemos steigimą paskatinusios priežastys, tačiau, vadovaujantis Seimui pateiktu Teisingumo ministerijos parengtu Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl administracinės teisenos reformos metmenų“ projekto aiškinamuoju raštu⁴⁰, kuriame nėra užsimenama apie administracinių teismų įsteigimo poreikį, tik akcentuojama administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo perdavimas teismų kompetencijai, darytina išvada, jog reformuoti administracinę teiseną bei, reformuojant šią sritį, parengtas pasiūlymas steigti dvipakopę administracinių teismų sistemą, be kita ko, grindžiamas tuo metu egzistavusios administracinės teisės sistemos neatitikimo valdžios padalijimo principui, taip pat akcentuojama 1995 m. birželio 21 d. Lietuvoje įsigaliojusios Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos⁴¹, 6 straipsnio nuostata, nustatanti, jog kiekvienas asmuo turi teisę į jo bylos nagrinėjimą nepriklausomo ir nešališko teismo.

Lietuvos administracinės teisinės reformos metmenys Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) 1996 m. rugsėjo 18 d. nutarimu Nr. 1080 buvo pateikti svarstyti Seimui. Seime minėtas projektas buvo svarstomas 1996 m. lapkričio 19 d. dvidešimt šeštajame Seimo posėdyje, 9 eilinėje Seimo rudens sesijoje. Lietuvos administracinės teisinės reformos metmenų projektą Seimo salėje pristatė Teisingumo ministras Albertas Valys⁴², nurodydamas projekto tikslą bei akcentuodamas būtinybę administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimą sukaupti centralizuotai teisminėje institucijoje. Pažymėtina, jog svarstant Lietuvos administracinės teisinės reformos metmenų projektą Seime, vadovaujantis Seimo posėdžio stenograma, diskusijų dėl administracinių teismų steigimo būtinybės nekilo, o visas dėmesys buvo skiriamas būtent administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimui. Pastebėtina, jog Lietuvos administracinės

³⁹ „Lietuvos administracinės teisinės reformos metmenys“, *supra note*, 37.

⁴⁰ „Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl administracinės teisenos reformos metmenų“ projekto aiškinamasis raštas“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 11 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.31173?ifwid=-l1istwelf>.

⁴¹ „Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 15 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.19841>.

⁴² „Lietuvos Respublikos Seimo dvidešimt šeštojo posėdžio stenograma“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 15 d., https://e-seimas.lrs.lt/rs/legalact/TAK/TAIS.240857/#zyna_9s26padminteisen.

teisinės reformos metmenų projektas, pritarus Seimo narių bendru sutarimu, buvo perduotas Seimo Valstybės ir teisės komiteto svarstymui.

Vertinant Lietuvos administracinės teisinės reformos metmenų projektą Lietuvos administracinės teisės doktrinos kontekste, pažymėtina, kad Lietuvos teisės doktrinoje Lietuvos administracinės teisinės reformos metmenų projektas nėra mokslinių darbų objektu. Apie minėtą projektą užsimena tik J. Paužaitė-Kulvinskienė, išskirdama Lietuvos administracinės teisės reformos metmenų projekto trūkumus: „pirma, teikiamas dokumentas nesuformulavo aiškių tikslų, kokią administracinių teisinių santykių sritį siūloma reformuoti <...> antra, pavadinimas „administracinė teisena“ neatitiko projekto turinio nuostatų“⁴³. Neatmetama, jog Lietuvos administracinės teisinės reformos metmenų projekto mokslinis nepopuliarumas sąlygotas minėto projekto statuso. Kaip teigia J. Paužaitė-Kulvinskienė, projektas taip ir nebuvo priimtas kaip savarankiškas dokumentas⁴⁴. Atlikus išsamią analizę, nėra žinomas tolimesnis Lietuvos administracinės teisinės reformos metmenų likimas minėtą dokumentą perdavus Seimo Valstybės ir teisės komiteto svarstymui, tačiau manytina, kad jo nepriėmimo priežastys sietinos su 1996 m. spalio 20 d. įvykusiais Seimo rinkimais⁴⁵.

Aptariant administracinių teismų steigimo priežastis, paminėtini Lietuvos Respublikos Seimo 1998 m. birželio 25 d. nutarimu Nr. VIII-810 „Dėl teisinės sistemos reformos metmenų (nauja redakcija) ir jų įgyvendinimo“ patvirtinti Teisinės sistemos reformos metmenys, kurie padėjo pamatus administracinių teismų sistemos sukūrimui. 1998 m. Teisinės sistemos reformos metmenų II skirsnio 1 dalyje buvo numatytas tikslas, naudojant bendrųjų teismų sistemą, įsteigti dviejų instancijų administracinius teismus, kurių kompetencijai būtų perduodamos bylos dėl valdymo institucijų ir valdininkų priimtų sprendimų teisėtumo bei kitos bylos, kylančios iš administracinių teisinių santykių, pavyzdžiui, mokesčių ir pan. Sudarius tinkamas ekonomines, finansines ir organizacines prielaidas, buvo numatytas tikslas sukurti savarankišką administracinių teismų sistemą⁴⁶.

1998 m. Teisinės sistemos reformos metmenys, kaip nurodoma jų įvade, buvo priimti įvertinus 1993 m. Teisinės sistemos reformos metmenų netolygumus, be kita ko ir tai, jog anksčiau parengtoje Teisinės sistemos reformos metmenų redakcijoje apskritai nebuvo užsiminta apie administracinę justiciją, taip pat atsižvelgiant į Jungtinių Tautų Organizacijos, ES ir Europos Tarybos Lietuvai teikiamus reikalavimus bei rekomendacijas. Pasak J. Paužaitės-Kulvinskienės, Europos Sąjungos Komisijos pranešimuose apie Lietuvos pažangą, jai pateikus prašymą tapti ES

⁴³ Paužaitė-Kulvinskienė, *supra note*, 5:52.

⁴⁴ *Ibid.*

⁴⁵ „Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai '96“, VRK, žiūrėta 2022 m. sausio 15 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/n/rinkimai/seim96/index.html>.

⁴⁶ „Dėl teisinės sistemos reformos metmenų (nauja redakcija) ir jų įgyvendinimo“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 15 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.59280/asr>.

nare, ne kartą buvo aptariama Lietuvos administracinė justicija, pabrėžiant specializuotų teismų, kompetentingų atlikti viešosios administracijos veiksmų teisėtumo kontrolę, įkūrimo būtinumą⁴⁷.

1998 m. Teisinės sistemos reformos metmenų priėmimo klausimas buvo sprendžiamas 1998 m. birželio 25 d. 1996-2000 metų Seimo kadencijos IV pavasario sesijos rytiniame plenariniame posėdyje⁴⁸. Teisingumo ministrui V. Pakalniškiui pristatius Teisinės sistemos reformos metmenų projektą bei jo tikslą, t. y., Lietuvos teisinės sistemos pertvarkymą demokratinės ir teisinės valstybės kryptimi, Seimo salėje diskusijų sukėlė teismų administravimo funkcijas įgyvendinančios sistemos sukūrimas, numatant institucijos prie Teisingumo ministerijos įkūrimą bei šios institucijos ir teismų nepriklausomumo klausimai. Diskusijų dėl balsavimo motyvų, susijusių su administracinių teismų sandara, numatyta 1998 m. Teisinės sistemos reformos metmenyse Seimo salėje nebuvo⁴⁹. Galiausiai, 1998 m. Teisinės sistemos reformos metmenys buvo priimti balsavus už – 46 Seimo nariams, prieš – 5 ir susilaikius 17⁵⁰.

Vertinant 1998 m. Teisinės sistemos reformos metmenų nuostatų reikšmę administracinių teismų kūrimosi prielaidoms, pabrėžtina dvejopa administracinių teismų steigimo Lietuvoje plėtros vizija: institucinė – steigti administracinius teismus bei procesinė – sukurti tinkamą teisinę bazę, siekiant perduoti administracinius ginčus nagrinėti teismams. Taigi, sutiktina su J. Paužaitė-Kulvinskiene, jog 1996 m. metmenyse, be kita ko, buvo numatytos ir „administracinio proceso plėtros perspektyvos, jog turi būti rengiamas Administracinės teisenos įstatymas ir kiti teisės aktai, kurie įtvirtintų teisės pažeidimų, valdymo institucijų ir valdininkų priimtų sprendimų teisėtumo bylų perdavimą nagrinėti teismams“⁵¹.

1998 m. Seimui priėmus Teisinės sistemos reformos metmenų naują redakciją bei sudarius pagrindą administracinių teismų steigimui, Vyriausybės 1997 m. rugpjūčio 4 d. potvarkiu Nr. 415 „Dėl darbo grupės įstatymų dėl administracinių teismų steigimo ir jų kompetencijos nustatymo projektams parengti sudarymo“ buvo sudaryta 5 ekspertų darbo grupė, susidedanti iš Vilniaus universiteto Teisės fakulteto docento, vadovaujančio darbo grupei, K. Lapinsko, Lietuvos apeliacinio teismo pirmininko V. Miliaus, Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjo A. Pėstininko, Teisingumo ministerijos Įstatymų departamento vyriausiojo specialisto H. Uzielos ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjos L. Žilienės. Minima

⁴⁷ Paužaitė-Kulvinskiene, *supra note*, 5: 52.

⁴⁸ „Lietuvos Respublikos Seimo rytinio plenarinio posėdžio protokolas Nr. 54(217)“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 16 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.58700?ifwid=-f3xm4qost>.

⁴⁹ „Lietuvos Respublikos Seimo penkiasdešimt ketvirtojo (217) posėdžio stenograma“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 17 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.59900>.

⁵⁰ „Lietuvos Respublikos Seimo rytinio plenarinio posėdžio protokolas Nr. 54(217)“, *op.cit.*

⁵¹ Paužaitė-Kulvinskietė, *op.cit.*, 53.

darbo grupė turėjo iki 1997 m. lapkričio 1 d. parengti įstatymų dėl administracinių teismų steigimo ir jų kompetencijos nustatymo projektus ir juos pateikti Vyriausybei⁵².

Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymo (toliau – Administracinių teismų įsteigimo įstatymas) projektas Nr. P-1272(3)⁵³ Seime buvo priimtas 1996–2000 metų kadencijos Seimo, 5 eilinėje Seimo sesijoje, 1999 m. sausio 14 d. vykusiame vakariniame plenariniame posėdyje^{54,55}. Pažymėtina, kad iki Administracinių teismų įsteigimo įstatymo priėmimo, buvo atliktos tam tikros projekto korekcijos. Ekspertų parengto, Teisingumo ministerijai perduoto 1998 m. birželio 25 d. pirminio Administracinių teismų įsteigimo įstatymo projekto Nr. P-1272⁵⁶, 2 straipsnyje buvo numatyta, vadovaujantis Konstitucijos 111 straipsniu, įsteigti Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio ir Šiaulių apygardos administracinius teismus bei Aukštesnįjį administracinį teismą Vilniuje. Įstatymo projekto 3 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyriaus sandara. Pažymėtina, kad kartu su Administracinių teismų įsteigimo įstatymo projektu, be kita ko, buvo parengtas ir Teismų įstatymo 9,12 ir 15 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas Nr. P-1274⁵⁷, kurio 2 straipsnyje siūloma keisti Teismų įstatymo 12 straipsnio 2 dalį, numatyta, jog Lietuvos apeliacinį teismą sudaro 3 skyriai: civilinių, baudžiamųjų ir administracinių bylų skyriai. Sistemaiškai analizuojant aptartus teisės aktų projektus, darytina išvada, jog pirminiame administracinių teismų įsteigimo įstatymo projekte Nr. P-1272 buvo numatyta įsteigti 5 apygardų administracinius teismus, Aukštesnįjį administracinį teismą bei įsteigti Administracinių bylų skyrių Lietuvos apeliaciniame teisme. Taigi, pirminiame Administracinių teismų įsteigimo įstatyme bendrosios kompetencijos teismai ir administraciniai teismai nebuvo atskirti. Be to, pirminiame Administracinių teismų įsteigimo įstatymo projekte nebuvo iki galo aiški ir numatoma sukurti teismų sistema, kadangi 2 straipsnis, reglamentuojantis numatomus įsteigti teismus,

⁵² „Dėl darbo grupės įstatymų dėl administracinių teismų steigimo ir jų kompetencijos nustatymo projektams parengti sudarymo“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 18 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.42249?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=26b88f29-f040-4a86-aa06-e0a740c3ac8b>.

⁵³ „Administracinių teismų įsteigimo įstatymo projektas (suredaguotas priėmimui)“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 17 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/TAIS.71095?positionInSearchResults=28&searchModelUUID=18471de5-eca8-432b-9198-1cb589709345>.

⁵⁴ „Lietuvos Respublikos Seimo vakarinio plenarinio posėdžio protokolas Nr. 63(289)“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 18 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.71124>.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos Seimo šešiasdešimt trečiojo (289) posėdžio stenograma“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 19 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.71413>.

⁵⁶ „Administracinių teismų įsteigimo įstatymo projektas“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 9 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/TAIS.58713?jfwid=i3h7wlhq9>.

⁵⁷ „Teismų įstatymo 9, 12 ir 15 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 19 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/TAIS.58715?jfwid=-py58q4158>. Pažymėtina, kad kartu su Teismų įstatymo 9, 12 ir 15 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektu, buvo parengti Administracinių bylų teisenos įstatymo projektas, Administracinių ginčų komisijų įstatymo projektas bei Civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas.

nebuvo iki galo išbaigtas bei nenumatė Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyriaus įsteigimo.

Nors, vadovaujantis Seimo Teisės departamento 1998 m. spalio 12 d. išvada Administracinių teismų įsteigimo įstatymo projektui Nr. P-1272⁵⁸, alternatyvių įstatymo projektų Seimui pateikta nebuvo, tačiau, kaip minėta aukščiau, įstatymo projekto nuostatos iki įstatymo priėmimo 1999 m. sausio 14 Seimo posėdyje, kito. Štai 1998 m. gruodžio 8 d. Teisingumo ministerijos parengto Administracinių teismų įsteigimo įstatymo projekto Nr. P-1272(2) 2 straipsnyje buvo numatyta įsteigti Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio ir Šiaulių apygardų administracinius teismus, Aukštesnįjį administracinį teismą Vilniuje bei Apeliacinį administracinį teismą⁵⁹. Vadovaujantis projektu Nr. P-1272(2), konkrečios apygardos administracinio teismo veiklos teritorija sutaptų su atitinkamo bendrosios kompetencijos apygardos teismo veiklos teritorija, o Aukštesnysis administracinis teismas ir Apeliacinis administracinis teismas veiktų visoje Lietuvos teritorijoje. Taigi, antrasis Administracinių teismų įsteigimo įstatymo projektas numatė atskirtą nuo bendrosios kompetencijos teismo, administracinių teismų sistemą Lietuvoje. Nėra žinoma, kokia buvo projekto Nr. P-1272(2) tolimesnė lemtis ir projekto nepriėmimo aplinkybės.

Administracinių teismų įsteigimo įstatymas buvo priimtas 1999 m. sausio 14 d. Įstatymo 2 straipsnyje buvo numatyta iš esmės analogiška administracinių teismų sistema kaip ir pirminiame Administracinių teismų įsteigimo įstatymo projekte Nr. P-1272, 2 straipsnio nuostatą papildant, jog be Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių apygardos administracinių teismų, Aukštesniojo administracinio teismo, steigiamas Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyrius. Galutinis įstatymo projektas, palyginus su anksčiau aptartais administracinių teismų įsteigimo įstatymo projektais, taip pat buvo papildytas nuostata, numatančia administracinių teismų veiklos pradžios datą.

Aptarus administracinių teismų įsteigimo eigą šiuolaikinėje Lietuvoje, būtina aptarti administracinių teismų sistemos įsteigimą ir Administracinių teismų įsteigimo įstatymo priėmimo priežastis. Analizuojant kartu su pirminio Administracinių teismų įsteigimo įstatymo projektu pateiktą aiškinamąjį raštą⁶⁰, matyti, jog iš esmės, administracinių teismų steigimo priežastis galima skaidyti į 2 grupes: politines ir teisines. Politinių priežasčių bloką sudarė Lietuvos siekis sukurti demokratinę teismų sistemą Lietuvoje, orientuotą į Vakarų Europos šalis, siekiant ateityje įstoti į

⁵⁸ „Teisės departamento išvada Dėl Administracinių teismų įsteigimo įstatymo projekto“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 20 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.64901?jfwid=-py58q4158>.

⁵⁹ „Administracinių teismų įsteigimo įstatymo projektas Nr. P-1272(2)“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 21 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/TAIS.68596?positionInSearchResults=30&searchModelUUID=18471de5-eca8-432b-9198-1cb589709345>.

⁶⁰ „Įstatymų projektų Nr. P-1271-P-1275 aiškinamasis raštas“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 22 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.58719?jfwid=-py58q4158>.

ES. Teisinių priežasčių bloką, šio darbo autorės nuomone, sudarė poreikis stiprinti žmogaus teisės kreiptis į teismą realizavimą bei užpildyti teismų sistemos spragą, įvertinus tai, jog iki administracinių teismų įsteigimo maža dalis ginčų, kilusių iš administracinių teisinių santykių, buvo nagrinėjama bendrosios kompetencijos teisme. Teisinę administracinių teismų steigimo priežastį, autorės nuomone, galima pagrįsti ir menku administracinių ginčų teisenos reguliavimu bei tik atskirų, tam tikros kategorijos administracinių ginčų nagrinėjimu bendrosios kompetencijos teisme, paliekant dalį bylų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, neišnagrinėtomis⁶¹.

Aptariant administracinių teismų įsteigimą paskatinusias priežastis, reikšminga ir vėlesnė administracinės teisės mokslininkų analizė, paaiškinanti specializuotų teismų įsteigimo būtinybę Lietuvoje. V. Valančiaus nuomone, administracinių teismų steigimo priežastis galima paaiškinti, visų pirma, Konstitucijos 111 straipsnyje įtvirtinta teise steigti specializuotus teismus, visų antra, ES reikalavimais stiprinti viešosios administracijos gebėjimus ir jų teisminę kontrolę – būtent tai paskatino Lietuvos politikus steigti administracinius teismus⁶². V. Valančius taip pat yra pabrėžęs, jog „įkūrusi administracinių teismų sistemą, Lietuva pademonstravo siekį stiprinti viešosios administracijos kontrolę, įgyvendinti konstitucinę nuostatą, jog valdžios įstaigos turi tarnauti žmonėms“⁶³.

Atsižvelgiant į visą tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, jog Konstitucija laikytina pirmuoju, pamatiniu dokumentu, turėjusiu lemiamą įtaką administracinių teismų įsteigimui (visi reikšmingi administracinių teismų įsteigimui dokumentai chronologine tvarka pateikiami šio darbo priede Nr. 1). Pabrėžtina tai, jog rengiant administracinių teismų įsteigimo įstatymo projektą bei kuriant administracinių teismų sistemą Lietuvoje, parengtuose teisės aktų projektuose administracinių ir bendrosios kompetencijos teismų sistema nebuvo atskirta. Apibendrinant, atliktos dokumentų tyrimo analizės rezultatai atskleidžia, jog apie administracinių teismų Lietuvoje įsteigimo būtinybę buvo diskutuojama nuo pat Lietuvos valstybės nepriklausomybės atkūrimo. Visgi, Lietuvos siekis įstoti į ES, poreikis užtikrinti efektyvią viešosios administracijos kontrolę bei būtinybė, atsižvelgiant į tarptautinių organizacijų teikiamus pasiūlymus Lietuvai, stiprinti žmogaus teisės kreiptis į teismą realizavimą, sudarė pagrindines prielaidas specializuotų teismų ginčams, kylantiems iš administracinių teisinių santykių nagrinėti, įsteigimą Lietuvoje.

⁶¹ „Įstatymų projektų Nr. P-1271-P-1275 aiškinamasis raštas“, *supra note*, 60.

⁶² Virgilijus Valančius „Žmonės vis dažniau gina savo teises administraciniuose teismuose“, INFOLEX, žiūrėta 2022 m. sausio 23 d., <https://www.infolex.lt/Portal/start.asp?act=news&Tema=50&str=18935>.

⁶³ „Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas. Metinis Pranešimas 2003“, LVAT, žiūrėta 2022 m. sausio 23 d., https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/lvat_metinis_pranesimas_2003.pdf: 3.

2 ADMINISTRACINIŲ TEISMŲ SISTEMOS INSTITUCINĖ RAIDA

Bendriausia prasme, sistema suprantama kaip tam tikra susietų bendram tikslui siekti techninių priemonių visuma⁶⁴ arba aibė elementų, kuriuos sieja tam tikri santykiai bei ryšiai, sudarantys vienybę⁶⁵. Vieninga sistema galime vadinti ir Lietuvoje įsteigtus specializuotus teismus administraciniams ginčams nagrinėti. Darbo autorės nuomone, siekiant tinkamai atskleisti administracinių teismų sistemos institucinę raidą, administracinius teismus būtina traktuoti kaip vieningą sistemą. Todėl, toliau tekste bus vartojama administracinių teismų sistemos sąvoka bei bus atskleidžiama teismų, kaip vieningos sistemos, institucinė raida, kompleksiskai pateikiant tiek kiekvieno teismo, tiek administracinių teismų sistemos kaip visumos raidą.

Vertinant specializuotų teismų sistemos institucinį pokytį nepriklausomos Lietuvos istorijoje, pastebėtina tam tikra teismų sistemos institucinė raida⁶⁶. I. Deviatnikovaitė, apžvelgdama administracinių teismų sistemos kaitą Lietuvoje, išskiria tris pagrindinius administracinių teismų sistemos kaitos etapus: 1) nuo 1999 m. gegužės 1 d. iki 2001 m. sausio 1 d.; 2) nuo 2001 m. sausio 1 d. iki 2017 m. gruodžio 31 d.; 3) nuo 2018 m. sausio 1 d.⁶⁷. Vadovaujantis minėtais, teisės doktrinoje išskirtais administracinių teismų raidos etapais, įgyvendinant šio darbo uždavinį, t. y., išanalizuoti administracinių teismų institucinę raidą, apžvelgtinos teismų įsteigimo ir veiklos pradžios faktinės aplinkybės bei aptartina administracinių teismų vidaus tvarkomoji veikla ir jos ypatumai. Tokios apžvalgos pagalba bus atskleidžiamos administracinių teismų veiklos ypatybės bei probleminiai aspektai, su kuriais susidūrė teismai skirtingais administracinių teismų sistemos institucinės raidos etapais.

2.1 Pirmasis administracinių teismų institucinės raidos etapas arba 1999–2000 m. teismų veiklos apžvalga

Pirmasis specializuotų teismų sistemos Lietuvoje raidos etapas, visų pirma sietinas su 1999 m. sausio 14 d., kai buvo priimtas Administracinių teismų įsteigimo įstatymas⁶⁸. Vadovaujantis minėto įstatymo 6 straipsniu, administraciniai teismai Lietuvoje pradėjo veikti 1999 m. gegužės 1 d. Specializuotų teismų, įsteigtų skundams (prašymams) dėl viešojo ir vidinio administravimo subjektų priimtų administracinių aktų bei veiksmų ar neveikimo (t. y., pareigų

⁶⁴ „Lietuvių žodynas“, LIETUVIŲ ŽODYNAS, žiūrėta 2022 m. kovo 1 d., <https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Sistema>.

⁶⁵ „Lietuvių kalbos žodynas“, LKZ, žiūrėta 2022 m. kovo 1 d., <http://www.lkz.lt/?zodis=sistema&id=24068880000>.

⁶⁶ Apie administracinių teismų sistemos raidą užsimena Pranas Kuconis ir Vytautas Nekrošius, *Teisėsaugos institucijos* (Vilnius: Justitia, 2001), 93; Egidijus Jarašiūnas ir kt., *Žmogaus teisių apsaugos institucijos* (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2009), 145. Apie administracinių teismų raidos etapus užsimena J. Paužaitė-Kulvinskienė, *supra note 5*, 54-60.

⁶⁷ Ieva Deviatnikovaitė, *Administracinė teisė. Bendroji dalis* (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2021), 588.

⁶⁸ „Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymas“, INFOLEX, žiūrėta 2022 m. kovo 1 d., <https://www.infolex.lt/ta/26557:ver5>.

nevykdymo) nagrinėti⁶⁹, sistemą Lietuvoje 1999 m. vaizduoja žemiau pateikiama schema.

Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyrius

Aukštesnysis administracinis teismas

Vilniaus apygardos administracinis teismas

Kauno apygardos administracinis teismas

Klaipėdos apygardos administracinis teismas

Šiaulių apygardos administracinis teismas

Panevėžio apygardos administracinis teismas

Jacevič B., 2022.

Vadovaujantis Administracinių teismų įsteigimo įstatymo 2 straipsniu⁷⁰, apygardos administracinio teismo veiklos teritorija sutapo su atitinkamo bendrosios kompetencijos apygardos teismo veiklos teritorija. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Aukščiausiojo teismo, Lietuvos apeliacinio teismo, apygardų teismų įsteigimo, apygardų teismų veiklos teritorijų nustatymo ir Lietuvos Respublikos prokuratūros reformavimo“⁷¹ 6 straipsnyje buvo nustatyta apygardų bendrosios kompetencijos teismų veiklos teritorija. Vilniaus apygardos teismo veiklos teritoriją apėmė Vilniaus, Druskininkų ir Visagino miestai, Ignalinos, Molėtų, Šalčininkų, Širvintų, Švenčionių, Trakų, Ukmergės, Varėnos, Vilniaus ir Zarasų rajonai. Atsižvelgiant į aukščiau aptartą teisinį reglamentavimą, matyti, jog analogiška aptartai Vilniaus apygardos teismo veiklos teritorijai buvo ir Vilniaus apygardos administracinio teismo veiklos teritorija.

Įsteigus administracinius teismus, Vilniaus apygardos administracinis teismas veiklą pradėjo Gedimino pr. 39/1, Vilniuje, buvusiose Lietuvos Respublikos ūkinio teismo patalpose⁷². Teismo žinioje buvo 300 kv. m. ploto pastatas⁷³, iš kurių naudingasis plotas sudarė apie 260 kv. m. Šiose patalpose nebuvo įrengtų teismo posėdžių salių, todėl teismo posėdžiams buvo naudojami

⁶⁹ „Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymas“ (akto redakcija, galiojusi nuo 1999 m. vasario 3 d. iki 1999 m. balandžio 23 d.), INFOLEX, žiūrėta 2022 m. kovo 5 d., <https://www.infolex.lt/ta/26557:ver1#X63ff99d9aaf74f378969bad4e5eddf08>.

⁷⁰ *Ibid.*

⁷¹ „Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Aukščiausiojo teismo, Lietuvos apeliacinio teismo, apygardų teismų įsteigimo, apygardų teismų veiklos teritorijų nustatymo ir Lietuvos Respublikos prokuratūros reformavimo“ (akto redakcija, galiojusi nuo 1995 m. balandžio 7 d. iki 2000 m. birželio 28 d.), INFOLEX, žiūrėta 2022 m. kovo 5 d., <https://www.infolex.lt/ta/96799:ver4>.

⁷² Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. vasario 1 d. raštas Nr. 23 „Pranešimas apie susidariusią padėtį Vilniaus apygardos administraciniame teisme“, skirtas Teisėjų tarybos pirmininkui V. Greičiui, Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 21.

⁷³ „Vilniaus apygardos administracinio teismo pirmininkės 2001 m. spalio 11 d. raštas Nr. 91 „Dėl teismo patalpų“, Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 21.

3 kabinetai pirmajame aukšte, kurių bendras plotas sudarė 58 kv. m. Teisme nebuvo rūbinės, patalpų bylų dalyviams susipažinti su bylos medžiaga, trūko vietos byloje dalyvaujantiems asmenims, laukiantiems teismo posėdžio.⁷⁴

Aptariant Vilniaus apygardos administracinio teismo pareigybes, pažymėtina, kad vadovaujantis Respublikos Prezidento 1999 m. kovo 24 d. dekretu Nr. 365 „Dėl administracinių teismų teisėjų skaičiaus“⁷⁵, Vilniaus apygardos administraciniame teisme buvo numatyta 10 teisėjų pareigybių. Tačiau ne visi teisėjams skirti etatai buvo užpildyti. Teismui pradėjus veiklą, jame nuo 1999 m. gegužės 1 d. darbą pradėjo 4 teisėjai: Z. Smirnovienė⁷⁶, R. Miliuvienė⁷⁷, L. Baltrūnaitė ir N. Šidagienė⁷⁸. Šio teismo pirmininke buvo paskirta Z. Smirnovienė⁷⁹. Nuo 1999 m. birželio 1 d. teisme teisėjų skaičius padidėjo iki 5, kuomet Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 4 d. dekretu Nr. 391 „Dėl administracinio teismo teisėjo skyrimo“⁸⁰, kuris įsigaliojo nuo 1999 m. birželio 1 d., D. Vansevičius buvo paskirtas eiti teisėjo pareigas. 1999 m. liepos 1 d. teisėjos pareigas Vilniaus apygardos administraciniame teisme pradėjo eiti J. Bublienė⁸¹, 1999 m. liepos 19 d. – L. Alechnavičius⁸², 1999 m. spalio 8 d. – S. Gagys⁸³.

Aptariant teismo vidinę struktūrą pirmaisiais teismo veiklos metais, vadovaujantis Vilniaus apygardos administracinio teismo 2000 m. rugpjūčio 28 d. raštu Nr. 60 „Lietuvos Respublikos Vilniaus apygardos administracinio teismo pareigybių sąrašas“ patvirtintu Vilniaus apygardos administracinio teismo pareigybių sąrašu⁸⁴, pažymėtina, kad teisme buvo patvirtintos trys pareigybių grupės: teisėjų, karjeros valstybės tarnautojų ir paslaugų valstybės tarnautojų grupės. Pirmajai grupei priklausė 9 teisėjų pareigybės (iš jų, minėta, užpildytos 8 pareigybės) bei 1 pirmininkės pareigybė, kurios pareigas ėjo Z. Smirnovienė. Antrajai, t. y., karjeros valstybės tarnautojų grupei priklausė 1 pirmininkės patarėjos pareigybė, 1 teisėjo padėjėjo pareigybė, 1

⁷⁴ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. kovo 15 d. raštas Nr. 33 „Dėl administracinių teismų darbo sąlygų““, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo archyvas.

⁷⁵ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. kovo 24 dekretas Nr. 325 „Dėl administracinių teismų teisėjų skaičiaus““, TAR, žiūrėta 2022 m. vasario 3 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A90A4C1EDD28>.

⁷⁶ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretas Nr. 389 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo““, TAR, žiūrėta 2022 m. vasario 3 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.320324EA8489>.

⁷⁷ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretas Nr. 395 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo““, TAR, žiūrėta 2022 m. vasario 3 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.582AD6A8E2AC>.

⁷⁸ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretas Nr. 385 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo““, žiūrėta 2022 m. vasario 3 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.49A20C4C79F5>.

⁷⁹ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 4 d. dekretas Nr. 400 „Dėl administracinių teismų pirmininkų skyrimo““, TAR, žiūrėta 2022 m. vasario 3 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0DB68C112E21>.

⁸⁰ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 4 d. dekretas Nr. 391 „Dėl administracinio teismo teisėjo skyrimo““, TAR, žiūrėta 2022 m. vasario 3 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.691672DB0586>.

⁸¹ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. spalio 8 d. dekretas Nr. 627 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo““, TAR, žiūrėta 2022 m. vasario 4 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.344CCB556B3A>.

⁸² „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. liepos 17 d. dekretas Nr. 542 „Dėl administracinio teismo teisėjo skyrimo““, TAR, žiūrėta 2022 m. vasario 4 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0A7251CA9864>.

⁸³ Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. liepos 17 d. dekretas Nr. 542 „Dėl administracinio teismo teisėjo skyrimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. vasario 4 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.70FAF4EA1CA3>.

⁸⁴ „Vilniaus apygardos administracinio teismo 2000 m. rugpjūčio 28 d. raštas Nr. 60 „LR Vilniaus apygardos administracinio teismo pareigybių sąrašas““, Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 13.

kanceliarijos vedėjos pareigybė, 1 vyr. finansininko pareigybė, 1 inspektorės pareigybė bei 7 teismo posėdžių sekretorių pareigybės. Trečiajai – paslaugų valstybės tarnautojų grupei priklausė po vieną informatiko, vertėjo, mašininko, ūkio vedėjo bei valytojos pareigybės. Vadovaujantis Vilniaus apygardos administracinio teismo pirmininkės patvirtintu 1999 m. gruodžio 1 d. etatų sąrašu⁸⁵, teisėjų skaičius teisme nepakito, tačiau vidinė teismo struktūra šiek tiek pasikeitė, pavyzdžiui, buvo įsteigta papildoma posėdžių sekretorės pareigybė, taip pat atsirado vertėjo pareigybė. Taigi, jau pirmaisiais veiklos metais, Vilniaus apygardos administracinio teismo pareigybės, išskyrus dvi laisvas teisėjų pareigybės, buvo pilnai užpildytos. Tačiau, pirmaisiais Vilniaus apygardos administracinio teismo veiklos metais, veikla buvo vykdoma itin mažose patalpose, kurių plotas, atėmus kabinetų, pagal paskirtį naudojamų teismo posėdžiams rengti, plotą, sudarė apie 200 kv. m., ir jose dirbo 25 darbuotojai.

Pastebėtina, kad jau pirmaisiais Vilniaus apygardos administracinio teismo veiklos metais, teismas susidūrė su tam tikrais teismo veiklos funkcionalumo iššūkiais. Nagrinėjant Vilniaus apygardos administracinio teismo nuolat saugomų vidaus administravimo bylų aprašą⁸⁶, matyti, jog šio teismo teisėjai jau 2000 m. rugsėjo 28 d. raštu Nr. 69 kreipėsi į Seimą ir Vyriausybę dėl teismo patalpų bei papildomo finansavimo, tačiau nei dėl patalpų, nei dėl teismo finansavimo nebuvo skirta pakankamai dėmesio⁸⁷. Pažymėtina, kad Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjų 2000 m. rugsėjo 28 d. rašto Nr. 69 rasti tarp saugomų dokumentų nepavyko, tačiau kitų dokumentų sisteminės analizės rezultatai leidžia autorei daryti prielaidą, kad būtent 2000 m. rugsėjo 28 d. buvo pirmą kartą atkreiptas Seimo bei Vyriausybės dėmesys į teismo veiklos funkcionalumo iššūkius, susijusius su patalpų būkle ir dydžiu bei nepakankamu teismo finansavimu. Atsižvelgiant į šio poskyrio struktūrą, tolimesnė Vilniaus apygardos administracinio teismo institucinė raida bus aptariama žemiau, apžvelgiant sekantį administracinių teismų institucinės raidos laikotarpį.

Taigi, pirmuoju specializuotų teismų sistemos Lietuvoje raidos etape Vilniaus apygardos administraciniame teisme teisėjams skirti etatai pilnai užpildyti nebuvo, teisme dirbo 8 teisėjai, o teismui teko buvusio Lietuvos Respublikos ūkinio teismo patalpos, esančios Gedimino pr. 39/1, Vilniuje, kurios atskleidė teismo funkcionalumo ir finansavimo problemas.

Kauno apygardos administracinio teismo veiklos teritorija sutapo su Kauno apygardos teismo veiklos teritorija bei apėmė Alytaus, Birštono, Kauno ir Marijampolės miestus, Alytaus,

⁸⁵ „Vilniaus apygardos administracinio teismo 1999 metų etatų sąrašai,“ Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 4.

⁸⁶ Darbo autorė peržiūrėjo visas Vilniaus regioninis valstybės archyve saugomas Vilniaus apygardos administracinio teismo vidaus administravimo apyrašo bylas nuo 1 iki 86.

⁸⁷ „Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjų 2001 m. sausio 22 d. raštas Nr. 16“, Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 21.

Jonavos, Jurbarko, Kaišiadorių, Kauno, Lazdijų, Marijampolės, Prienų, Šakių ir Vilkaviškio rajonus.

Kauno apygardos administracinis teismas veiklą pradėjo M. K. Čiurlionio g. 33, Kaune, atskirame pastate, kurio bendras plotas sudarė 380 kv.m., iš jų 105,6 kv. m. ploto sudarė neįrengtas pastato rūsys. Pastate, kuriame įsikūrė teismas, buvo vos 2 teismo posėdžių salės ir 10 darbo kabinetų. Viename kabinete dirbo 2 teisėjai, teisme nebuvo pagalbinių patalpų, nebuvo įrengtas bylų archyvas⁸⁸.

Kauno apygardos administracinio teismo struktūra pirmaisiais teismo veiklos metais nesiskyrė nuo kitų apygardos administracinių teismų struktūros. Apžvelgiant Kauno apygardos administracinio teismo institucinę sandarą pirmaisiais teismo veiklos metais, matyti, jog šiame teisme Respublikos Prezidento dekretu⁸⁹ buvo nustatytos 7 teisėjų pareigybės, tačiau kaip ir kituose apygardų administraciniuose teismuose, ne visi teisėjų etatai buvo užpildyti. Pirmasis į Kauno apygardos administracinį teismą paskirtas teisėjas, vadovaujantis Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretu Nr. 389⁹⁰ buvo G. Čekanauskas. Kiek vėliau, praėjus savaitei nuo pirmojo teisėjo Kauno apygardos administraciniame teisme paskyrimo, G. Čekanauskas buvo paskirtas šio teismo pirmininku.⁹¹ Dar du Kauno apygardos administracinio teismo teisėjai, t. y., L. Jachimavičius ir R. Pocienė buvo paskirti eiti teisėjo pareigas Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretu Nr. 395⁹², o teisėjas J. Aleksandravičius – Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 28 d. dekretu Nr. 407⁹³. Taigi, įsteigus administracinius teismus, Kauno apygardos administraciniame teisme darbą pradėjo 4 teisėjai, įskaitant teismo pirmininką. Tačiau, teisėjų skaičius teisme augo. 1999 m. gruodžio 17 d. teisėju paskirtas buvo D. Raižys⁹⁴, nuo 2000 m. lapkričio 15 d. – J. Medvedevienė. Kauno apygardos administraciniame teisme, šiam teismui pradėjus veiklą, buvo įsteigtos 1 vyresniojo buhalterio, 1 raštinės vedėjos, 1 konsultanto informatikai, 2 posėdžių sekretorių, 1 ūkio vedėjo (vairuotojo) bei 1 valytojos-kurjerio pareigybė.

Nagrinėjant Kauno apygardos administracinio teismo vidaus veiklos dokumentus, saugomus Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmuose, matyti, jog jau pirmaisiais

⁸⁸ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. kovo 15 d. raštas Nr. 33 „Dėl administracinių teismų darbo sąlygų““, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo archyvas.

⁸⁹ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. kovo 24 dekretas Nr. 325 „Dėl administracinių teismų teisėjų skaičiaus““, *supra note*, 75.

⁹⁰ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretas Nr. 389 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo““, *supra note*, 76 .

⁹¹ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 27 d. dekretas Nr. 400 „Dėl administracinių teismų pirmininkų skyrimo““, *supra note*, 79.

⁹² „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretas Nr. 395 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo““, *supra note*, 77.

⁹³ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 28 d. dekretas Nr. 407 „Dėl administracinio teismo teisėjo skyrimo““, TAR, žiūrėta 2022 m. vasario 8 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5A2F258B0813>.

⁹⁴ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. gruodžio 17 d. dekretas Nr. 717 „Dėl administracinio teismo teisėjo skyrimo““, TAR, žiūrėta 2022 m. kovo 5 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4660BF49F4D4>.

teismo veiklos metais išryškėjo ir teismo finansinės problemos. Pavyzdžiui, Finansų ministerijos Iždo departamento 1997 m. gruodžio 17 d. rašte Nr. 0303-09-21339⁹⁵, skirtame Teisingumo ministerijai ir Kauno apygardos administraciniam teismui, buvo nurodyta, jog AB „Marijampolės statyba“ pridėtinės vertės mokesčio 157 629 litų skola valstybės biudžetui buvo įskaityta į Kauno apygardos administracinio teismo lėšas, skirtas atsiskaityti su rangovu už atliktus fasado remonto darbus. Taigi, nors Kauno apygardos administracinis teismas pirmaisiais veiklos metais buvo įsikūręs atskirose patalpose, iš minėto aptarto dokumento turinio matyti, jog teismas buvo skolingas AB „Marijampolės statyba“ už atliktus remonto darbus.

Bendrosios kompetencijos Klaipėdos apygardos teismo veiklos teritorijai buvo priskirti Klaipėdos, Neringos ir Palangos miestai, Klaipėdos, Kretingos, Plungės, Skuodo, Šilalės, Šilutės ir Tauragės rajonai⁹⁶. Vadovaujantis Administracinių teismų įsteigimo įstatymo 2 straipsniu⁹⁷, Klaipėdos apygardos administracinio teismo veiklos teritorija sutapo su Klaipėdos apygardos teismo veiklos teritorija.

Klaipėdos apygardos administracinis teismas veiklą pradėjo adresu H. Manto g. 26, Klaipėdoje⁹⁸, Klaipėdos apygardos teismo patalpų pirmajame aukšte. Teismui skirtos patalpos sudarė 314 kv. m. bendrojo ploto, o naudingasis plotas sudarė apie 231 kv. m. Teismui skirtose patalpose buvo įrengtos 2 teismo posėdžių salės be pasitarimų kambarių ir 8 darbo kabinetai.⁹⁹ Klaipėdos apygardos administracinis teismas buvo įregistruotas 1999 m. balandžio 29 d.¹⁰⁰ Iš Klaipėdos valstybinei mokesčių inspekcijai pateikto Klaipėdos apygardos administracinio teismo prašymo įregistruoti mokesčių mokėtojo registre¹⁰¹, matyti, jog teismo steigėjas – Teisingumo ministerija. Prašymo įregistruoti mokesčių mokėtojo registre pateikimo dieną Klaipėdos apygardos administracinis teismas turėjo banko sąskaitą AB „Lietuvos taupomasis bankas“ Klaipėdos skyriaus Teatro aikštės poskyryje¹⁰². Teismo sąskaitos turėjimą banke patvirtina ir

⁹⁵ „Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Iždo departamento 1997 m. gruodžio 17 d. raštas Nr. 0303-09-21339“, Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmų archyvas.

⁹⁶ „Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Aukščiausiojo teismo, Lietuvos apeliacinio teismo, apygardų teismų įsteigimo, apygardų teismų veiklos teritorijų nustatymo ir Lietuvos Respublikos prokuratūros reformavimo“, *supra note*, 71.

⁹⁷ „Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymas“ (akto redakcija, galiojusi nuo 1999 m. vasario 3 d. iki 1999 m. balandžio 23 d.), *supra note*, 69.

⁹⁸ Tokia išvada darytina autorės, išanalizavus Klaipėdos regioniniame valstybiniame archyve saugomus Klaipėdos apygardos administracinio teismo 1999–2017 m. saugomus vidaus administravimo ir specialiosios veiklos bylas, f. 2148, ap. 1. Pavyzdžiui, iš Klaipėdos apygardos administracinio teismo pirmininkės 1999 m. gegužės 1 d. įsakymo Nr. 1 „Dėl bylų numeravimo teismo raštinėje ir paskirstymo teisėjams tvarkos“ blanko matyti, jog teismo buveinė buvo H. Manto g. 26, Klaipėdoje.

⁹⁹ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. kovo 15 d. raštas Nr. 33 „Dėl administracinių teismų darbo sąlygų“, *supra note*, 88.

¹⁰⁰ „Klaipėdos apygardos administracinio teismo įregistravimo pažymėjimas“, Klaipėdos regioninis valstybės archyvas, f. 2148, ap. 1, b. 8.

¹⁰¹ „Klaipėdos apygardos administracinio teismo prašymas įregistruoti mokesčių mokėtojo registre“, Klaipėdos regioninis valstybės archyvas, f. 2148, ap. 1, b. 8.

¹⁰² *Ibid.*

Klaipėdos regioniniame valstybės archyve saugoma tarp minėto banko ir Klaipėdos apygardos administracinio teismo sudaryta sutartis dėl banko paslaugų, aptarnaujant ūkio subjektą – Klaipėdos apygardos administracinę teisimą ir tvarkant jo sąskaitą¹⁰³.

Klaipėdos administraciniame teisme, pirmuoju administracinių teismų Lietuvoje raidos etapu buvo numatytos 7 teisėjų pareigybės¹⁰⁴. Tačiau iš jų, nuo teismo veiklos pradžios, užpildytos buvo tik 4 teisėjų pareigybės, įskaitant teismo pirmininę A. Romanovienę¹⁰⁵. Taigi, be pirmininkės teisme teisėjo pareigas ėjo V. Stonkuvienė, R. Žilevičius ir J. Špelveris¹⁰⁶. Dar trys teisėjų pareigybių etatai liko neužpildyti. Vadovaujantis Klaipėdos apygardos administracinio teismo 1999 m. gegužės 1 d. etatų sąrašu¹⁰⁷, teisme dirbo 11 darbuotojų: teismo pirmininkė, 3 teisėjai, vyresnysis buhalteris, raštinės vedėja, konsultantas informatikai, 2 posėdžių sekretoriai, ūkio vedėjas (vairuotojas) bei valytoja-kurjeris. Teisingumo ministro 1999 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. 508 „Dėl papildomų etatų skyrimo“¹⁰⁸, įvertinus padidėjusį darbo krūvį administraciniuose teismuose, Klaipėdos apygardos administracinio teismo pareigybių sąrašą papildė papildomas posėdžių sekretorės etatas, todėl teismas 2000-ųjų metų pradžioje, vadovaujantis Klaipėdos apygardos administracinio teismo pirmininkės 2000 m. sausio 3 d. įsakymu „Etatų sąrašas 2000 m. sausio mėnesiui“, skaičiavo 12 darbuotojų, iš jų 3 pareigybės teko teismo posėdžių sekretorėms. 2000 m. lapkričio 17 d. Klaipėdos apygardos administracinio teismo pirmininkė¹⁰⁹ patvirtino papildomus mašininko (kompiuteristo) ir vyriausiojo raštinės inspektoriaus pareigybes, taigi, pareigybių sąrašas šiame teisme buvo plečiamas. Išanalizavus Klaipėdos apygardos administracinio teismo vidaus veiklos dokumentus pastebėta tam tikra teisėjų kaita teisme. Teisėjas J. Špelveris Respublikos Prezidento 2000 m. spalio 20 d. dekretu Nr. 1044¹¹⁰ buvo perkeltas į Klaipėdos miesto apylinkės teisimą, todėl Klaipėdos apygardos administracinis teismas 2000-ųjų metų pabaigoje skaičiavo 3 teisėjus, įskaitant teismo pirmininkę.

Išsamiai ištyrus Klaipėdos apygardos administracinio teismo vidaus veiklos dokumentus, saugomus Klaipėdos regioniniame valstybiniame archyve, pirmaisiais teismo įsteigimo metais

¹⁰³ „AB „Lietuvos taupomasis bankas“ ir Klaipėdos apygardos administracinio teismo sudaryta sutartis dėl banko paslaugų, aptarnaujant ūkio subjektą – Klaipėdos apygardos administracinę teisimą ir tvarkant jo sąskaitą“, Klaipėdos regioninis valstybės archyvas, f. 2148, ap. 1, b. 8.

¹⁰⁴ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. kovo 24 dekretas Nr. 325 „Dėl administracinių teismų teisėjų skaičiaus“, *supra note*, 75.

¹⁰⁵ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 4 d. dekretas Nr. 400 „Dėl administracinių teismų pirmininkų skyrimo“, *supra note*, 79.

¹⁰⁶ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretas Nr. 395 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo“, *supra note*, 77.

¹⁰⁷ „Klaipėdos apygardos administracinio teismo 1999 m. gegužės 1 d. etatų sąrašas“, Klaipėdos regioninis valstybės archyvas, f. 2148, ap. 1, b. 3.

¹⁰⁸ „Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 1999 m. spalio 25 d. įsakymas Nr. 308 „Dėl papildomų etatų skyrimo“, Klaipėdos regioninis valstybės archyvas, f. 2148, ap. 1, b. 11.

¹⁰⁹ „Klaipėdos apygardos administracinio teismo pirmininkės 2000 m. lapkričio 17 d. sprendimas „Dėl papildomų etatų skyrimo“, f. 2148, ap. 1, b. 11.

¹¹⁰ „Lietuvos Respublikos Prezidento dekretas Nr. 1044 „Dėl apygardos administracinio teismo teisėjo perkėlimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. kovo 8 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.6550E81565E1>.

nepastebėta probleminių teismo veiklos aspektų¹¹¹. Skirtingai nei Vilniaus apygardos administracinis teismas, Klaipėdos apygardos administraciniame teisme pirmaisiais specializuotų teismų veiklos metais nepastebėta ir teismo funkcionalumo probleminių aspektų.

Atsižvelgiant į Administracinių teismų įsteigimo įstatymo¹¹² 2 straipsnį bei Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Aukščiausiojo teismo, Lietuvos apeliacinio teismo, apygardų teismų įsteigimo, apygardų teismų veiklos teritorijų nustatymo ir Lietuvos Respublikos prokuratūros reformavimo“¹¹³ 6 straipsnį, matyti, jog Panevėžio apygardos administracinio teismo veiklos teritorijai priklausė Panevėžio miestas, Anykščių, Biržų, Kėdainių, Kupiškio, Panevėžio, Pasvalio, Rokiškio ir Utenos rajonai.

Panevėžio apygardos administracinio teismo, kaip ir kitų administracinių teismų Lietuvoje veiklos pradžia – 1999 m. gegužės 1 d. Tačiau iš Panevėžio apygardos administracinio teismo 1999 m. birželio 24 d. rašto Nr. 204¹¹⁴, skirto Teisingumo ministerijos Finansų ir apskaitos departamentui, matyti, jog faktiškai teismas savo veiklą pradėjo 1999 m. gegužės 3 d., t. y., pirmadienį. Teismas įsikūrė Elektros g. 9, Panevėžyje¹¹⁵. Teismas įsikūrė Panevėžio apygardos teismo patalpose, iš kurių pagal tarp teismų sudarytą panaudos sutartį, Panevėžio apygardos administracinis teismas naudojo 5 kabinetais ir 1 teismo posėdžių sale, viso šiam teismui teko apie 126 kv. m. patalpos. Teismas neturėjo patalpų archyvui įrengti, be to, vos 1 teismo posėdžių salė jau pirmaisiais veiklos metais ribojo teisėjų galimybes operatyviai, laiku nagrinėti administracines bylas¹¹⁶.

Panevėžio apygardos administracinio teismo pareigybių sąrašas¹¹⁷, įsteigus teismą, buvo sudarytas iš teismo pirmininko, 6 teisėjų, 1 vyresniosios buhalterės, 1 raštinės vedėjos, 1 konsultanto informatikai, 2 posėdžių sekretorių, 1 ūkio vedėjo (vairuotojo) bei 1 valytojos-kurjerio

¹¹¹ Tokia išvada darbo autorės daroma remiantis Klaipėdos apygardos administracinio teismo veiklos vidaus dokumentų, saugomų Klaipėdos regiono valstybiniame archyve, visuma. Pažymėtina, kad vien tai, jog nebuvo aptikta rašytinių dokumentų, susijusių su šio teismo veiklos nesklaidumais, *per se* nesudaro pagrindo neigti bet kokius veiklos nesklaidumus. Pažymėtina, kad atliekant skirtingų apygardos administracinių teismų viduas administravimo dokumentų analizę, pastebėta skirtinga tokio pobūdžio dokumentų saugojimo tvarka, todėl tam tikri vidaus veiklos dokumentų, atskleidžiančių Klaipėdos apygardos administracinio teismo veiklos nesklaidumus pirmaisiais teismo veiklos metais, galėjo neišlikti.

¹¹² „Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymas“ (akto redakcija, galiojusi nuo 1999 m. vasario 3 d iki 1999 m. balandžio 23 d.), *supra note*, 69.

¹¹³ „Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Aukščiausiojo teismo, Lietuvos apeliacinio teismo, apygardų teismų įsteigimo, apygardų teismų veiklos teritorijų nustatymo ir Lietuvos Respublikos prokuratūros reformavimo““, *supra note*, 71.

¹¹⁴ „Panevėžio apygardos administracinio teismo 1999 m. birželio 24 d. raštas Nr. 204“, Panevėžio regioninis valstybės archyvas, f. 1150, ap. 1, b. 2.

¹¹⁵ Autorė atkreipia dėmesį, jog Panevėžio apygardos administracinio teismo adresas yra nurodomas teismo vidaus veiklos dokumentų blankuose, pavyzdžiui, „Panevėžio apygardos administracinio teismo pirmininko 1999 m. gegužės 27 d. raštas Nr. 65“, Panevėžio regioninis valstybės archyvas, f. 1150, ap. 1, b. 2.

¹¹⁶ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. kovo 15 d. raštas Nr. 33 „Dėl administracinių teismų darbo sąlygų““, *supra note*, 88.

¹¹⁷ „Panevėžio apygardos administracinio teismo 1999 m. gegužės 1 d. etatų sąrašas“, Panevėžio regioninis valstybės archyvas, f. 1150, ap. 1, b. 4.

pareigybės. Teismo pirmininko pareigas ėjo R. Gadliauskas¹¹⁸. Nors Respublikos Prezidento sprendimu¹¹⁹ Panevėžio apygardos administraciniame teisme buvo numatyti 7 teisėjų etatai, įskaitant teismo pirmininką, tačiau Panevėžio apygardos administraciniame teisme, šiam teismui pradėjus veiklą, be teismo pirmininko, dirbo 3 teisėjai: E. V. Jaras, V. Savickienė ir I. Varžinskienė¹²⁰.

Panašiai kaip ir Vilniaus apygardos administracinio teismo atveju, Panevėžio apygardos administracinis teismas pirmaisiais veiklos metais susidūrė su teismo veiklos nesklandumais. Vadovaujantis Panevėžio apygardos administracinio teismo 1999 m. rugpjūčio 31 d. raštu Nr. 537, skirtu Teisingumo ministerijos Finansų ir apskaitos departamentui, matyti, jog teismas, siūsdamas biudžeto išlaidų sąmatos projektus 2000 metams, akcentavo šio teismo patalpų problemą. Minėtame rašte, be kita ko, nurodoma, jog Panevėžio apygardos administracinis teismas 1999 m. rugpjūčio 31 d. vis dar neturi tinkamų patalpų, kadangi šio teismo steigimui nebuvo tinkamai panaudotos lėšos. Dėl netinkamo lėšų panaudojimo, teismas minėtame rašte akcentuoja patalpų 2000 metams sprendimo klausimą, patalpas perkant, nuomojant ar kitu būdu sprendžiant teismo patalpų problemą. Išanalizavus Panevėžio apygardos administracinio teismo vidaus veiklos dokumentus, saugomus Panevėžio regioniniame valstybės archyve, pastebėta ir tai, kad pirmosiomis teismo veiklos dienomis susidūrė ir su finansiniais sunkumais. Pavyzdžiui, 1999 m. birželio 24 d. raštu Nr. 204¹²¹ Panevėžio apygardos administracinio teismo pirmininkas ir teismo vyresnioji buhalterė kreipėsi į Teisingumo ministerijos Finansų ir apskaitos departamentą su prašymu skirti papildomą 2 tūkst. litų, kurių trūksta birželio mėnesio teismo darbuotojų darbo užmokesčiui mokėti. Pastebėtina ir tai, jog pirmaisiais veiklos metais Panevėžio apygardos administraciniame teisme išryškėjo ir etatų trūkumo problema. Pavyzdžiui, 1999 m. spalio 4 raštu Nr. 672¹²² teismo pirmininkas kreipėsi į Teismų departamento¹²³ prie Teisingumo ministerijos su prašymu pakoreguoti teismo etatų sąrašą, papildant jį vertėjo pareigybe. Minėtame rašte taip pat akcentuojamas teismo posėdžių sekretorių etatų trūkumas bei šio trūkumo pasekmės – bylų išnagrinėjimo menkas operatyvumas ir prasta protokolų surašymo kokybė. Pažymėtina, kad vadovaujantis Panevėžio apygardos administracinio teismo pirmininko 2000 m. balandžio 5 d.

¹¹⁸ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 4 d. dekretas Nr. 400 „Dėl administracinių teismų pirmininkų skyrimo““, *supra note*, 79.

¹¹⁹ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. kovo 24 dekretas Nr. 325 „Dėl administracinių teismų teisėjų skaičiaus““, *supra note*, 75.

¹²⁰ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretas Nr. 395 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo““, *supra note*, 77.

¹²¹ „Panevėžio apygardos administracinio teismo 1999 m. birželio 24 d. raštas Nr. 204“, Panevėžio regioninis valstybės archyvas, f. 1150, ap. 1, b. 2.

¹²² „Panevėžio apygardos administracinio teismo pirmininko 1999 m. spalio 4 raštas Nr. 672 Teismų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos“, Panevėžio regioninis valstybės archyvas, f. 1150, ap. 1, b. 2.

¹²³ Darbo autorė norėtų atkreipti dėmesį, kad Teismų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos buvo įsteigtas kaip įstaiga, aptarnaujanti teismui. Šiandien tokią funkciją atlieka Nacionalinė teismų administracija.

įsakymu Nr. 14 patvirtintu 2000 m. gegužės 1 d. etatų sąrašu¹²⁴, etatų trūkumo problema Panevėžio apygardos administraciniame teisme buvo išspręsta įsteigus vertėjo pareigybę bei padidinus posėdžių sekretorių pareigybių skaičių iki 3.

Šiaulių apygardos administracinio teismo veiklos teritorija sutapo su Šiaulių apygardos teismo veiklos teritorija ir apėmė Šiaulių miesto apylinkės teismo veiklos teritoriją, Akmenės, Joniškio, Kelmės, Mažeikių, Pakruojo, Radviliškio, Raseinių, Šiaulių ir Telšių rajonų apylinkių teismų veiklos teritorijas.

Šiaulių apygardos administracinis teismas įsikūrė ir veiklą pradėjo Dvaro g. 80, Šiauliai. Skirtingai nei kiti apygardų administraciniai teismai, beveik visuose Šiaulių apygardos administracinio teismo vidaus veiklos dokumentų formose nėra nurodomi teismo rekvizitai, išskyrus teismo įmonės kodą. Dėl šių priežasčių, išvada apie teismo patalpų adresą darytina atsižvelgiant į Šiaulių apygardos administracinio teismo pirmininko 1999 m. liepos 3 d. įsakymo Nr. 14 „Vidaus darbų tvarkos taisyklės Nr. 2“¹²⁵ 5.1 punktą, kuriame įtvirtinama, jog administracinės patalpos, esančios adresu Dvaro g. 80, Šiauliai, yra teismo balanse. Darbo auterei pavyko nustatyti, jog nuo pat veiklos pradžios, Šiaulių apygardos administracinis teismas įsikūrė rekonstruotame buvusio Šiaulių rajono apylinkės teismo vieno aukšto su mansarda pastate, bendras teismo patalpų plotas sudarė 367,39 kv.m., posėdžių salės užėmė beveik 230 kv. m. pastato ploto¹²⁶.

Aptariant Šiaulių apygardos administracinio teismo institucinę sandarą pirmaisiais teismo veiklos metais, matyti, jog šiame teisme Respublikos Prezidento dekretu¹²⁷ buvo nustatytos 7 teisėjų pareigybės, tačiau kaip ir kituose apygardų administraciniuose teismuose, ne visi teisėjų etatai buvo užpildyti. Iš Šiaulių apygardos administracinio teismo 1999 m. gegužės 1 d. etatų sąrašo¹²⁸ matyti, jog teismo pirmininko pareigas pirmaisiais šio teismo pirmaisiais veiklos metais ėjo G. Poškus, be to, teisme dirbo dar 3 teisėjai, paskirti Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretu Nr. 395 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo“: D. Daunys, M. Švažienė ir L. Kartanaitė. Be išvardintų, teisme buvo įsteigtos 1 vyresniosios buhalterės, 1 raštinės vedėjos, 1 konsultanto informatikai, 2 posėdžių sekretorių, 1 ūkio vedėjo (vairuotojo) bei 1 valytojos-kurjerio pareigybės. Taigi, Šiaulių apygardos administracinio teismo struktūra pirmajame administracinių

¹²⁴ „Panevėžio apygardos administracinio teismo pirmininko 2000 m. balandžio 5 d. įsakymas Nr. 14 „2000 m. gegužės 1 d. etatų sąrašas“, Panevėžio regioninis valstybės archyvas, f. 1150, ap. 1, b. 12.

¹²⁵ „Šiaulių apygardos administracinio teismo pirmininko 1999 m. liepos 3 d. įsakymas Nr. 14 „Vidaus darbų tvarkos taisyklės Nr. 2“, Šiaulių regioninis valstybės archyvas, f. 1748, ap. 1, b. 1.

¹²⁶ „2009 m. lapkričio 5 d. Šiaulių apygardos administracinio teismo administracinės veiklos patikrinimo aktas Nr. D-2“, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo archyvas.

¹²⁷ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. kovo 24 dekretas Nr. 325 „Dėl administracinių teismų teisėjų skaičiaus“, *supra note*, 75.

¹²⁸ „Šiaulių apygardos administracinio teismo 1999 m. gegužės 1 d. etatų sąrašas“, Šiaulių regioninis valstybės archyvas, f. 1748, ap. 1, b. 3.

teismų įsteigimo etape nesiskyrė nuo kitų apygardos administracinių teismų. Pabrėžtina ir tai, jog atliekant Šiaulių apygardos administracinio teismo vidaus veiklos dokumentų analizę, nebuvo atrasta informacijos apie šio teismo veiklos iššūkius pirmaisiais veiklos metais.

Pirmuoju administracinių teismų raidos etapu buvo įsteigtas ir Aukštesnysis administracinis teismas, kuris veikė visoje Lietuvos teritorijoje¹²⁹. Aukštesnysis administracinis teismas veiklą pradėjo Gedimino pr. 39/1¹³⁰ Vilniuje, tose pačiose patalpose, kur veikė ir Vilniaus apygardos administracinis teismas. Pastebėtina, kad per itin trumpą šio teismo veikimo laikotarpį, keitėsi ir teismo patalpų vieta. Iš Aukštesniojo administracinio teismo 2000 m. liepos 31 d. įsakymo Nr. 47 „Dėl papildomų etatų įsteigimo“ rekvizitų matyti, jog 2000 m. liepos 31 d. teismas veiklą vykdė jau Tiltų g. 17/4, Vilniuje. Taigi, per itin trumpą teismo veiklos laiką, pastebėta teismo patalpų kaita.

Nors Respublikos Prezidento dekretu¹³¹ Aukštesniajame administraciniame teisme buvo nustatytas 12 teisėjų pareigybių skaičius, tačiau Aukštesniajame administraciniame teisme pirmaisiais teismo veiklos metais nebuvo užpildytos visos teisėjų pareigybės. Pirmoji šio teismo teisėja T. Kazlauskienė¹³² buvo paskirta 1999 m. balandžio 19 d. Tą pačią dieną buvo pasirašytas ir kitas Respublikos Prezidento dekretas, kuriuo teisėjais buvo paskirtos B. Janavičiūtė, N. Piškinaitė ir S. Rudėnaitė¹³³. Taigi, teismui pradėjus veiklą, teisme dirbo 4 teisėjai. Nuo 1999 m. birželio 30 d. teismo teisėjų gretas papildė A. Taminskas¹³⁴, o nuo 1999 m. liepos 1 d. teisme teisėjų skaičius padidėjo iki 6, kuomet Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretu Nr. 393 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo“¹³⁵, kuris įsigaliojo nuo 1999 m. liepos 1 d., R. Piličiauskas buvo paskirtas eiti teisėjo pareigas. Aukštesniojo administracinio teismo pirmininkės pareigas, teismui pradėjus veiklą 1999 m. gegužės 1 d., ėjo T. Kazlauskienė¹³⁶.

¹²⁹ „Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymas“ (akto redakcija, galiojusi nuo 1999 m. vasario 3 d iki 1999 m. balandžio 23 d.), *supra note*, 69.

¹³⁰ Darbo autorei el. paštu pasiteiravus tuo metu darba teisme pradėjusius teisėjus, abu teisėjai nurodė, kad Aukštesnysis administracinis teismas įsikūrė Ankštoji g. 1, Vilnius, tačiau Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo archyve rasti Aukštesniojo administracinio teismo vidaus veiklos dokumentai leidžia autorei daryti išvadą, jog vis gi teismas buvo įsikūręs Gedimino pr. 39/1. Autorės nuomone, toks skirtingas adresų interpretavimas yra galimas dėl pastato lokacijos, kadangi pastatas yra tarp Gedimino pr. 39 ir Ankštoji g 1, Vilnius.

¹³¹ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. kovo 24 d. dekretas Nr. 365 „Dėl administracinių teismų teisėjų skaičiaus“, TAR, žiūrėta 2022 m. kovo 28 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A90A4C1EDD28>.

¹³² „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretas Nr. 385 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo“, *supra note*, 78.

¹³³ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretas Nr. 395 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo“, *supra note*, 77.

¹³⁴ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. birželio 30 d. dekretas Nr. 501 „Dėl administracinio teismo teisėjo skyrimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. kovo 28 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D710B1929036>.

¹³⁵ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretas Nr. 393 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. kovo 28 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.344CCB556B3A>.

¹³⁶ Nepavyko rasti Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu dėl Aukštesniojo administracinio teismo pirmininko skyrimo, tačiau išvadą apie teismo pirmininko pareigas ėjusią T. Kazlauskienę darytina atsižvelgiant į Aukštesniojo administracinio teismo vidaus veiklos dokumentus, saugomus LVAT, pavyzdžiui, Aukštesniojo administracinio teismo pirmininko 1999 m. gegužės 18 d. įsakymu Nr. 8 „Dėl teismo administracinės veiklos dokumentų patvirtinimo“ patvirtintas Laikinąją bylų paskirstymo teisėjams Lietuvos aukštesniajame administraciniame teisme bei Lietuvos

Pažymėtina, kad teismo pirmininkės pareigas minėta teisėja ėjo iki 1999 m. liepos 9, kadangi nuo 1999 m. liepos 9 d. šios pareigos atiteko S. Šedbarui¹³⁷. Taigi, pirmaisiais Aukštesniojo administracinio teismo veiklos metais teisme dirbo 7 teisėjai, įskaitant teismo pirmininką. Pažymėtina ir tai, kad jau pirmiaisiais šio teismo veiklos mėnesiais įvyko teismo vadovų – teismo pirmininkų kaita.

Aukštesniojo administracinio teismo pareigybių sąrašas, teismui pradėjus veiklą, nežymiai skyrėsi nuo apygardų administraciniuose teismuose įsteigtų pareigybių. Vadovaujantis Aukštesniojo administracinio teismo 1999 m. gegužės 1 d. etatų sąrašu¹³⁸, teisme be teismo pirmininko ir 11 teisėjų pareigybių, buvo įsteigta 1 padėjėjo, 1 raštinės vedėjos, 1 vyriausiojo buhalterio, 1 konsultanto informatikai, 3 posėdžių sekretorių, 1 ūkio vedėjo (vairuotojo) ir 1 valytojo-kurjerio pareigybė. Taigi, palyginus su apygardų administraciniais teismais, Aukštesniojo administracinio teismo pareigybių sąrašas pasižymėjo padėjėjo pareigybe. Asmuo, ėjęs padėjėjo pareigas, buvo tiesiogiai pavaldus teismo pirmininkui, o pagrindinis šias pareigas ėjusio asmens uždavinys – metodinės ir praktinės pagalbos teisiniais bei teismo darbo organizavimo veiklos klausimais teismo pirmininkui teikimas, o esant teisėjų prašymams – metodinės ir praktinės pagalbos teisiniais klausimais teikimas teisėjams¹³⁹. Remiantis Aukštesniojo administracinio teismo darbuotojų darbo organizavimo ir skaitinimo tvarka, patvirtinta Aukštesniojo administracinio teismo pirmininko 1999 m. gegužės 8 d. įsakymu Nr. 8 „Dėl teismo administracinės veiklos dokumentų patvirtinimo“¹⁴⁰, aptartina ir Aukštesniojo administracinio teismo pareigybių struktūra pavaldumo požiūriu. Pažymėtina, kad Aukštesniojo administracinio teismo vadovu buvo Aukštesniojo administracinio teismo pirmininkas, kurio pagrindinis vaidmuo – teismo administracinės veiklos kontrolė. Štai už Aukštesniojo administracinio teismo raštvedybos sektoriaus darbą buvo atsakinga tiesiogiai teismo pirmininkui pavaldė raštinės vedėja. Raštinės vedėjai atskaitingas buvo teismo pirmininkui tiesiogiai pavaldus ūkio dalies vedėjas (vairuotojas), teismo pirmininkui pavaldus konsultantas informatikai bei valytojas-kurjeris, pavaldus ūkio vedėjui (vairuotojui). Posėdžių sekretorės buvo tiesiogiai pavaldžios teismo raštinės vedėjai.

aukštesniojo administracinio teismo darbuotojų darbo organizavimo ir skatinimo tvarkas pasirašė teismo pirmininkė T. Kazlauskienė.

¹³⁷ „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. liepos 9 d. dekretas Nr. 536 „Dėl administracinio teismo teisėjo skyrimo““, TAR, žiūrėta 2022 m. kovo 29 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.232BB081CFF5>.

¹³⁸ „Aukštesniojo administracinio teismo 1999 m. gegužės 1 d. etatų sąrašas“, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo archyvas.

¹³⁹ „Aukštesniojo administracinio teismo pirmininko 1999 m. gegužės 18 d. įsakymu Nr. 9 „Lietuvos Aukštesniojo administracinio teismo teisėjų ir darbuotojų pareiginė instrukcija“ patvirtinta padėjėjo(-os) pareiginė instrukcija“, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo archyvas.

¹⁴⁰ „Aukštesniojo administracinio teismo pirmininko 1999 m. gegužės 18 d. įsakymu Nr. 8 „Dėl teismo administracinės veiklos dokumentų patvirtinimo“ patvirtinta Lietuvos aukštesniojo administracinio teismo darbuotojų darbo organizavimo ir skatinimo tvarka“, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo archyvas.

Pažymėtina, kad lyginant Aukštesniojo administracinio teismo 1999 m. ir 2000 m. sudarytus etatų sąrašus, pastebėta, jog Aukštesniojo administracinio teismo pirmininko 2000 m. liepos 31 d. įsakymu Nr. 46 patvirtintame 2000 m. liepos 31 d. Aukštesniojo administracinio teismo etatų sąrašė teisme įsteigtos pareigybės, skirtingai nei 1999 m., kuomet etatų sąrašas nebuvo skirstomas į grupes, yra skirstomos į 3 kategorijas: teisėjai, karjeros valstybės tarnautojai ir paslaugų valstybės tarnautojai. Pirmajai kategorijai priklausė 12 pareigybių, įskaitant teismo pirmininką, iš kurių užimtos buvo 7 pareigybės. Tačiau 2000 m. keitėsi ir teisėjų skaičius teisme. Nuo 2000 m. rugpjūčio 1 d., įsigaliojus Respublikos Prezidento dekretui¹⁴¹, iš pareigų atleidus šio teismo pirmininko pareigas ėjusi S. Šedbarą savo noru, teisėjų skaičius sumažėjo iki 6. Be to, teisme nebuvo paskirtas teismo pirmininkas, o teismo pirmininko pareigas buvo pavesta laikinai eiti teisėjai N. Piškinaitei¹⁴².

Lyginant pirmųjų Aukštesniojo administracinio teismo veiklos metų etatų sąrašus, 2000 m. pastebimos ne tik išskirtos pareigybių subkategorijos, tačiau matomi ir tam tikri pareigybių pokyčiai karjeros valstybės tarnautojų pareigybių kategorijoje. 2000 m., teismo etatų sąrašą papildė patarėjo pareigybė, priskirta karjeros valstybės tarnautojų kategorijai, taip pat teisme 2000 m. atsirado papildomas teismo posėdžių sekretorių etatas, iki tol buvusių etatų skaičių padidinus iki 4. Paslaugų valstybės tarnautojų pareigybių sąrašą papildė vertėjo bei archyvaro naujai įsteigtos pareigybės.

Nors atlikus Aukštesniojo administracinio teismo vidaus administravimo dokumentų, saugomų LVAT, analizę, nepastebėta žymesnių Aukštesniojo administracinio teismo veiklos trūkumų, tačiau manytina, jog kaip ir kiti administraciniai teismai, Aukštesnysis administracinis teismas pirmaisiais veiklos mėnesiais susidūrė su finansiniais sunkumais. Pavyzdžiui, Aukštesniojo administracinio teismo pirmininko 1999 m. lapkričio 26 d. įsakymu Nr. 38 „Dėl biudžetinių lėšų taupymo“ buvo nutarta „Aukštesniojo administracinio teismo patalpose nesinaudoti elektriniais šildytuvais, pervesti kompiuterius į taupymo režimą, nesinaudojant elektros prietaisais, juos išjungti, nepalikti degančių šviestuvų, išeinant iš kabinetų, esant galimybei, sumažinti įjungtų šviestuvų skaičių <...>, pirkti tik būtiniausias prekes bei taupiai jas naudoti, ne darbo metu kabinetuose, kur yra ne vienas šildymo radiatorius, palikti tik vieną veikiančią radiatorių, o kitus išjungti“¹⁴³. Taigi, manytina, jog Aukštesniojo administracinio teismo

¹⁴¹ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. liepos 5 d. dekretas Nr. 935 „Dėl Aukštesniojo administracinio teismo teisėjo, šio teismo pirmininko atleidimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 1 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.752A998C38BD>.

¹⁴² „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. liepos 5 d. dekretas Nr. 936 „Dėl pavedimo laikinai eiti Aukštesniojo administracinio teismo pirmininko pareigas“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 1 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.BDA5992BDBD8>.

¹⁴³ „Aukštesniojo administracinio teismo pirmininko 1999 m. lapkričio 26 d. įsakymas Nr. 38 „Dėl biudžetinių lėšų taupymo“, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo archyvas.

finansavimas pirmaisiais teismo veiklos mėnesiais buvo nepakankamas, todėl teismo darbuotojai buvo priverstas taupyti biudžeto lėšas mažinant teismo išlaidas už komunalines paslaugas.

Be aukščiau aptartų administracinių teismų, Lietuvoje nuo 1999 m. gegužės 1 d. veiklą pradėjo ir Administracinių teismų įsteigimo įstatymu¹⁴⁴ įsteigtas Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyrius, kurio veiklos teritorija apėmė visą Lietuvos teritoriją.

Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyriuje šiam pradėjus veiklą, darbą pradėjo 5 teisėjai: K. Lapinskas, J. Baškys, G. Kryževičius, D. Milašienė ir D. Šernas¹⁴⁵. Nuo 1999 m. lapkričio 2 d. Administracinių bylų skyriuje įvyko teisėjų kaita, teismo pirmininko įsakymu¹⁴⁶ teisėją D. Šerną paskyrus į Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyrių, prie Adminsitracinių bylų skyriaus teisėjų kolektyvo prisijungė teisėjas V. Kažys. Skyriaus pirmininko pareigas ėjo K. Lapinskas¹⁴⁷.

Lietuvos apeliacinis teismas, kuriame nuo 1999 m. gegužės 1 d. buvo įsteigtas Administracinių bylų skyrius, nuo 1995 m. pradžios įsikūrė Gedimino pr. 40/1, Vilniuje, kartu su ankščiau tuo pačiu adresu įsikūrusiu Vilniaus miesto antrojo apylinkės teismu. Iš Lietuvos apeliacinio teismo vidaus veiklos dokumentų¹⁴⁸, saugomų Lietuvos apeliaciniame teisme, matyti, kad 1999 m. vasarą Lietuvos apeliacinis teismas naudojosi 1200 kv. m. ploto patalpomis, esančiomis Gedimino pr. 40/1, Vilniuje. Nepaisant to, šis bendrosios kompetencijos teismas kaip ir kiti, specializuoti teismai, susidūrė su teismo patalpų dydžio problemomis. „Lietuvos apeliacinio teismo <...> vadovybė bei Lietuvos Teisėjų Asociacija nuo teismo veiklos pradžios jau ne kartą stengėsi atkreipti Respublikos Prezidento, Lietuvos Respublikos Seimo pirmininko ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės dėmesį į tai, kad nors šis pastatas buvo pastatytas ir pritakytas teismų poreikiams, tačiau teismo užimamas plotas neatitinka net minimalių darbui reikalavimų administracinių bei pagalbinių patalpų ploto normų <...>¹⁴⁹“.

Pastebėtina, kad iš Lietuvos apeliacinio teismo vidaus veiklos dokumentų matyti, jog šio teismo patalpų problema tapo ypač aktuali jame įsteigus Administracinių bylų skyrių. Nors Lietuvos apeliacinio teismo vidaus veiklos dokumentų 1999-2000 metais nėra išlikę daug, išlikusių dokumentų visuma leidžia darbo autorei daryti išvadą, jog minėtas teismas, taip pat kaip

¹⁴⁴ „Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymas“ (akto redakcija, galiojusi nuo 1999 m. vasario 3 d iki 1999 m. balandžio 23 d.), *supra note*, 69.

¹⁴⁵ „Lietuvos apeliacinio teismo 1999 m. balandžio 30 d. įsakymas Nr. 5 „Dėl teisėjų paskyrimo į administracinių bylų skyrių““, Lietuvos apeliacinio teismo archyvas.

¹⁴⁶ „Lietuvos apeliacinio teismo 1999 m. lapkričio 2 d. įsakymas Nr. 12 „Dėl teisėjų paskyrimo į skyrius““, Lietuvos apeliacinio teismo archyvas.

¹⁴⁷ Atkreiptinas dėmesys, jog darbo autorei nepavyko rasti dokumentų, kuriais teisėjas K. Lapinskas buvo paskirtas Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyriaus pirmininku, tačiau tokia išvada daroma atlikus kitų adminsitracinių teismų vidaus tvarkomosios veiklos dokumentų analizę.

¹⁴⁸ Lietuvos apeliaciniame teisme saugomi susirašinėjimo su Lietuvos Respublikos Prezidentūra, Lietuvos Respublikos Seimu teismų veiklos klausimais dokumentai.

¹⁴⁹ „Lietuvos apeliacinio teismo 1999 m. rugpjūčio 6 d. raštas Nr. 04-74 Lietuvos Respublikos Prezidentui Valdui Adamkui“, Lietuvos apeliacinio teismo archyvas.

ir kiti aukščiau aptarti teismai, susidūrė ir su finansiniais sunkumais. Pavyzdžiui, šią išvadą gali pagrįsti tai, jog Lietuvos apeliacinio teismo pirmininko įsakymu¹⁵⁰ nuo 1999 m. gruodžio 1 d. teisme nustačius lėšų teismo automobilių eksploatacijai trūkumą, asmenims, kurie naudojami tarnybiniu transportu, buvo nustatyta pareiga apmokėti už degalus iš asmeninių lėšų.

Nors 1999 m. įvykęs administracinių teismų įsteigimas laikomas esminiu lūžiu Lietuvos teisės sistemoje, visgi teisės doktrinoje atrandama nemažai kritikos charakterizuojant administracinių teismų sistemos institucinę struktūrą 1999–2001 m. laikotarpiu. Pavyzdžiui, J. Paužaitė-Kulvinskienė nurodo, jog pirmuoju administracinių teismų sistemos raidos etapu nebuvo baigtas specializuotų administracinių teismų sistemos sukūrimas¹⁵¹. Be to, mokslininkė pabrėžia, kad „pirmuoju reformos etapu nebuvo siekiama suformuoti instituciniu požiūriu savarankišką specializuotą administracinių teismų sistemą, o buvo pasirinktas tarpinis modelis arba „bandomoji“ administracinių teismų sistema, iš dalies priklausoma tiek instituciniu, tiek procesiniu atžvilgiu nuo bendrosios kompetencijos teismų“¹⁵².

Administracinių teismų sistemos atskyrimo nuo bendrosios kompetencijos teismų stoką pirmajame administracinių teismų sistemos raidos etape įvardija ir I. Deviatnikovaitė¹⁵³. P. Kuconis ir V. Nekrošius, aptardami administracinių teismų sistemos problemas 1999–2001 m., pažymi specializuotų administracinių teismų sistemos neaiškumą dėl jos susipynimo su bendrosios kompetencijos teismais. Pasak autorių, vieną vertus, tam tikra administracinių teismų dalis veikė kaip savarankiški subjektai, kita – iš dalies savarankiški subjektai, kadangi priklausė bendrosios kompetencijos teismų sistemai¹⁵⁴.

K. Lapinskas, aptardamas administracinę justiciją, visų pirmaisia 1999 m. Lietuvos administracinių teismų sistemą vadina daliniu (pusiniu) administracinės justicijos modeliu¹⁵⁵. Šis mokslininkas taip pat negailėjo kritikos tokiam administracinės justicijos modeliui. Nagrinėdamas pirmojo etapo administracinių teismų veiklos probleminius aspektus Lietuvoje, K. Lapinskas administracinių teismų sistemos netobulumus skirsto į keturias grupes: 1) organizacinės (struktūrinės) problemos; 2) kompetencijos paskirstymo problemos; 3) procesinės veiklos tobulinimo problemos; 4) administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimas. Aptardamas pirmąją probleminių aspektų grupę, mokslininkas akcentuoja savarankiško aukščiausios grandies apeliacinio teismo stoką, dėl ko nebuvo įmanoma efektyvi pirmosios instancijos administracinių teismų veiklos kontrolė ir buvo sudėtinga užtikrinti vienodą administracinių

¹⁵⁰ „Lietuvos apeliacinio teismo pirmininko 1999 m. gruodžio 1 d. įsakymas Nr. 15 „Dėl apmokėjimo už automobilių eksploataciją“, Lietuvos apeliacinio teismo archyvas.

¹⁵¹ Paužaitė-Kulvinskienė, *supra note*, 5: 55.

¹⁵² *Ibid*, 55-56.

¹⁵³ Deviatnikovaitė, *supra note*, 67: 587.

¹⁵⁴ Kuconis ir Nekrošius, *supra note*, 66: 95.

¹⁵⁵ Kęstutis Lapinskas, *Römeris ir administracinė justicija Lietuvoje. Mykolas Riomeris ir šiandiena: teminis straipsnių rinkinys* (Vilnius: Lietuvos teisės universiteto leidinys, 2000): 31.

teismų praktiką. Antrajai, t. y., kompetencijos paskirstymo probleminių aspektų grupei priskiriamas apeliacijos funkcijos sutelkimo viename teisme trūkumą bei ribotos revizijos stoka. Prie procesinės veiklos tobulinimo problemų priskiriami atvejai, kuomet administraciniai teismai, nagrinėjant bylas taikė tiek Administracinių bylų teisenos įstatymą, tiek Civilinio proceso kodeksą, kas sudarė pagrindą vienodos praktikos iškreipimui. Apibūdindamas ketvirtąją administracinių teismų veiklos probleminių aspektų grupę 1999–2001 metais, mokslininkas akcentuoja teisinio reguliavimo spragas, kuomet nebuvo tinkamai reglamentuotas administracinės teisės pažeidimų bylų sprendimo procesas¹⁵⁶.

Vadovaujantis aukščiau minima mokslininkų nuomone, teigtina, jog pirmajame administracinių teismų institucinės raidos etape, administraciniai teismai susidūrė su atsiskyrimo nuo bendrosios kompetencijos teismo problema, sąlygota neaiškia teisės aktų baze, iš esmės neatskleistais jų taikymo aspektais. Matyti, jog administraciniai teismai susidūrė su procesiniais sunkumais, sąlygotais vieningos, naujos praktikos taikant Administracinių bylų teisenos įstatymo nuostatas nebuvimu, senosios praktikos, kuomet administraciniams ginčams spręsti buvo taikomos Civilinio proceso kodekso nuostatos, taikymu.

Apžvelgus pirmąjį administracinių teismų institucinės raidos etapą, darytina išvada, jog administracinių teismų įsisteigimas nebuvo visiškai sklandus, jų veikla buvo ribojama materialinių ir finansinių išteklių trūkumu. Esant tinkamų tarnybinių patalpų teismo posėdžiams rengti trūkumui, tikėtina, jog administraciniai teismai negalėjo užtikrinti produktyvaus darbo, savalaikio administracinių bylų išnagrinėjimo. Vadovaujantis aukščiau minimais teismų archyviniais dokumentais, kuriais ne vieną kartą kreipiamasi į teismų steigėją t. y. Teisingumo ministeriją, prašant skirti atitinkamą dėmesį ir finansinius išteklius teismų veiklai gerinti, spręsti vienokias ar kitokias teismų problemas, darytina išvada, jog Teisingumo ministerija neskyrė pakankamai dėmesio administracinių teismų sistemos kūrimuisi. Viena vertus, tikėtina, jog iš dalies tai buvo sąlygota jaunos, nepriklausomos valstybės sudėtingos finansinės padėties. Kita vertus, tikėtina, jog Teisingumo ministerija neturėjo aiškios vizijos, kaip turi būti užtikrinama administracinių teismų sistemos efektyvi veikla. Taigi, teismai buvo priversti verstis savo išgalėmis.

Taigi, galima teigti, jog nors valstybės valdančioji valdžia buvo priėmusi sprendimą kurti administracinę justiciją, administracinių teismų sistemą, tačiau tam nebuvo tinkamai pasiruošta, nei finansiškai, nei teisine prasme.

¹⁵⁶ Lapinskas, *supra note*, 155: 32-35.

2.2 Antrasis administracinių teismų sistemos institucinės raidos etapas 2001–2017 m.

Antrasis administracinių teismų steigimo raidos etapas prasidėjo 2001 m. sausio 1 d., įsigaliojus 2000 m. rugsėjo 19 d. priimtam ir naująja redakcija išdėstytam Administracinių teismų įsteigimo įstatymo 2, 3, 4, 5, 6 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymui¹⁵⁷, kuriuo Lietuvoje sukurta dvipakopė administracinių teismų sistema. Įsigaliojus minėtam pakeitimui, Lietuvoje palikti nuo 1999 m. gegužės 1 d. veiklą pradėję Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio apygardų administraciniai teismai. 2001 m. sausio 1 d. įsigaliojus Administracinių teismų įsteigimo įstatymo 2, 3, 4, 5, 6 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymui¹⁵⁸, esminiai instituciniai pokyčiai teko aukštesnės instancijos administraciniams teismams. Pagal Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymo 2, 3, 4, 5, 6 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo ir administracinių bylų teisenos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo¹⁵⁹ 1 straipsnio 2 dalį, reorganizavus Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyrių kartu su Aukštesniuoju administraciniu teismu, įsteigtas LVAT¹⁶⁰. Administracinių teismų sistemą nuo 2001 m. sausio 1 d. vaizduoja žemiau pateiktas paveikslas.

LVAT

Vilniaus apygardos administracinis teismas

Kauno apygardos administracinis teismas

Klaipėdos apygardos administracinis teismas

Šiaulių apygardos administracinis teismas

Panevėžio apygardos administracinis teismas

Jacevič, B., 2022

Pažymėtina, kad antrasis administracinių teismų institucinės raidos etapas nėra plačiai aptariamas teisės doktrinoje. Visgi būtina paminėti, jog nuo 2001 m. Lietuvoje įgyvendinus savarankiškos, nepriklausomos nuo bendrosios kompetencijos teismų, administracinės justicijos

¹⁵⁷ „Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymo 2, 3, 4, 5, 6 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas“, LRS, žiūrėta 2022 m. balandžio 2 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.110333?jfwid=i3h7wlhq9>.

¹⁵⁸ *Ibid.*

¹⁵⁹ „Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymo 2, 3, 4, 5, 6 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo ir administracinių bylų teisenos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymas“, LRS, žiūrėta 2022 m. balandžio 5 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.110334?jfwid=i3h7wlhq9>.

¹⁶⁰ *Ibid.*

viziją, atrandama teisės mokslininkų pasididžiavimo bei pagyrų nepriklausomiems administraciniam teismas. Štai J. Paužaitė-Kulvinskienė nurodo, jog nuo 2001 m. administracinių teismų sistema, ją atskyrus nuo bendrosios kompetencijos teismų, tapo tobulesnė¹⁶¹. Kitų mokslininkų teigimu, 2001 metais pradėjusi funkcionuoti administracinių teismų sistema, kuri laikoma Lietuvos teisinės reformos pabaiga, pasiteisino¹⁶². Atrandama ir teisės mokslininkų nuomonių, kad administraciniai teismai, įvertinus jų gyvavimo laikotarpį, „neabejotinai pateisino lūkesčius ir viltis, sietus su jų įsteigimu, atsakė į daugelį klausimų, diskutuotų vykstant teismų sistemos reformai“¹⁶³.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, matyti, jog teisės doktrinoje teigiamai vertinama 2001 m. įvykdyta administracinių teismų reforma bei 2001 m. galutinai suformuota nepriklausoma nuo bendrosios kompetencijos teismų, administracinių teismų sistema. Tačiau, ankščiau taip pat buvo minėta, jog administracinių teismų veiklos funkcionalumo problemos išryškėjo jau pirmaisiais specializuotų teismų, įsteigtų administraciniam ginčams nagrinėti, veiklos metais. Neretai, minėtų problemų sprendimo procesas užtruko. Be to, problemų mastas, atsižvelgiant į augantį administracinių teismų pripažinimą ir jų poreikį bei svarbą visuomenėje, dažnu atveju didėjo. Todėl, aptariant antrąjį administracinių teismų institucinės raidos etapą, įvertinus administracinių teismų institucinės raidos antrąjį etapą laiko atžvilgiu, bus koncentruojamasi į problemas, su kuriomis susidūrė administraciniai teismai 2001–2017 metais.

Antrasis administracinių teismų institucinės raidos etapas Vilniaus apygardos administracinis teisme pasižymėjo neužpildytu teisėjų etatų skaičiumi. 2001 m. pradžioje teisme dirbo 9 teisėjai¹⁶⁴: L. Baltrūnaitė, N. Šidagienė, R. Miliuvienė, D. Vansevičius, J. Bublienė, L. Alechnavičius, S. Gagys, L. Žukauskas, S. Svaldenis bei dešimtoji teisėja – teismo pirmininkė Z. Smirnovienė, nors nustatytas teisėjų skaičius buvo padidintas nuo 10 iki 12¹⁶⁵. Taigi, liko neužpildyti du teisėjo etatai. Nuo 2001 m. gegužės 1 d. teisėjų skaičius Vilniaus apygardos administraciniame teisme buvo padidintas iki 16¹⁶⁶.

Aptariant Vilniaus apygardos administracinio teismo pareigybių struktūrą, pastebėtina, kad tarp teismo darbuotojų 2001 m. atsirado papildoma patarėjo pareigybė, taip pat viena

¹⁶¹ Paužaitė-Kulvinskienė, *supra note*, 5: 57.

¹⁶² Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, *Administraciniai teismai Lietuvoje: nūdienos iššūkiai. Kolektyvinė monografija, skirta Lietuvos administracinių teismų dešimtmėčiui* (Vilnius: Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, 2010): 103.

¹⁶³ *Ibid*, 81.

¹⁶⁴ „Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. etatų sąrašas“, Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 19.

¹⁶⁵ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. gruodžio 12 d. dekretas Nr. 1129 „Dėl apygardų administracinių teismų teisėjų skaičiaus““, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 10 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.331003159A7F>.

¹⁶⁶ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. gegužės 1 d. dekretas Nr. 1300 „Dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjų skaičiaus““, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 10 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8ED984F1164A>.

vyresniosios inspektorės–archyvaro vedėjos, vyresniosios posėdžių sekretorės, inspektorės orgtechnikos profilaktikai, inspektorės, vertėjos, mašininkės pareigybės. Viso, teisme be teisėjų, 2001 m. dirbo 22 darbuotojai. Pažymėtina ir tai, kad buvo užpildyti ne visi posėdžių sekretorių etatai, iš teisme įsteigtų 11 posėdžių sekretorių pareigybių, 3 buvo laisvos.

Jau pirmaisiais administracinių teismų veiklos metais pastebėta Vilniaus apygardos administracinio teismo patalpų funkcionalumo problema. Minėta, jog analizuojant iki šiol išlikusius Vilniaus apygardos administracinio teismo vidaus tvarkomosios veiklos dokumentus, pirmą kartą jau 2000 m. rugsėjo 28 d. raštu Nr. 69¹⁶⁷ buvo atkreiptas Seimo ir Vyriausybės dėmesys į susidariusią patalpų funkcionalumo situaciją Vilniaus apygardos administraciniame teisme. Ši problema išliko aktuali iki pat 2004 metų, kai teismas buvo perkeltas į naujai suremontuotas patalpas Žygimantų g. 2, Vilniuje. Pastebėtina, kad siekiant užtikrinti sklandžią Vilniaus apygardos administracinio teismo veiklą bei funkcionalumą, teismo pirmininkė raštu ne kartą kreipėsi į valdžios atstovus, siekiant atkreipti jų dėmesį į susidariusią situaciją teisme bei siūlant alternatyvius susidariusios probleminės situacijos sprendimo būdus. Pavyzdžiui, 2001 m. sausio 22 d. raštais Nr. 16 ir Nr. 17 Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjai kreipėsi į Ministrą Pirmininką bei Seimo pirmininką, akcentuodami nepakankamą teismui skirtą finansavimą, organizacinių ir finansinių-materialinių sąlygų sudarymo tinkamam teismo veikimui, stoką bei kritinę teismo patalpų būklę: „<...> Teisme dirba 10 teisėjų, nors teisėjų skaičius teisme buvo padidintas iki 12 <...> pagal finansinę būklę tik nuo 2001 m. balandžio mėnesio susidaro galimybė priimti dirbti dar vieną teisėją. Tačiau kartu iškyla problema dėl darbo vietos. Neskaitant, kad teismas neturi pinigų pirkti baldams, nėra teisėjo ir kur pasodinti, taip pat teisme neliko vietos ir jo sekretorei <...> bendras kabinetų plotas, kuriame yra išdėstytos darbo vietos, yra 202 kv. m. posėdžių salių nėra, posėdžiams naudojami 3 kabinetai pirmame aukšte per visus tris viso po 58 kv. m., todėl juose dažai netelpa dalyvaujantys asmenys, negalėdami papulti į sales, dažnai piktinasi posėdžių dirbtiniais uždarumais. Teisme nėra rūbinės, archyvo patalpų, nėra vietos bylų dalyviams susipažinti su bylos medžiaga, vietos laukti teismo posėdžio. Apie tai, kad galėtume atskirti konfidencialių bylų nagrinėjimą nuo kitų, tokiomis sąlygomis negalime net planuoti <...>“¹⁶⁸. Minėtais raštais, išdėstytus probleminius teismo veiklos aspektus buvo pasiūlyta spręsti tinkamų teismo darbui patalpų suteikimo klausimą, didinti teisėjų skaičių teisme iki 20, skirti papildomą finansavimą reikalingam teismo darbuotojų darbo užmokesčiui mokėti ir priemonėms, būtinoms teismo sklandžiam darbui užtikrinti, įsigyti.

¹⁶⁷ „Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjų 2001 m. sausio 22 d. raštas Nr. 16“, Vilniaus regioninis valstybinis archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 21.

¹⁶⁸ *Ibid.*

Dar vienas pavyzdys, patvirtinantis ypač sudėtingą Vilniaus apygardos administracinio teismo situaciją, 2001 m. vasario 1 d. Vilniaus apygardos administracinio teismo pirmininkės Z. Smirnovienės raštas Teisėjų tarybos pirmininkui „Pranešimas apie susidariusią padėtį Vilniaus apygardos administraciniame teisme“¹⁶⁹, kuriuo atkreiptas dėmesys į nepakankamą teismui skirtą finansavimą 2000 metais, neatsižvelgtą teismo anksčiau teiktą prašymą didinti finansavimą 2001 metams. Minimu raštu taip pat buvo pabrėžta teismo patalpų problematika bei pasiūlyta teismo žinion perduoti 180 kv. m. dydžio patalpas, įskaitant juose įrengtas darbo vietas bei posėdžių salę, esančias J. Basanavičiaus g. 35-3, Vilniuje. Minėta ir tai, kad tinkamų patalpų teismui paieškos užtruko, tačiau Vilniaus apygardos administracinio teismo bendruomenė nuolat dėjo pastangas susiklosčiusiai probleminei situacijai spręsti. Teismo patalpų funkcionalumo problemą buvo siūloma spręsti teismo 2001 m. vasario 8 d. raštu¹⁷⁰, skirtu Ministrui Pirmininkui, siūlant kelis, alternatyvius susidariusios patalpų funkcionalumo problemos sprendimo būdus: perduodant teismo žiniai AB „Skaitek“, 5 tūkst. kv. m. dydžio administracinį pastatą Aukštaičių g. 7, Vilniuje, kuris Vilniaus teritorinės muitinės ir Vilniaus apskrities Valstybinės mokesčių inspekcijos buvo areštuotas už bendrovės skolas valstybei; perduodant teismo žiniai Kompiuterinių paslaugų centro patalpas, esančias adresu Gedimino pr. 38, Vilniuje; perduodant teismo žiniai „Kongresų rūmų“ patalpas, esančias Tiltų g., Vilnius. Atlikus Vilniaus apygardos administracinio teismo vidaus tvarkomosios veiklos dokumentų analizę matyti, jog teismo žiniai buvo prašoma perduoti patalpas, esančias Kaštonų g. 7, Vilniuje¹⁷¹.

Vilniaus apygardos administracinio teismo patalpų funkcionalumo problema buvo sprendžiama palaipsniui. Pirmiausia paminėtinas Vyriausybės 2001 m. birželio 29 d. nutarimas Nr. 811 „Dėl negyvenamųjų patalpų Vilniuje, J. Basanavičiaus g. 35-3, perdavimo“, kuriuo nuspręsta iki 2001 m. rugpjūčio 15 d. perduoti Vilniaus apygardos administraciniam teismui valdyti ir naudoti patikėjimo teise valstybei nuosavybės teise priklausančias patalpas J. Basanavičiaus g. 35-3, Vilniuje, (bendras plotas – 181,41 kv. metro)¹⁷². Pažymėtina, kad šios patalpos buvo gyvenamojo namo butas 2 pastato aukšte¹⁷³. Tačiau minėtas Vyriausybės sprendimas sukėlė dar daugiau teismo veiklos nepatogumų bei nepalengvino teismo darbo sąlygų.

¹⁶⁹ „Vilniaus apygardos administracinio teismo pirmininkės Z. Smirnovienės 2001 m. vasario 1 d. raštas Teisėjų tarybos pirmininkui „Pranešimas apie susidariusią padėtį Vilniaus apygardos administraciniame teisme““, Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 21.

¹⁷⁰ „Vilniaus apygardos administracinio teismo pirmininkės 2001 m. vasario 8 d. raštas Nr. 25“, Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 21.

¹⁷¹ „Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. lapkričio 12 d. raštas Nr. 105 „Dėl patalpų Vilniaus apygardos administraciniam teismui““, Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 21.

¹⁷² „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 29 d. nutarimas Nr. 811 „Dėl negyvenamųjų patalpų Vilniuje, J. Basanavičiaus g. 35-3, perdavimo““, LRS, žiūrėta 2022 m. balandžio 10 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.B5EBE6BAA318>.

¹⁷³ Tokią išvadą darbo autorė daro atsižvelgdama į Vilniaus apygardos administracinio teismo 2002 m. vasario 5 d. raštą Nr. 8 „Dėl patalpų Vilniaus apygardos administraciniam teismui“, Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 30.

Tokia išvada darytina įvertinus Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. spalio 11 d. rašte Nr. 91 Teisėjų tarybos pirmininkui „Dėl teismo patalpų“¹⁷⁴ aptariamą teismo įsikūrimo dvejose vietose, t. y., Gedimino pr. 39/1 ir J. Basanavičiaus g. 35-3, neturinčiose tarpusavio funkcinio ryšio, situaciją. Teismo įsikūrimas dvejose patalpose, esančiose skirtingose miesto gatvėse, didino ir teismo išlaidas darbo organizavimui. Be to, papildomų patalpų skyrimas teismui neišsprendė teismo posėdžių salių, archyvo, rūbinės, piliečių priėmimo ir kitų patalpų nebuvimo problemos. Iš aptariamo rašto taip pat matyti, kad teismo darbo organizavimas išliko chaotiškas, kadangi teismo patalpose Gedimino pr. 39/1, Vilniuje neužteko vietos 12 teisėjų ir teismo techninio personalo darbo vietoms įrengti, todėl teismo patalpose, esančiose Gedimino pr. 39/1 Vilniuje dirbo 10 teisėjų, J. Basanavičiaus g. 35-3 – 6 teisėjai, 2 teisėjų darbo vietoms įrengti vietos nebuvo¹⁷⁵.

Nors 2001 metais Vilniaus apygardos administracinio teismo patalpos padidėjo Vyriausybės sprendimu teismui suteikus teisę naudoti ir valdyti papildomas patalpas, tačiau tai Vilniaus apygardos administracinio teismo problemų neišsprendė, buvo tęsiama patalpų, tinkamų sklandžiam teismo darbui užtikrinti, paieška. Pavyzdžiui, iš Vilniaus apygardos administracinio teismo 2002 m. vasario 5 d. rašto Nr. 8¹⁷⁶ matyti, jog teismui buvo siūloma dalyvauti pastato, esančio Laisvės pr. 79, Vilniuje, pritaikymo Vilniaus miesto teismų, įskaitant Vilniaus apygardos administracinio teismo, reikmėms, procedūroje, tačiau vertinant Vilniaus apygardos administracinio teismo išitraukimą į naujų patalpų, esančių Laisvės pr. 79, projektavimo bei pritaikymo Vilniaus apygardos administracinio teismo reikmėms, projektavimo procesą, pažymėtina, kad teismo vidaus tvarkomosios veiklos dokumentų, išlikusių bei saugomų Vilniaus regioniniame valstybės archyve, visuma suponuoja išvadą, jog teismui patalpų reikėjo skubiai, todėl trūko teismo išitraukimo į šį procesą, vietoj to, teismo pirmininkė ieškojo bei nuolat teikė iniciatyvas dėl kitų, bent laikinų, patalpų, būtinų teismo darbui užtikrinti. Kaip alternatyvą teismo naudojamoms patalpoms Gedimino pr. 39/1 ir J. Basanavičiaus g. 35-3, buvo siūloma laikinai nuomotis patalpas Maironio g. 1, Vilniuje, šias patalpas „lengvai, einamojo remonto pagalba pritaikant Vilniaus apygardos administracinio teismo reikmėms“¹⁷⁷.

Sudėtingą finansinę Vilniaus apygardos administracinio teismo padėtį antrojo administracinių teismų institucinės raidos laikotarpio pradžioje liudija teismo pirmininkės 2002 m. lapkričio 8 d. raštas Nr. 55 „Dėl asignavimų teismui 2002 ir 2003 metais“ Nacionalinei teismų administracijai, kuriuo pateiktas prašymas didinti teismo finansavimą. Prašymas grindžiamas

¹⁷⁴ „Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. spalio 11 d. raštas Nr. 91 „Dėl teismo patalpų““, Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 21.

¹⁷⁵ *Ibid.*

¹⁷⁶ „Vilniaus apygardos administracinio teismo 2002 m. vasario 5 d. raštas Nr. 8 „Dėl patalpų Vilniaus apygardos administraciniam teismui““, *supra note*, 173.

¹⁷⁷ *Ibid.*

susidariusiomis skolomis bei lėšų trūkumu: „pagal 2002-11-01 išlaidų sąmatą 2002 metams, apmokėjus sąskaitas, nebeliko lėšų elektrai, paštui bei kitoms išlaidoms. Šiuo metu teisme dėl lėšų trūkumo atjungti beveik visi išeinamieji telefonų ryšiai (likę 3 telefonai) <...> jau šiai dienai elektrai, paštui skolos siekia 27 tūkst. lt., o dar nepateiktos sąskaitos už spalio, lapkričio ir gruodžio mėn. Per 2002 metus teismas nepirko nei popieriaus, nei vokų, nei užpildų spausdinimo ir kopijavimo technikai, o naudojo atsargas, įsigytas 2001 m. už papildomai teismui paskirtas 4 teisėjų vietoms įrengti sumas, kurios buvo sutaupytos dėl to, kad Jungtinių tautų Pabėgėlių reikalų komisaro atstovo pagalba teismui buvo perduota dalis likviduotos Pabėgėlių reikalų tarybos turto – baldų ir kompiuterių. Šiuo metu baigiasi popierius, vokai ir užpildai kopijavimo aparatams bei spausdinimo aparatams, kitoms išlaidoms lėšų nebėra. <...> Viso teismui paskutiniam ketvirčiui yra likę tik 6,6 tūkst. Lt. <...> viso skoloms padengti ir darbui užtikrinti trūksta daugiau kaip 70 tūkst. lt.“¹⁷⁸. Įvertinus trūkstamo finansavimo teismui skyrimą, teisme, siekiant spręsti finansinius sunkumus, buvo imamasi kardinalių priemonių. Pavyzdžiui, Vilniaus apygardos administracinio teismo 2003 m. kovo 27 d. įsakymu Nr. 31 „Dėl lėšų taupymo ir darbo tvarkos“¹⁷⁹, siekiant maksimaliai mažinti teismo patalpų išlaikymo ir kitas išlaidas, įsakymu buvo nustatyta, be kita ko, sumažinti iki minimalios temperatūros kabinetų šildymą nedarbo metu, nespausdinti medžiagos, nesusijusios su teismo darbu, nesinaudojant elektros prietaisais, juos išjungti, nepalikti degančių šviestuvų. Siekiant mažinti teismo išlaidas darbo priemonėms įsigyti, minėtu įsakymu, buvo nutarta gauti teismo pirmininkės ar teismo Ūkio skyriaus vedėjo leidimą „spausdinant didesnę negu 30 lapų skaičių LITLEX teisės aktų bazės, kitų informacijos šaltinių dokumentų tekstus“¹⁸⁰.

Vilniaus apygardos administracinio teismo patalpų klausimas buvo galutinai išspręstas Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 10 d. nutarimu Nr. 1275 „Dėl negyvenamojo pastato Vilniuje, Žygimantų g. 2, perdavimo“¹⁸¹, perdavus valdyti ir naudoti patikėjimo teise negyvenamąjį pastatą Vilniuje, Žygimantų g. 2 (bendras plotas – 1903 kv. m.) Teisingumo ministerijai, tikslu pastatą rekonstruoti, pritaikant jį Vilniaus apygardos administracinio teismo reikmėms¹⁸². Pažymėtina, kad vertinant Vilniaus apygardos administracinio teismo vidaus tvarkomosios veiklos

¹⁷⁸ „Vilniaus apygardos administracinio teismo 2002 m. lapkričio 8 d. raštas Nr. 55 „Dėl asignavimų teismui 2002 bei 2003 metais““, Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 30.

¹⁷⁹ „Vilniaus apygardos administracinio teismo 2003 m. kovo 27 d. įsakymas Nr. 31 „Dėl lėšų taupymo ir darbo tvarkos““, Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 31.

¹⁸⁰ „Vilniaus apygardos administracinio teismo 2003 m. kovo 27 d. įsakymas Nr. 31 „Dėl lėšų taupymo ir darbo tvarkos““, Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 31.

¹⁸¹ „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 10 d. nutarimas Nr. 1275 „Dėl negyvenamojo pastato Vilniuje, Žygimantų g. 2, perdavimo““, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 11 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.676E83844AC1>.

¹⁸² „Vilniaus apygardos administracinio teismo 2002 m. spalio 31 d. raštas Nr. 54“, Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 31.

dokumentus, pastebėta, jog šio teismo pirmininkės sprendimu¹⁸³ buvo sudaryta trijų asmenų komisija, susidedanti iš teismo Ūkio skyriaus vedėjo, informatiko ir vyriausiosios specialistės, siekiant pastatą, esančio Žygimantų g. 2, Vilniuje ir jame atliktus darbus, baldus bei įrangą patikrinti. Pastebėtina ir tai, kad analizuojant teismo vidaus tvarkomosios veiklos dokumentus, 2004 m. liepos 28 d. įsakymo Nr. T-35 formoje nurodytas teismo adresas yra Žygimantų g. 2, Vilnius. Taigi, Vilniaus apygardos administracinis teismas veiklą pastate, kuriame teismas veikia iki šiol, pradėjo 2004 m. liepos 1 d.¹⁸⁴

Vertinant Kauno apygardos administracinio teismo institucinę raidą bei probleminius teismo veiklos aspektus antruoju administracinių teismų raidos laikotarpiu, pirmiausia pabrėžtina, kad vadovaujantis Kauno apygardos administracinio teismo 2006 m. birželio 2 d. istorijos ir dokumentų sutvarkymo pažyma Nr. NS-3¹⁸⁵, 1999–2001 m. ir 2003 m. teismo darbuotojų susirinkimai nebuvo protokoluojami, todėl nėra išlikusių šių dokumentų kopijų. Susirašinėjimas su Teisingumo ministerija, Teismų departamentu, LVAT teismo veiklos klausimais 2002–2003 m. vyko elektroniniu paštu, nepaliekant dokumentų kopijų, susirašinėjimas su asignavimų, dotacijos skyrimo iš biudžeto klausimais 1999–2003 m. nevyko. Atsižvelgiant į tai, probleminių Kauno apygardos administracinio teismo veiklos aspektų identifikavimo sudėtingumą lėmė dokumentų saugojimo teisme tvarkos ypatumai.

Aptariant Kauno apygardos administracinio teismo struktūrą antruoju administracinių teismų raidos laikotarpiu, pažymėtina, kad nuo 2001 m. sausio 2 d. teisėjų skaičius teisme buvo padidintas iki 9¹⁸⁶. 2003 m. sausio 1 d. teisme visos teisėjų pareigybės buvo užpildytos¹⁸⁷. Teismo pirmininko pareigas ėjo G. Čekanauskas, teisme dirbo dar 8 teisėjai: D. Raižys, L. Jachimavičius, J. Aleksandravičius, R. Vaitukaitis¹⁸⁸, J. Medvedevienė, R. Giedraitis¹⁸⁹, G. Koriaginas ir A.

¹⁸³ „Vilniaus apygardos administracinio teismo pirmininkės 2004 m. balandžio 20 d. įsakymas Nr. T-13 „Dėl komisijos sudarymo teismo pastatato Žygimantų g. 2 ir atliktų darbų priėmimui““, Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 37.

¹⁸⁴ Išvada apie nuo 2004 m. liepos 1 d. persikėlimą į naujas patalpas darytina darbo autorei gavus iš Vilniaus apygardos administracinio teismo, šio teismo pirmininkės Z. Smirnovienės parašytą kalbą teismo pastato atidarymo proga bei kartu su šia kalba pateiktą „Faktų prie pasisakymo“ sąrašą.

¹⁸⁵ „Kauno apygardos administracinio teismo 2006 m. birželio 2 d. istorijos ir dokumentų sutvarkymo pažyma Nr. NS-3“, Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmų archyvas.

¹⁸⁶ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. gruodžio 12 d. dekretas Nr. 1129 „Dėl apygardų administracinių teismų teisėjų skaičiaus““, *supra note*, 165.

¹⁸⁷ „Kauno apygardos administracinio teismo pirmininko 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. 17“, Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmų archyvas.

¹⁸⁸ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. gegužės 30 d. dekretas Nr. 1345 „Dėl apygardos teismo teisėjo perkėlimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 12 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.996B4E7DD688>.

¹⁸⁹ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. birželio 14 d. dekretas Nr. 1365 „Dėl apygardos administracinio teismo teisėjo skyrimo““, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 13 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9CF5B474226A>.

Urbonienė¹⁹⁰. Kauno apygardos administraciniame teisme 1999–2003 m. nebuvo atleistų valstybės tarnautojų¹⁹¹.

Pasisakant dėl Kauno apygardos administracinio teismo patalpų kaitos, pabrėžtina, kad kaip buvo nurodyta anksčiau, teismas veiklą pradėjo M. K. Čiurlionio g. 33, Kaune. Minėtose patalpose teismas veikė iki 2008 m. rugpjūčio 4 d., kuomet buvo užbaigti rangovo UAB „Vėtrūna“ 2036 kv. m. dydžio pastato, esančio A. Mickevičiaus g. 8a, Kaune, rekonstrukcijos bei pastato pritaikymo teismo reikmėms darbai, kuriems pasibaigus, teismas persikėlė į šias patalpas^{192,193}. Atlikta dokumentų analizė leidžia autorei daryti prielaidą, jog Kauno apygardos administracinio teismo patalpos buvo geriausiai pritaikytos teismo reikmėms. „Pastatas atitinka visus šiuolaikiniam teismui keliamus reikalavimus, teisme įrengtos 5 posėdžių salės, įrengti pasitarimo kambariai prie posėdžių salių, tiek teisėjų, tiek darbuotojų darbo sąlygos labai geros“¹⁹⁴. Pastebėtina, kad teismui persikėlus į kitas patalpas, buvusios Kauno apygardos administracinio teismo patalpos, esančios M. K. Čiurlionio g. 33, sulaukė kitų institucijų dėmesio. Pavyzdžiui, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba 2008 m. rugpjūčio 25 d. raštu Nr. 4-4198¹⁹⁵ pateikė prašymą panaudos pagrindais perduoti patalpas, esančias M. K. Čiurlionio g. 33 Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos Kauno apskrities skyriaus funkcijoms vykdyti.

Atliekant Kauno apygardos administracinio teismo vidaus tvarkomosios veiklos iki šiol išlikusių ir Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmuose saugomų dokumentų analizę, matyti, jog pirmaisiais teismo veiklos metais teismas susidūrė su finansiniais sunkumais, tačiau nėra aiški tolimesnė teismo finansinės būklės raida. Darbo autorė, atlikusi dokumentų analizę, pastebėjo, jog nėra išlikusių susirašinėjimų su asignavimų, dotacijos skyrimo iš biudžeto klausimais, kopijų, todėl nėra aišku, kaip teisme buvo sprendžiami teismo veiklos pradžioje minimo teismo skolų ypatumai. Atliekant dokumentų analizę, pastebėta sunki finansinė Kauno apygardos administracinio teismo padėtis 2009 m., kuomet teismas susidūrė su finansiniais sunkumais mokant teismo darbuotojams darbo užmokesčius. Kauno apygardos administracinio

¹⁹⁰ Pastebėtina, kad teisėjai G. Koriaginas ir A. Urbonienė buvo paskirti Kauno apygardos administracinio teismo teisėjais Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. sausio 10 d. dekretu Nr. 2014 „Dėl apylinkės teismo teisėjų atleidimo iš pareigų ir jų skyrimo apygardos administracinio teismo teisėjais“ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.62F9B6D13ABE>, tačiau remiantis Kauno apygardos administracinio teismo pirmininko 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 17, kuriuo patvirtintas teismo teisėjų sąrašas 2003 m. sausio 1 d., šie teisėjai buvo įrašyti į teisme dirbančių teisėjų sąrašą.

¹⁹¹ „Kauno apygardos administracinio teismo 2006 m. birželio 2 d. istorijos ir dokumentų sutvarkymo pažyma Nr. NS-3“, *supra note*, 185.

¹⁹² „Kauno apygardos administracinio teismo 2008 m. birželio 6 d. raštas Nr. SD-6305 „Dėl darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, papildomų etatų įsteigimo““, Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmų archyvas.

¹⁹³ „Kauno apygardos administracinio teismo 2008 m. rugsėjo 4 d. raštas Nr. SD-9178 „Dėl patalpų perdavimo““, Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmų archyvas.

¹⁹⁴ „2009 m. gruodžio 21 d. Kauno apygardos administracinio teismo administracinės veiklos patikrinimo aktas Nr. D-5“, Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmų archyvas.

¹⁹⁵ „Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2008 m. rugpjūčio 25 d. raštas Nr. 4-4198 „Dėl turto perdavimo““, Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmų archyvas.

teismo 2009 m. liepos 9 d. rašte Nr. SD-9342/09 „Dėl informacijos pateikimo“ nurodoma, jog „<...> teismo 2009 m. biudžete trūks 40 tūkst. Lt. darbo užmokesčiui. Kauno apygardos administracinis teismas, norėdamas sutaupyti 40 tūkst. Lt. darbo užmokesčiui, turėtų nuo 2009 m. spalio 1 d. atleisti visus darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartį“¹⁹⁶. Sudėtingą Kauno apygardos administracinio teismo situaciją patvirtina ir Kauno apygardos administracinio teismo raštas¹⁹⁷, skirtas Nacionalinei teismų administracijai, kuriame nurodoma, jog nors teismo manymu, Kauno apygardos administraciniame teisme buvo optimalus valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, skaičius, atitinkantis valstybės sunkmečio sąlygas, tačiau faktiškai Kauno apygardos administraciniam teismui skirtas finansavimas yra nepakankamas, kadangi teismas neturėjo finansinių galimybių užpildyti visų numatytų valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių. Pavyzdžiui, 2009 m. rugsėjo 23 d. teisme nebuvo užimta pirmininko patarėjo pareigybė, 2 teisėjų padėjėjų etatai bei 6 kito aptarnaujančio personalo etatai¹⁹⁸. Taigi, nors Kauno apygardos administracinio teismo padėtis antruoju administracinių teismų institucinės raidos laikotarpiu išliko kiek stabilesnė, lyginant su Vilniaus apygardos administraciniu teismu, visgi šis teismas neišvengė finansinių sunkumų dėl nepakankamo teismo finansavimo.

Antrojo administracinių teismų sistemos institucinės raidos etapo pradžioje Klaipėdos apygardos administraciniame teisme buvo numatytas 7 teisėjų skaičius¹⁹⁹, tačiau 2 teisėjų etatai teisme 2001 m. sausio 1 d. liko laisvi. Teisme 2001 m. sausio 1 d. darbą tęsė teismo pirmininkė A. Romanovienė, teisėjai V. Stonkuvienė ir R. Žilevičius, kurie teisme dirbo nuo teismo veiklos pradžios. Nuo 2001 m. sausio 10 d. darbą teisme pradėjo teisėja D. Gumuliauskienė²⁰⁰ ir teisėjas A. Sutkevičius²⁰¹, nuo 2001 m. birželio 14 d. – teisėjai V. Balčytienė ir R. Arminas²⁰². Taigi, nuo 2001 m. birželio 14 d. visi teisėjų etatai teisme buvo užpildyti. Tai kėlė tam tikrų finansinių iššūkių. Teismo pirmininkės A. Romanovienės 2001 m. kovo 21 rašte Nr. 395 „Dėl papildomų lėšų skyrimo teismui“²⁰³ nurodoma, jog teisme užpildžius visus teisėjų etatus, teismas susidurs su

¹⁹⁶ „Kauno apygardos administracinio teismo 2009 m. liepos 9 d. raštas Nr. SD-9342/09 „Dėl informacijos pateikimo““, Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmų archyvas.

¹⁹⁷ „Kauno apygardos administracinio teismo 2009 m. rugsėjo 23 d. raštas Nr. SD-12040/09“, Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmų archyvas.

¹⁹⁸ *Ibid.*

¹⁹⁹ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. gruodžio 12 d. dekretas Nr. 1129 „Dėl apygardų administracinių teismų teisėjų skaičiaus““, *supra note*, 165.

²⁰⁰ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. sausio 10 d. dekretas Nr. 1164 „Dėl apygardos administracinio teismo teisėjo skyrimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 15 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.02FB6F0B3180>.

²⁰¹ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. sausio 10 d. dekretas Nr. 1166 „Dėl apygardos administracinio teismo teisėjo skyrimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 15 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.720513CC42A2>.

²⁰² „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. birželio 14 d. dekretas Nr. 1363 „Dėl apygardos administracinio teismo teisėjų skyrimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 16 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.E4024CDCACFC>.

²⁰³ „Klaipėdos apygardos administracinio teismo pirmininkės 2001 m. kovo 21 raštas Nr. 395 „Dėl papildomų lėšų skyrimo teismui““, Klaipėdos regioninis valstybės archyvas, f. 2148, ap. 1, b. 18.

aptarnaujančio personalo darbuotojų trūkumų: teisėjo padėjėjo, raštinės vedėjos pavaduotojo, 4 posėdžių sekretorių, vyresniosios inspektorės-archyvaro vedėjos ir vertėjos, taip pat papildomų 880 tūkst. Lt šių darbuotojų darbo užmokesčiui bei 300 tūkst. Lt. socialiniam draudimui mokėti. Minimame rašte taip pat akcentuojamas teismo patalpų nefunkcionalumas, nurodant, jog teismo darbuotojų normalioms darbo sąlygoms užtikrinti, teismui būtina suremontuoti ir įrengti 270 kv. m. naudingojo ploto patalpas, kuriose būtų įrengtos posėdžių salės, kabinetai teisėjams, pagalbinės patalpos, archyvas, pasitarimų kambarys.

Klaipėdos apygardos administracinis teismas, veiklą pradėjęs H. Manto g. 26, Klaipėdoje, veiklą minėtu adresu vykdė iki 2004 m. 2004 m. teismas persikėlė į apie 600 kv. m. dydžio patalpas Galinio Pylimo g. 9, Klaipėdoje. Minėtose patalpose buvo įrengtos 3 teismo posėdžių salės be pasitarimų kambarių, teisėjų kabinetai (nuo 10,62 kv. m iki 23,61 kv. m. ploto). Teisme nebuvo įrengta patalpa, užtikrinanti asmenims galimybę tinkamai susipažinti su bylų medžiaga, netrukdam teismo darbuotojų darbo²⁰⁴.

Apžvelgiant Šiaulių apygardos administracinio teismo institucinės raidos antrąjį etapą, visų pirmiausia išskirtina tai, jog nuo 2001 m. sausio 2 d. Šiaulių apygardos administraciniame teisme teisėjų skaičius buvo sumažintas nuo 7 iki 6 teisėjų²⁰⁵. Nepaisant to, vadovaujantis Šiaulių apygardos administracinio teismo 2001 m. sausio 4 d. etatų sąrašu, teisme nebuvo pilnai užpildytos teisėjų pareigybės, teisme dirbo 5 teisėjai, iš jų 4 teisėjai teisme dirbo nuo teismo veiklos pradžios, t. y., nuo 2001 m. gegužės 1 d., o teisėjas E. Gedvilas darbą teisme pradėjo nuo 2001 m. sausio 2 d.²⁰⁶.

Nors pirmaisiais Šiaulių apygardos administracinio teismo veiklos metais nebuvo pastebėta teismo veiklos probleminių aspektų, teismas su finansiniais sunkumais susidūrė 2003 metais. Pavyzdžiui, Šiaulių apygardos administracinio teismo pirmininko 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 65 „Dėl sutaupyto lėšų panaudojimo įsiskolinimo padengimui“²⁰⁷ buvo nutarta teismo sutaupytas lėšas skirti teismo turimam 281,49 Lt įsiskolinimui už gaunamas ryšių paslaugas padengti. Būtina pažymėti, kad atlikus sisteminę Šiaulių regioninio valstybės archyvo 1748 fondo, vidaus administravimo nuolat saugomų bylų apyrašo 1-112 bylas, informacijos, leidžiančios daryti išvadą apie ypač sudėtingą antrojo teismų institucinės raidos etapo Šiaulių apygardos

²⁰⁴ „2009 m. gruodžio 21 d. Klaipėdos apygardos administracinio teismo administracinės veiklos patikrinimo aktas Nr. SD-4“, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo archyvas.

²⁰⁵ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. gruodžio 12 d. dekretas Nr. 1129 „Dėl apygardų administracinių teismų teisėjų skaičiaus““, *supra note*, 165.

²⁰⁶ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. gruodžio 5 d. dekretas Nr. 1112 „Dėl apygardos teismo teisėjo““, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 17 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.087E338C59E2>.

²⁰⁷ „Šiaulių apygardos administracinio teismo pirmininko 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymas Nr. 65 „Dėl sutaupyto lėšų panaudojimo įsiskolinimo padengimui““, Šiaulių regioninis valstybės archyvas, f. 1748, ap. 1, b. 22.

administracinio teismo situaciją, nebuvo rasta²⁰⁸. Tačiau teismas, kaip ir kiti specializuoti teismai, susidūrė su analogiškais problemomis, pavyzdžiui, Šiaulių apygardos administracinio teismo 2011 m. vasario 7 d. įsakymu Nr. 9-6 patvirtintame 2011–2013-ųjų metų strateginiame veiklos plane²⁰⁹, akcentuojamas teismo patalpų ankštumas, sąlygotas išaugusio darbuotojų skaičiaus teisme: „Dėl gerokai išaugusio darbuotojų skaičiaus teismo patalpos tampa ankštos teismo veiklai. Vienam darbuotojui tenka apie 3,85 kv. m., teismo pirmininkui – 22,65 kv. m., teisėjams – apie 11,50 kv. m. ploto, o turėtų tecti nuo 6 kv. m. Patalpų klausimas labai aktualus ir būtina ieškoti būdų jį išspręsti“²¹⁰, taip pat atkreipiamas dėmesys į nepakankamą teismo finansavimą, dėl ko trūksta lešų teismo darbuotojų kvalifikacijai kelti.

Panevėžio apygardos administracinis teismas antrąjį administracinių teismų institucinės raidos etapą pradėjo vienu teisėjų etatų skaičiumi mažiau, Respublikos Prezidento dekretu²¹¹ nuo 2001 m. sausio 2 d. nustačius teisme 6 teisėjų skaičių. Faktiškai, teisme 2001 m. sausio 2 d. teisme dirbo 5 teisėjai: teismo pirmininkas R. Gadliauskas, E. V. Jaras, V. Savickienė, I. Varžinskienė ir S. Bagdonavičius²¹². Tačiau jau 2001 m. vasario 8 d. teismas susidūrė su teisėjų trūkumu. Kaip nurodoma Panevėžio apygardos administracinio teismo 2001 m. vasario 8 d. rašte Nr. 20-260/2001, skirtame Teisingumo ministerijai, teisme 2001 m. vasarį realiai dirbo 4 teisėjai ir teismo pirmininkas, 1 teisėja buvo vaiko priežiūros atostogose. Be to, teisėjas E.V. Jaras buvo pareiškęs pageidavimą pereiti į Panevėžio apygardos teismą ir tam pritarė Teisėjų taryba, todėl egzistavo rizika, jog be teismo pirmininko, teisme liks dirbti 3 teisėjai. Nuo 2001 m. birželio 14 d. teisme darbą pradėjo teisėjas V. Meidus²¹³. Taigi, Panevėžio apygardos administraciniame teisme visi teisėjų etatai liko užpildyti, tačiau tokia situacija tęsėsi neilgai, nes nuo 2002 m. sausio 10 d. teisėjas V. Meidus buvo perkeltas į Panevėžio apygardos teismą²¹⁴. Nuo 2001 m. balandžio 2 d. teisėjas E. V. Jaras buvo perkeltas darbui į Panevėžio apygardos administracinį teismą²¹⁵, todėl

²⁰⁸ Šio darbo autorė norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad teismų sudarytų ir archyvuoti perduotų dokumentų turinys skirtingas dėl teismų sudaromų dokumentų saugojimo apyrašų ypatumų. Todėl, išvada apie Šiaulių apygardos administracinio teismo sklandų darbą darytina atsižvelgiant į Šiaulių regioniniame valstybės archyve (f. 1748, ap. 1) rastus dokumentus.

²⁰⁹ „Šiaulių apygardos administracinio teismo 2011 m. vasario 7 d. įsakymu Nr. 9-6 patvirtintas 2011-2013-ųjų metų strateginis veiklos planas“, Šiaulių regioninis valstybės archyvas, f. 1748, ap. 1, b. 76.

²¹⁰ *Ibid.*

²¹¹ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. gruodžio 12 d. dekretas Nr. 1129 „Dėl apygardų administracinių teismų teisėjų skaičiaus““, *supra note*, 165.

²¹² „Panevėžio apygardos administracinio teismo pirmininko 2001 m. sausio 2 d. įsakymas Nr. 01TV „Dėl teisėjų indeksų““, Panevėžio regioninis valstybės archyvas, f. 1150, ap. 1, b. Nr. 13.

²¹³ „Lietuvos Respublikos Prezidento dekretas 2001 m. birželio 14 d. dekretas Nr. 1367 „Dėl apygardos administracinio teismo teisėjo skyrimo““, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 17 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.05737741E483>.

²¹⁴ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2002 m. sausio 10 d. dekretas Nr. 1637 „Dėl apygardos administracinio teismo teisėjo perkėlimo““, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 17 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.218EE4A97724>.

²¹⁵ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. kovo 26 d. dekretas Nr. 1253 „Dėl apygardos administracinio teismo teisėjo perkėlimo““, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 18 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.EEE76206C51C>.

faktiškai, teisme vėl dirbo 4 teisėjai bei teismo pirmininkas. Nuo 2002 m. rugsėjo 20 d., teisėjų skaičius Panevėžio apygardos administraciniame teisme sumažintas iki 5²¹⁶.

Minėta, jog įsteigus administracinius teismus, Panevėžio apygardos administracinis teismas veiklą pradėjo Elektros g. 9, Panevėžyje. Išanalizavus teismo vidaus veiklos dokumentus pastebėta, jog 2002 m. sausį teismas veiklą vykdė jau kitose patalpose, esančiose Respublikos g. 62, Panevėžyje²¹⁷. Darbo autorei pavyko nustatyti, jog teismui įsikūrus Respublikos g. 62, Panevėžyje, „<...> teismas užėmė dalį ketvirto ir dalį penkto aukšto penkių aukštų pastate. Pastate dar įsikūrę Panevėžio apskrities statistikos valdyba, Valstybės kontrolės Panevėžio skyrius, kavinė, kirpykla, siuvimo cechas, dar kelios privačios įstaigos ir įmonės <...>“²¹⁸. Pažymėtina, kad teismas panaudos teise valdė 472,9 kv. m. dydžio patalpas pastato, esančio Respublikos g. 62, ketvirtame aukšte bei 27,07 kv.m. dydžio patalpas minėto pastato penktame aukšte. Pastarųjų 27,07 kv. dydžio patalpų, dėl sumažėjusio finansavimo, taupant lėšas, Panevėžio apygardos administracinis teismas atsisakė nuo 2009 m. liepos 1 d. ir veiklą vykdė ketvirto aukšto pastate, esančiame Respublikos g. 62, Panevėžyje²¹⁹.

Paminėtina ir tai, kad iš Panevėžio apygardos administracinio teismo vidaus veiklos dokumentų matyti, kad šis teismas taip pat neišvengė finansinių sunkumų dėl per mažo teismų veiklos finansavimo. Pavyzdžiui, Panevėžio apygardos administracinis teismas 2002 m. finansinius metus baigė su 0,9 tūkst. Lt. kreditoriniu įsiskolinimu, kuris susidarė dėl laiku neapmokėtų sąskaitų, o 2001 m. teismo kreditorinis įsiskolinimas sudarė 32,3 tūkst. Lt.²²⁰ Sudėtingą teismo finansinę būklę įrodo ir tai, jog teismas, taupydamas biudžetą, nuo 2009 m. liepos 1 d. atsisakė dalies patalpų.

Antrasis administracinių teismų sistemos institucinės raidos etapas pasižymi LVAT įsteigimu, kuris, kaip minėta anksčiau, įsteigtas reorganizavus Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyrių kartu su Aukštesniojo administraciniu teismu. Įsteigus LVAT, nuo 2001 m. sausio 1 d. teisme buvo nustatytas 15 teisėjų skaičius²²¹. Pirmuoju LVAT pirmininku

²¹⁶ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2002 m. rugsėjo 20 d. dekretas Nr. 1900 „Dėl apygardų administracinių teismų teisėjų skaičiaus“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 18 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9E5676B2DFE6>.

²¹⁷ Tokią išvadą autorė daro įvertinusi Panevėžio apygardos administracinio teismo pirmininko 2002 m. sausio 23 d. rašto Nr. 183, skirto Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Teisinių institucijų departamento direktorei, blanką, kuriame prie teismo rekvizitų, nurodytas teismo adresas Respublikos g. 62, Panevėžys.

²¹⁸ „Panevėžio apygardos administracinio teismo pirmininko 2003 m. sausio 9 d. raštas Nacionalinei teismų administracijai“, Panevėžio regioninis valstybės archyvas, f. 1150, ap. 1, b. 33.

²¹⁹ „2009 m. lapkričio 5 d. Panevėžio apygardos administracinio teismo administracinės veiklos patikrinimo aktas Nr. D-1“, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo archyvas.

²²⁰ „Panevėžio apygardos administracinio teismo 2003 m. sausio 16 d. raštas Nr. SD-131-2003 Panevėžio regioninis valstybės archyvas, f. 1150, ap. 1, b. 33.

²²¹ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. lapkričio 22 d. dekretas Nr. 1097 „Dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų skaičiaus“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.C30DEAAFE94D>.

buvo paskirtas K. Lapinskas²²². Nuo 2001 m. sausio 2 d. teisme darbą pradėjo teisėjai N. Piškinaitė, B. Janavičiūtė, R. Piličiauskas ir A. Taminskas²²³, G. Kryževičius ir J. Baškys²²⁴. Nuo 2001 m. sausio 24 d. LVAT darbą pradėjo teisėjai A. Ablingis ir R. Klišauskas²²⁵, anksčiau dirbę Lietuvos Apeliaciniame teisme²²⁶, o nuo 2001 m. vasario 19 d. – teisėjai S. Gudynas ir A. Baranovas²²⁷.

Vadovaujantis įstatyminėmis nuostatomis²²⁸, įsteigus LVAT ir panaikinus Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyrių, šio skyriaus pirmininkui ir teisėjams sutinkant, teisėjai Respublikos Prezidento dekretu galėjo būti perkelti į LVAT. Tokią pat teisę turėjo ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo bei Lietuvos apeliacinio teismo teisėjai. Atsižvelgiant į tai, pastebėtina, jog įsteigus LVAT, K. Lapinskas, J. Baškys, G. Kryževičius²²⁹, A. Ablingis ir R. Klišauskas²³⁰, anksčiau dirbę Lietuvos apeliaciniame teisme, buvo perkelti į LVAT šiam teismui pradėjus veiklą 2001 m. sausio 1 d.

LVAT veiklą pradėjo Tiltu g. 17/4, Vilniuje, kur pirmuoju administracinių teismų institucinės raidos laikotarpiu veikė Aukštesnysis administracinis teismas. Bendras LVAT patalpų plotas sudarė 855,12 kv.m, naudingas – 585 kv. m., kuriame buvo įrengtos 3 teismo posėdžių salės su pasitarimų kambariais, 10 darbo kabinetų teisėjams, 7 kabinetai kitiems teismo darbuotojams²³¹. Jau pirmaisiais LVAT veiklos mėnesiais, LVAT susidūrė su darbo vietų stygiumi, taip pat trūko darbuotojų, įstatymo nustatytoms funkcijoms vykdyti LVAT buvo būtina įsteigti du naujus norminės informacijos ir teismų praktikos apibendrinimo bei analizės skyrius, LVAT darbuotojų

²²² „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. gruodžio 5 d. dekretas Nr. 1111 „Dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjo, šio teismo pirmininko skyrimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.EE51FCE25D36>.

²²³ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. lapkričio 22 d. dekretas Nr. 1146 „Dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų skyrimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.15CA0FA5F163>.

²²⁴ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. gruodžio 5 d. dekretas Nr. 1110 „Dėl Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų skyrimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.57904DCA5C2A>.

²²⁵ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. sausio 24 d. dekretas Nr. 1185 „Dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų skyrimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.443FBF7B64BB>.

²²⁶ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. sausio 24 d. dekretas Nr. 1186 „Dėl A.Ablingio ir R.Klišausko atleidimo iš Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų pareigų“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8FA253B98307>.

²²⁷ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. vasario 15 d. dekretas Nr. 1206 „Dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų skyrimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.383545E164DF>.

²²⁸ „Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymo 2, 3, 4, 5, 6 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo ir administracinių bylų teisenos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymas“, *supra note*, 159.

²²⁹ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. gruodžio 29 d. dekretas Nr. 1147 „Dėl K.Lapinsko, J.Baškio ir G.Kryževičiaus atleidimo iš Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų pareigų“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D99B59A354F3>.

²³⁰ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. sausio 24 d. dekretas Nr. 1186 „Dėl A.Ablingio ir R.Klišausko atleidimo iš Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų pareigų“, *op.cit.*

²³¹ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. kovo 15 d. raštas Nr. 33 „Dėl administracinių teismų darbo sąlygų“, *supra note*, 88.

skaičius, siekiant efektyvaus LVAT darbo, turėjo būti didinamas iki 60, o naujų darbuotojų darbo vietoms įrengti LVAT trūko 500 kv. m. naudingojo ploto²³².

Atsižvelgiant į tai, kad LVAT įsteigtas reorganizavus Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyrių kartu su Aukštesnioju administraciniu teismu, įstatyminiu lygmeniu²³³ buvo išspręstas teismų finansavimo klausimas, numatant, jog atskyrus nuo Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyrių, šiam skyriui išlaikyti skirtos lėšos perduotos LVAT. LVAT atiteko ir dalis Aukštesniojo administracinio teismo valstybės biudžeto asignavimų²³⁴. Pažymėtina, kad toks finansų paskirstymas jau pirmaisiais LVAT veiklos mėnesiais sukėlė sunkumų: „Ypač nepatenkinama Vyresniojo administracinio teismo biudžetinio finansavimo 2001 metams padėtis, kuri susidarė dėl to, kad nebuvo įvertinti realūs Teismo poreikiai. Vyriausiojo administracinio teismo biudžetas buvo sudarytas mechaniškai sudedant likviduotų teismų <...> biudžeto asignavimus 2000 metams. Taigi, buvo visiškai neatsižvelgta nei į įstatymo nustatytą naujų Teismo funkcijų vykdymui būtiną papildomą finansavimą, <...> nei į būtinumą įrengti papildomas darbo vietas, aprūpinti kompiuterine technika <...>“²³⁵.

Aptariant antrojo administracinių teismų sistemos institucinės raidos etapą, t. y., laikotarpį 2001–2017 metais, galima pastebėti ir pačių teismų identifikuotų teismų sistemos veiklos problemų. Pavyzdžiui, Panevėžio apygardos administracinio teismo pirmininko 2003 m. rugpjūčio 12 d. rašte Nr. SD-1729-2003²³⁶ nurodoma pagrindinė teismų veiklos problema – nepakankamas lėšų teismams skyrimas, dėl ko nepakanka pinigų darbui būtinoms priemonėms įsigyti, trūksta lėšų tinkamai teismų patalpų apsaugai bei remontui. Minimū raštu, pabrėžiama ir dažna teisės aktų kaita bei griežta teismų administracinės veiklos kontrolė, kuri pasireiškia dideliu darbo krūviu. Administracinių teismų sistemos veiklos problemas patvirtina ir LVAT 2001 m. kovo 15 d. raštas, kuriame nurodoma, kad „Administracinių teismų darbas stringa pirmiausia dėl trijų objektyvių priežasčių: 1) tinkamų darbo sąlygų, t. y., darbo patalpų stygiaus; 2) nepakankamo teisėjų ir pagalbinių personalo skaičiaus ir 3) nepakankamo finansavimo“²³⁷. Aptariamame rašte taip pat pažymima, jog steigiant specializuotus teismus, iš esmės buvo panaudoti bendrosios kompetencijos teismų laisvi teisėjų etatai bei jiems išlaikyti skirtos biudžeto lėšos, o patys naujieji teismai dažniausiai buvo įkurdinami bendrosios kompetencijos teismų patalpose.

²³² „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. kovo 15 d. raštas Nr. 33 „Dėl administracinių teismų darbo sąlygų““, *supra note*, 88.

²³³ „Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymo 2, 3, 4, 5, 6 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo ir administracinių bylų teisenos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymas“, *supra note*, 159.

²³⁴ *Ibid*, 3 straipsnio 2 dalis

²³⁵ ²³⁵ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. kovo 15 d. raštas Nr. 33 „Dėl administracinių teismų darbo sąlygų““, *op.cit.*

²³⁶ „Panevėžio apygardos administracinio teismo pirmininko 2003 m. rugpjūčio 12 d. raštas Nr. SD-1729-2003 „Dėl problemų, kylančių teismų sistemos veikloje“, Panevėžio regioninis valstybės archyvas, f. 1150, ap. 1, b. 33.

²³⁷ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. kovo 15 d. raštas Nr. 33 „Dėl administracinių teismų darbo sąlygų““, *op.cit.*

Apibendrinant šį poskyrį, darytina išvada, jog iš esmės antrojo administracinių teismų sistemos institucinės raidos etape administracinių teismų problemos nepakito, jos buvo sąlygotos finansinio nepritekliaus bei valdžios institucijų administracinių teismų sistemos problemų ignoravimu. Manytina, jog sunkiausia padėtis buvo Vilniaus apygardos administraciniame teisme, kuriame tik teoriškai buvo sudaryta galimybė, kad teisme dirbtų daugiau teisėjų, skiriant papildomų etatų, nors faktiškai net esami teisėjai neturėjo pakankamo ploto ir išteklių net ne efektyviam, o paprastam darbui. Visą tai, darbo autorei perša mintį, jog būtent finansinių ir materialių išteklių stygius stagnavo administracinių teismų vystymąsi.

2.3 Administracinių teismų sistema nuo 2018 m. sausio 1 d.

Pirmosios administracinių teismų reformos, pradėtos vykdyti 2000 metais, įvertinus administracinių teismų pirmuosius veiklos metus, pasekmė – dvipakopė, nepriklausoma nuo bendrosios kompetencijos teismų, administracinių teismų sistema. Pastebėtina, kad reformuojant administracinių teismų sistemą siekiant sukurti nepriklausomą nuo bendrosios kompetencijos teismų, specializuotų teismų, kurių paskirtis – ginčų tarp asmens ir valstybės, nagrinėjimas, sistemą, reformos buvo nukreiptos į aukštesnės instancijos administracinių teismų pertvarką, kuomet reorganizavus Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyrių ir Aukštesnįjį administracinį teismą, buvo įkurtas LVAT. Aptariant 2018 metais įvykčius pokyčius administracinių teismų sistemoje, pastebėtina, kad pokyčiai, visų pirma, palietė žemesnės instancijos teismus.

Nuo 2018 m. sausio 1 d., įsigaliojus Administracinių teismų įsteigimo įstatymo Nr. VIII-1030 2 straipsnio pakeitimo ir 3 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymui²³⁸, kuris buvo priimtas 2016 m. birželio 23 d., pastebimi tam tikri administracinių teismų sistemos pokyčiai. Administracinių teismų sistema, veikianti Lietuvoje nuo 2018 m. sausio 1 d. vaizduojama žemiau pateiktoje schemoje.

²³⁸„Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymo Nr. VIII-1030 2 straipsnio pakeitimo ir 3 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymas“, LRS, žiūrėta 2022 m. balandžio 15 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ae7df2323dea11e68f278e2f1841c088?jfwid=i3h7wlhq9>.

LVAT

Regionų apygardos administracinis teismas

- Kauno rūmai
- Klaipėdos rūmai
- Šiaulių rūmai
- Panevėžio rūmai

Vilniaus apygardos administracinis teismas

Jacevič B, 2022

Atsižvelgiant į aukščiau pavaizduotą paveikslą, pastebėtina, kad nuo 2018 m. sausio 1 d. administracinių teismų sistemą sudaro Vilniaus apygardos administracinis teismas, Regionų apygardos administracinis teismas su padaliniais – teismo rūmais bei LVAT.

Minėta, jog tokia administracinių teismų sistemos raida susijusi su 2016 m. birželio 23 d., kuomet buvo priimti Administracinių teismų įsteigimo įstatymo ir jį lydinčių teisės aktų pakeitimai²³⁹, kurių apžvalga padės darbo autorei atskleisti teismų sistemos, veikiančios nuo 2018 m. sausio 1 d., raidą, jos privalumus ir trūkumus.

Nagrinėjant Administracinių teismų įsteigimo pakeitimo įstatymo projekto ir kitų, susijusių projektų aiškinamąjį raštą²⁴⁰, matyti, jog teismų reorganizavimu, visų pirma buvo siekiama suvienodinti teisėjų darbo krūvius, sudaryti palankesnes sąlygas teisėjams specializuotis pagal bylų kategorijas, centralizuoti teismų ūkinius, finansinius ir žmogiškuosius išteklius, siekiant efektyvesnio teismams skiriamo valstybės biudžeto lėšų ir žmogiškųjų išteklių panaudojimo bei iš esmės palengvinti asmenims teisės kreiptis į teismą realizavimą, sudarant galimybes atlikti procesinius veiksmus kaip įmanoma arčiau asmens namų. Iš minėto aiškinamojo rašto taip pat matyti, jog iš esmės teisės aktų pakeitimai, kuriais buvo siekiama reorganizuoti Lietuvos teismų sistemą, buvo nukreipti į bylų nagrinėjimo operatyvumo teismuose didinimą, suvienodinant teisėjų ir teismų darbuotojų darbo krūvį bei sąlygas, asmenų teisės kreiptis į teismą palengvinimą,

²³⁹ „Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymo Nr. VIII-1030 2 straipsnio pakeitimo ir 3 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymas“, *supra note*, 238.

²⁴⁰ „Seimo nutarimo projekto Reg. Nr. XIIP-3010 ir Įstatymų projektų Reg. Nr. XIIP-3011-XIIP-3020 aiškinamasis raštas“, LRS, žiūrėta 2022 m. balandžio 17 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/f9429202ecdb11e4a8669450a5f0514d?jfwid=-163wt6gyey>.

sudarant sąlygas asmenims atlikti procesinius veiksmus arčiau gyvenamosios vietos, taip pat efektyvesnį teismų žmogiškųjų ir materialinių išteklių panaudojimą, koncentruojant teismų vidaus tvarkomajai veiklai skiriamus finansinius išteklius.

Kaip nurodoma Administracinių teismų įsteigimo pakeitimo įstatymo projekto ir kitų, susijusių projektų aiškinamajame rašte²⁴¹, pirmiausia, atliekant teismų sistemos reorganizavimą buvo būtina priimti Seimo nutarimą „Dėl teismų reorganizavimo“, kuriuo būtų inicijuojama reorganizavimo procedūra, kartu pavedant reorganizuojamų teismų pirmininkams parengti, paskelbti ir pateikti Juridinių asmenų registrai šių teismų reorganizavimo sąlygų aprašus. Pažymėtina, kad siekiant pradėti teismų reorganizavimo procesą bei atlikti reformą teismų sistemoje, Seimas 2015 m. gruodžio 22 d. priėmė nutarimą Nr. XII-2209 „Dėl teismų reorganizavimo“, kuriuo nutarta pradėti teismų reorganizavimo prijungimo būdu procedūras²⁴².

Minėta, jog 2016 metais priimti teisės aktų pakeitimai, kuriais, be kita ko, reorganizuota administracinių teismų sistema, buvo nukreipti į žemesnės instancijos administracinius teismus. Tačiau į reorganizavimo procesą nebuvo įtrauktas Vilniaus apygardos administracinis teismas. Sprendimas neįtraukti į reorganizavimą Vilniaus apygardos administracinio teismo buvo priimtas įvertinus šio teismo išimtinę kompetenciją²⁴³, kurios apžvalga pateikiama šio darbo 3 skyriuje.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teismų reorganizavimo įstatymo²⁴⁴ (toliau – Teismų reorganizavimo įstatymas) 2 straipsnio 12 punktu, nuo 1999 m. gegužės 1 d. veikę Klaipėdos apygardos administracinis teismas, Panevėžio apygardos administracinis teismas, Šiaulių apygardos administracinis teismas buvo reorganizuoti prijungimo būdu, šiuos teismus prijungiant prie Kauno apygardos administracinio teismo, pastarojo pavadinimą keičiant į Regionų apygardos administracinio teismo pavadinimą. Teismų reorganizavimo įstatymu buvo patvirtintas Kauno apygardos administracinio teismo, Klaipėdos apygardos administracinio teismo, Panevėžio apygardos administracinio teismo ir Šiaulių apygardos administracinio teismo reorganizavimo sąlygų aprašas²⁴⁵ (toliau – Reorganizavimo sąlygų aprašas), įtvirtinantis po reorganizavimo veiklą baigiančių teismų prijungimo prie Kauno apygardos administracinio teismo tvarką. Pagal Reorganizavimo sąlygų aprašo 3 punktą²⁴⁶, reorganizuojant Klaipėdos apygardos administracinį teismą, Šiaulių apygardos administracinį teismą ir Panevėžio apygardos administracinį teismą

²⁴¹ „Seimo nutarimo projekto Reg. Nr. XIIP-3010 ir Įstatymų projektų Reg. Nr. XIIP-3011-XIIP-3020 aiškinamasis raštas“, *supra note*, 240.

²⁴² „Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. XII-2209 „Dėl teismų reorganizavimo““, LRS, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8480d600a94d11e59010bea026bdb259?jfwid=fhhu5mpq1>.

²⁴³ „Seimo nutarimo projekto Reg. Nr. XIIP-3010 ir Įstatymų projektų Reg. Nr. XIIP-3011-XIIP-3020 aiškinamasis raštas“, *op.cit.*

²⁴⁴ „Lietuvos Respublikos teismų reorganizavimo įstatymas“, LRS, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9bcc18d23de811e68f278e2f1841c088?jfwid=-163wt6gyey>.

²⁴⁵ *Ibid.*

²⁴⁶ *Ibid.*

prijungimo būdu prie Kauno apygardos administracinio teismo, buvo siekiama optimizuoti Klaipėdos apygardos administracinio teismo, Panevėžio apygardos administracinio teismo bei Šiaulių apygardos administracinio teismo ir teisėjų darbo krūvį, efektyviai taupyti teismams skiriamas lėšas, užtikrinti efektyvesnę valstybės biudžeto asignavimų planavimą ir jų panaudojimą, gerinti teismų veiklos kokybę.

Įvykus pokyčiams administracinių teismų sistemoje, keitėsi ir teisme dirbančių teisėjų skaičius. Regionų apygardos administraciniam teismui pradėjus veiklą 2018 m. sausio 1 d., teisme buvo numatytas 24 teisėjų skaičius, šį skaičių proporcingai paskirstant šio teismo rūmams. Pavyzdžiui, Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmuose buvo nustatytas 9 teisėjų skaičius, Regionų apygardos administracinio teismo Klaipėdos rūmuose – 6 teisėjai, Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmuose – 4 teisėjai, Regionų apygardos administracinio teismo Šiaulių rūmuose – 5 teisėjai²⁴⁷. Štai Vilniaus apygardos administraciniame teisme nuo 2018 m. sausio 1 d. buvo numatytas 24 teisėjų skaičius²⁴⁸. Tačiau nuo 2018 m. vasario 1 d. įvyko teisėjų dirbančių administraciniuose teismuose, skaičiaus pakeitimai, kuriais Regionų apygardos administraciniame teismo teisėjų skaičius buvo sumažintas iki 23, kartu sumažinant Regionų apygardos administracinio teismo Klaipėdos rūmų teisėjų skaičių nuo 6 iki 5²⁴⁹. Nuo 2018 m. liepos 1 d., įsigaliojus Respublikos Prezidento dekretu pakeitimams²⁵⁰, Vilniaus apygardos administraciniame teisme nustatytas 24 teisėjų skaičius, Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmuose – 9, Regionų apygardos administracinio teismo Klaipėdos rūmuose – 5, Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmuose – 4, Regionų apygardos administracinio teismo Šiaulių rūmuose – 5 teisėjų skaičius. Pastebėtini ir LVAT teisėjų

²⁴⁷ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2017 m. birželio 21 d. dekretas Nr. 1K-1012 „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2010 m. spalio 6 d. dekretu Nr. 1K-504 „Dėl Lietuvos apeliacinio teismo, apygardų teismų ir apygardų administracinių teismų teisėjų skaičiaus“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/cdae4ec0564e11e7846ef01bfff9b64>.

²⁴⁸ *Ibid.*

²⁴⁹ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2017 m. gruodžio 4 d. dekretas Nr. 1K-1164 „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2017 m. birželio 21 d. dekretu Nr. 1K-1012 „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2010 m. spalio 6 d. dekretu Nr. 1K-504 „Dėl Lietuvos apeliacinio teismo, apygardų teismų ir apygardų administracinių teismų teisėjų skaičiaus“ pakeitimo“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=897ee3b0d8c911e7910a89ac20768b0f>.

²⁵⁰ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2018 m. gegužės 2 d. dekretas Nr. 1K-1287 „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2010 m. spalio 6 d. dekretu Nr. 1K-504 „Dėl Lietuvos apeliacinio teismo, apygardų teismų ir apygardų administracinių teismų teisėjų skaičiaus“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6e8283904dfa11e8ade598b2394a491d>.

skaičiaus pokyčiai. Štai nuo 2018 m. vasario 1 d. LVAT buvo nustatytas 19 teisėjų skaičius²⁵¹, o nuo 2020 m. sausio 1 d. – 21 teisėjų skaičius²⁵².

Minėta, kad vienas iš teismų reformos uždavinių – efektyvesnis teismams skiriamo valstybės biudžeto lėšų panaudojimas. Nepaisant to, administraciniai teismai, kaip ir pirmaisiais jų veiklos metais, šiandien susiduria su finansiniais sunkumais. Pavyzdžiui, Regionų apygardos administracinis teismas, 2019 m. sausio 1 d. pradėdamas naują ataskaitinį laikotarpį, turėjo įsipareigojimų darbo užmokesčiui už 87 tūkst. Eur, darbdavio socialinio draudimo įmokoms virš 33 tūkst. Eur bei skolų tiekėjams už maždaug 12 tūkst. Eur. Nors minėti įsipareigojimai buvo padengti 2019 metų pradžioje, 2019 m. gruodžio 31 d. teismas turėjo įsipareigojimų, susijusių su vykdoma veikla už 96 tūkst. Eur, darbo užmokesčiui ir su juo susijusiems mokesčiams už 56 tūkst. Eur, darbdavio socialinio draudimo įmokoms – apie 611 Eur bei skolų tiekėjams už 39 tūkst. Eur.²⁵³ Į reorganizavimą neįtrauktas Vilniaus apygardos administracinis teismas nūdiena taip pat susiduria su finansiniais sunkumais. Pavyzdžiui, 2019 metus Vilniaus apygardos administracinis teismas baigė su 296 tūkst. Eur įsiskolinimu, iš kurių apie 286 tūkst. Eur sudarė skola darbo užmokesčio ir socialinio draudimo įmokoms, 8 tūkst. Eur skolą sudarė mokėtinos įmokos prekių ir paslaugų tiekėjams, 863 Eur – skola už įsigytą ilgalaikį materialųjį turtą (kondicionierių) ir 305 Eur socialinių išmokų skola²⁵⁴. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2019 m. „įsiskolinimas susidarė, nes metai iš metų skiriama nepakankamai asignavimų tiek darbo užmokesčiui, tiek ir prekėms bei paslaugoms apmokėti“²⁵⁵. Taigi, nors administracinių teismų reorganizavimu buvo siekiama, be kita ko, centralizuoti teismų finansinius išteklius, kartu užtikrinant efektyvų administraciniams teismams skiriamų lėšų panaudojimą, įgyvendinus pokyčius administracinių teismų sistemoje nuo 2018 metų, nepavyko eliminuoti administracinių teismų nuo pat jų veiklos pradžios patiriamų finansinių sunkumų. Be to, aukščiau pateikti pavyzdžiai patvirtina, kad ir šiandien dėl per mažo administracinių teismų finansavimo, specializuoti teismai susiduria su finansiniais sunkumais.

²⁵¹ „Lietuvos Respublikos Prezidento 2017 m. gruodžio 4 d. dekretas Nr. 1K-1165 „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2010 m. spalio 6 d. dekreto Nr. 1K-503 „Dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų skaičiaus“ pakeitimo“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=4c818830d8e411e7910a89ac20768b0f>.

²⁵² „Lietuvos Respublikos Prezidento 2019 m. gruodžio 16 d. dekretas Nr. 1K-163 „Dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų skaičiaus“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 21 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d25916101fca11eabe008ea93139d588>.

²⁵³ „Regionų apygardos administracinio teismo 2019-ųjų metų veiklos apžvalga“, TEISMAI, žiūrėta 2022 m. balandžio 21 d., <https://regionu.teismai.lt/veikla/veiklos-ataskaitos/42>.

²⁵⁴ „Vilniaus apygardos administracinio teismo 2019 m. veiklos apžvalga“, TEISMAI, žiūrėta 2022 m. balandžio 21 d., <https://vaat.teismai.lt/veikla/veiklos-ataskaitos/vaat-2019-m.-veiklos-apzvalga/1000>.

²⁵⁵ *Ibid*, 31.

3. ADMINISTRACINIŲ TEISMŲ KOMPETENCIJA IR JOS RAIDA

Prieš apžvelgiant administracinių teismų kompetenciją, pirmiausia atskleistina šio termino reikšmė. Žodis „kompetencija“ yra kilęs iš lotynų kalbos (lot. *competere*) ir reiškia asmens ar institucijos veiklos sritį ir (ar) įgaliojimų apimtį²⁵⁶. Bendrąja prasme, teismo kompetenciją galima būtų įvardinti kaip teismo funkcijų, skirtų tam tikrai veiklai vykdyti, visumą. Panašiai aiškinama teismų kompetencijos reikšmė ir teisės moksle. A. Driukas ir V. Valančius²⁵⁷ teismo kompetenciją apibūdina kaip teismams įstatymo priskirtų funkcijų ir teisių toms funkcijoms atlikti visumą. Pasak J. Paužaitės-Kulvinskienės²⁵⁸, administracinių teismų kompetencija reiškia tai, kokius ginčus nagrinėja administraciniai teismai. Įvertinus tai, kad administracinių teismų kompetencija iš esmės reiškia teismų nagrinėjamų bylų pobūdį, siekiant šio darbo sistemiškumo, toliau pateikiama administracinių teismų kompetencijos raida, atsižvelgiant į aukščiau pateiktus administracinių teismų sistemos institucinių pokyčių laikotarpius.

3.1 Administracinių teismų kompetencija pirmaisiais veiklos metais

1999 metais administraciniams teismams pradėjus veiklą, Lietuvoje veikė trijų pakopų administracinių teismų sistema. Specializuotų teismų nagrinėjamų bylų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimo tvarka buvo įtvirtinta ABTĮ²⁵⁹. Vadovaujantis ABTĮ nuostatomis, įsteigus administracinius teismus, jų kompetencijai buvo priskirtos ginčų dėl teisės viešojo ar vidinio administravimo srityje, nagrinėjimas, ABTĮ 4 straipsnyje detalizuojant, jog ginčų, priskirtų nagrinėti administracinių teismų kompetencijai, be kita ko, sudarė ginčai dėl valstybinio ir savivaldybių administravimo subjektų priimtų teisės aktų ir veiksų teisėtumo, ginčai dėl rinkimų ir Referendumo įstatymų pažeidimų, ginčai dėl turtinės ir moralinės žalos, padarytos asmeniui neteisėtais valstybės ar vietos savivaldos institucijos, įstaigos, tarnybos bei jų tarnautojų veiksmais ar neveikimu viešojo administravimo srityje, atlyginimo, ginčai dėl mokesčių, rinkliavų ir kitų privalomų mokėjimų, ginčai, susiję su valstybės ir savivaldybių tarnautojų tarnybos santykiais²⁶⁰ ir kt. Pažymėtina, kad nagrinėjant ginčus, administraciniai teismai vadovavosi ABTĮ nuostatomis, o kai tam tikrų aspektų ABTĮ nereglementavo, buvo vadovujamasi Civilinio proceso kodekso normomis²⁶¹. Administracinių teismų kompetencija,

²⁵⁶ „Lietuvių žodynas“, LIETUVIŲ ŽODYNAS, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://www.lietuviuzodynas.lt/zodynas/Kompetencija>.

²⁵⁷ Artūras Driukas ir Virgilijus Valančius, *Civilinis procesas: teorija ir praktika. II tomas* (Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006): 85.

²⁵⁸ Paužaitė-Kulvinskienė, *supra note*, 5: 63.

²⁵⁹ „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“ (akto redakcija, galiojusi nuo 1999 m. gegužės 1 d. iki 1999 m. liepos 9 d.), INFOLEX, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://www.infolex.lt/ta/23225:ver2>.

²⁶⁰ *Ibid*, 4 straipsnis.

²⁶¹ *Ibid*, 1 straipsnis.

atsižvelgiant į šių teismų sistemą 1999–2000 metais, vadovaujantis ABTĮ²⁶² 6–8 straipsniais, buvo paskirstyta tarp apygardos administracinių teismų, Aukštesniojo administracinio teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyriaus, numatant, jog ginčai, įtvirtinti ABTĮ 4 straipsnyje²⁶³, pirmąją instanciją, su tam tikromis išimtimis, buvo nagrinėjami apygardų administracinių teismų. Apygardos administracinis teismas buvo apeliacinė instancija dėl nutarimų administracinio teisės pažeidimo bylose, kurias pirmąją instanciją nagrinėjo bendrosios kompetencijos apylinkių teismai. Apygardos administracinių teismų kompetencija buvo detalizuota ABTĮ 6 straipsnio 2 dalyje, numatant, jog, pavyzdžiui, ginčus dėl norminių administracinių aktų, kuriuos priėmė teritoriniai valstybiniai ar savivaldybių administravimo subjektai, teisėtumo, ginčus pagal skundą dėl apylinkės rinkimų komisijos sprendimo arba apylinkės referendumo komisijos sprendimo dėl rinkėjų sąrašo ar piliečių, turinčių teisę dalyvauti referendume, sąrašo padarytų klaidų pirmąją instanciją nagrinėja apygardų administraciniai teismai²⁶⁴.

Administracinių teismų rengiamos teismo darbo statistinės ataskaitos nuo pat jų įsteigimo byloja ne tik apie administracinių teismų populiarumą pirmaisiais jų veiklos metais, tačiau kartu ir leidžia darbo autorei aptarti administracinių teismų darbo krūvius pirmaisiais teismų veiklos metais. Vilniaus apygardos administracinį teismą 1999 metais iš viso pasiekė 1212 skundų (prašymų), iš kurių 955 – skundai (prašymai) dėl nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje, 128 – skundai (prašymai) dėl administravimo subjektų priimtų individualių teisės aktų ir veiksmų teisėtumo²⁶⁵. 2000 metais Vilniaus apygardos administracinio teismo gautų skundų skaičius išaugo dvigubai, taigi Vilniaus apygardos administracinis teismas 2000 m. iš viso gavo 2424 skundų (prašymų), iš kurių didžiąją dalį – net 1654 skundų (prašymų) sudarė skundai dėl nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje, 320 skundų (prašymų) – dėl administravimo subjektų priimtų individualių teisės aktų ir veiksmų teisėtumo, 224 skundų (prašymų) – dėl tarnybos santykių²⁶⁶. Šiaulių apygardos administracinis teismas 1999 m. sulaukė 546 skundų (prašymų), iš kurių 451 skundai (prašymai) dėl nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje, 50 skundų – dėl žemės santykių, statybos, aplinkos apsaugos, 12 skundų – dėl tarnybos santykių, 11 skundų – dėl administravimo subjektų priimtų individualių teisės aktų ir veiksmų teisėtumo²⁶⁷.

²⁶² „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“ (akto redakcija, galiojusi nuo 1999 m. gegužės 1 d. iki 1999 m. liepos 9 d.), *supra note*, 259.

²⁶³ *Ibid.*

²⁶⁴ „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“ (akto redakcija, galiojusi nuo 1999 m. gegužės 1 d. iki 1999 m. liepos 9 d.), *supra note*, 259: 6 straipsnio 2 dalis.

²⁶⁵ „Vilniaus apygardos administracinio teismo 1999 m. teismo darbo statistinės ataskaitos“, Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 9.

²⁶⁶ „Vilniaus apygardos administracinio teismo 2000 m. teismo darbo statistinės metų ataskaitos“, Vilniaus regioninis valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 16.

²⁶⁷ „Šiaulių apygardos administracinio teismo informacija apie 1999 m. gautus prašymus (skundus) bei išnagrinėtas bylas, Šiaulių regioninis valstybės archyvas, f. 1748, ap. 1, b. 5.

Panevėžio apygardos administraciniame teisme 1999 m. gauta 806 prašymų (skundų), iš kurių didžiausią dalį taip pat sudarė skundai (prašymai) dėl nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje²⁶⁸.

Aukštesnysis administracinis teismas buvo pirmoji instancija byloms, kuriose viena iš šalių buvo centrinis valstybinio administravimo subjektas bei visoms mokesčių ginčų, kitų privalomų mokėjimų ir rinkliavų byloms. Aukštesniajam administraciniam teismui pirmąja instancija buvo priskirtos nagrinėti bylos dėl norminių valdymo aktų, kuriuos priėmė centriniai valstybinio administravimo subjektai, teisėtumo, bylos pagal savivaldybių tarybų pareiškimus dėl jų teisių pažeidimo, kai atsakovais buvo traukiami centriniai valstybinio administravimo subjektai, bylos dėl turinės ir moralinės žalos, padarytos fiziniam asmeniui ar organizacijai centrinės administravimo institucijos, įstaigos, tarnybos ar jos tarnautojo einančio tarnybines pareigas, neteisėtais veiksmais ar neveikimu viešojo administravimo srityje, atlyginimo ir kt. Pastebėtina, kad teismas 1999 m. pirmąja instancija nagrinėti gavo 610 skundų (prašymų)²⁶⁹. Aukštesnysis administracinis teismas apeliacine tvarka nagrinėjo bylas, išnagrinėtas apygardų administraciniai teismų kaip pirmosios instancijos teismų. Tokio pobūdžio skundų (prašymų) 1999 m. teismas gavo 199, iš kurių priimti 144, 1 – patenkintas, 5 – patenkinti iš dalies, 52 – atmesti, 33 – nenagrinėti teismui nutraukus bylą, 107 – nebaigti nagrinėti iki 1999 m. pabaigos.

Iš aptartų apygardos administraciniam teismui ir Aukštesniajam administraciniam teismui priskirtų nagrinėti bylų matyti, jog administracinės bylos teisingumas pirmosios instancijos teisme neretai priklausė nuo vienos iš šalių statuso, t. y., dėl kurio viešojo administravimo subjekto priimto akto teisėtumo, ar dėl kurio viešojo administravimo subjekto neteisėtais veiksmais ar neveikimu viešojo administravimo srityje, padarytos žalos atlyginimo buvo kreipiamasi į teismą.

Aukščiau pateikti administracinių teismų statistiniai bylų nagrinėjimo duomenys atskleidžia, jog didžiausią dalį apygardos administracinių teismų krūvį pirmaisiais administracinių teismų veiklos metais sudarė administracinių teisės pažeidimų bylos. Didėjantis administraciniuose teismuose gaunamų prašymų skaičius pirmaisiais administracinių teismų veiklos metais leidžia daryti išvadą, jog nuo pat įsteigimo, administraciniai teismai sulaukė didelio visuomenės susidomėjimo dėl nagrinėjamų bylų pobūdžio.

Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyrius, vadovaujantis ABTĮ 7 straipsniu, apeliacine tvarka nagrinėjo bylas, išnagrinėtas Aukštesniojo administracinio teismo kaip pirmosios instancijos teismo. Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyrius buvo

²⁶⁸ „Panevėžio apygardos administracinio teismo darbo 1999 m. statistinės ataskaitos“, Panevėžio regioninis valstybės archyvas, f. 1150, ap.1, b. 7.

²⁶⁹ *Ibid.*

galutinė instancija administracinių bylų teisingumo klausimais. Be to, Administracinių bylų skyrius buvo atsakingas už vienodos administracinių teismų praktikos formavimą. Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyrius apeliacine tvarka išnagrinėtos bylos, kurią pirmąją instanciją nagrinėjo Aukštesnysis administracinis teismas, pavyzdžiu galėtų būti 2000 m. gegužės 19 d. Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyriaus sprendimas administracinėje byloje Nr. 3A–133/2000²⁷⁰, kuriuo teismas panaikino Aukštesniojo administracinio teismo 2000 m. kovo 24 d. sprendimą, pripažinęs Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 1999 m. sausio 11 d. įsakymu Nr. 36 „Dėl komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“ patvirtintus Tarnybinio tyrimo komisijos kario žūties ar sveikatos sutrikimo priežastiniam ryšiui su tiesioginiu pareigų vykdymu nuostatus neteisėtu ir negaliojančiu norminio pobūdžio teisės aktu.

Apibendrinant administracinių teismų kompetenciją pirmaisiais veiklos metais, pritaria P. Kuconio ir V. Nekrošiaus mintims, jog „Aukštesnysis administracinis teismas veikė kaip pirmoji instancija ir kaip apeliacinė instancija toms byloms, kurias pirmąją instanciją išnagrinėjo apygardos administraciniai teismai. Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyrius buvo tik apeliacinė instancija byloms, kurias pirmąją instanciją išnagrinėjo Aukštesnysis administracinis teismas“²⁷¹. Taigi, pirmaisiais administracinių teismų veiklos metais, administracinių teismų kompetencija buvo paskirstyta tarp trijų instancijų administracinių teismų. Nustatant apygardos administracinių teismų ir Aukštesniojo administracinio teismo kompetencijai priskirtinas bylas, esminę reikšmę turėjo vienos iš šalių – viešojo administravimo subjekto tipas, t. y., ar kreipiamasi dėl centrinio, teritorinio valstybinio administravimo subjekto ar dėl savivaldybių administravimo subjekto veiksmų. Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyrius administracinių teismų sistemoje iš esmės atliko tą pačią funkciją kaip ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas bendrosios kompetencijos teismų sistemoje²⁷².

3.2. Administracinių teismų kompetencija 2001–2017 metais

Jau pirmaisiais administracinių teismų veiklos metais pastebėtas administracinių teismų gaunamų skundų ir prašymų skaičiaus didėjimas. Administracinių teismų gaunamų skundų (prašymų) skaičius augo ir tolimesniais teismo veiklos metais. Pavyzdžiui, LVAT 2007 m. buvo gauta 2154 administracinių teisės pažeidimo bylų bei 2245 bylų, kylančių iš ginčų dėl teisės

²⁷⁰ „2000 m. gegužės 19 d. Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyriaus sprendimas administracinėje byloje Nr. 3A–133/2000“, LVAT, žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., https://lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/lvat_biuletenis_01.pdf: 9–16.

²⁷¹ Kuconis ir Nekrošius, *supra note*, 66: 93–94.

²⁷² *Ibid*, 94.

viešojo ar vidaus administravimo srityje²⁷³. Augo ir apygardų administracinių teismų nagrinėjamų bylų skaičius. Štai, pavyzdžiui, 2007 m. apygardų administraciniuose teismuose buvo gauta 9330 skundų administracinių teisės pažeidimų bylose bei 9034 skundų dėl ginčų, kylančių viešojo administravimo srityje²⁷⁴. Nuo 2001 m. Lietuvoje veikiant dviejų pakopų administracinių teismų sistamai, buvo nuolat pastebimas didėjantis administracinių teismų darbo krūvis, kuris skatino įstatymo leidėją imtis teisės aktų pokyčių, siekiant užtikrinti administracinio proceso operatyvumo principo įgyvendinimą. Todėl toliau aptartini svarbiausi administracinių teismų kompetencijos pokyčiai, įvertinus ABTĮ, įtvirtinančio administracinių teismų kompetenciją, raidą.

Aptariant administracinių teismų kompetenciją 2001–2017 metais, reikšminga paminėti tai, jog Lietuvoje pradėjus veikti dvipakopei administracinių teismų sistemai, LVAT, vadovaujantis ABTĮ 13 straipsniu²⁷⁵, atiteko vienodos administracinių teismų praktikos formavimo funkcija, kurią LVAT vykdo iki šiol. Vertinant šios funkcijos svarbą administracinei jurisprudencijai, atkreiptinas dėmesys į LRKT doktriną, kurioje buvo konstatuota, jog Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas teisinės valstybės principas suponuoja jurisprudencijos tęstinumą²⁷⁶. LRKT taip pat yra pažymėjęs, kad „<...> iš Konstitucijos kyla maksima, jog tokios pat (analogiškos) bylos turi būti sprendžiamos taip pat <...> iš Konstitucijos kylančios maksimos, kad tokios pat (analogiškos) bylos turi būti sprendžiamos taip pat, nepaisymas reikštų ir Konstitucijos nuostatų dėl teisingumo vykdymo, konstitucinių teisinės valstybės, teisingumo, asmenų lygybės teismui principų, kitų konstitucinių principų nepaisymą“²⁷⁷.

²⁷³ „Administracinių bylų nagrinėjimo ataskaita Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme“, Vilniaus regiono valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 61.

²⁷⁴ „Administracinių bylų nagrinėjimo ataskaita apygardų administraciniuose teismuose“, Vilniaus regiono valstybės archyvas, f. 2303, ap. 1, b. 61.

²⁷⁵ „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“ (akto redakcija, galiojusi nuo 2001 m. sausio 1 d. iki 2001 m. rugsėjo 1 d.), INFOLEX, žiūrėta 2022 m. balandžio 5 d., <https://www.infolex.lt/ta/23225:ver4>.

²⁷⁶ Pavyzdžiui, „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimas byloje Nr. 13/2000-14/2000-20/2000-21/2000-22/2000-25/2000-31/2000-35/2000-39/2000-8/01-31/01 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo 4 straipsnio 1 ir 2 dalių, 5 straipsnio 1 ir 3 dalių, 7 straipsnio 3 dalies 1 punkto, 4, 5 ir 6 dalių, šio įstatymo priedėlio II skirsnio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 6 priedėlio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo įstatymo 9 straipsnio, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. lapkričio 29 d. nutarimo Nr. 499 „Dėl valstybinės valdžios, valstybės valdymo ir teisėsaugos organų vadovų bei kitų pareigūnų laikinos bandomosios darbo apmokėjimo tvarkos“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimo Nr. 666 „Dėl Lietuvos Respublikos teismų teisėjų, prokuratūros sistemos ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento pareigūnų bei kitų darbuotojų darbo apmokėjimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimo Nr. 1494 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimo Nr.689 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančiųjų pareigūnų ir valdininkų darbo apmokėjimo“ dalinio pakeitimo“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, LRKT, žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d., <https://lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta327/content>; „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. vasario 13 d. sprendimas byloje Nr. 21/2003 „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 30 d. nutarimo išaiškinimo“, LRKT, žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d., <https://lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta255/content>;

²⁷⁷ „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. sprendimas“, LRKT, žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d., <https://lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta203/content>.

Be vienodos administracinių teismų praktikos formavimo, įstatyminiu lygmeniu LVAT buvo įtvirtinta ir teismo biuletinio „Administracinių teismų praktika“ leidybos funkcija, papildanti vienodos teismų praktikos formavimo funkciją bei tokiu būdu užtikrinant, *inter alia*, Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintų teisingumo vykdymo, konstitucinių teisinės valstybės, teisingumo, asmenų lygybės teismui bei kitų konstitucinių principų įgyvendinimą.

Įgyvendinanat teismo biuletinio leidybos funkciją, LVAT pirmininko K. Lapinsko 2001 m. spalio 3 d. įsakymu²⁷⁸ buvo patvirtinta teismo biuletinio apskaitos tvarka, taip pat buvo numatyti subjektai, kuriems biuletinio „Administracinių teismų praktika“ kiekvieno numerio egzemplioriai buvo išduodami nemokamai. Taigi, vadovaujantis LVAT archyve saugomais LVAT vidaus veiklos dokumentais, darytina išvada, jog pirmasis LVAT biuletinis²⁷⁹ buvo išleistas 2001 m. pabaigoje. Pirmąjį LVAT biuletinį sudarė oficialioji, metodinė dalys bei informaciniai pranešimai. LVAT biuletinio oficialiojoje dalyje buvo pateikiamos teismo nutartys ir sprendimai, juos išskaidant pagal LVAT nagrinėjamų bylų kategorijas: t. y., teismo sprendimai ir nutartys bylose dėl norminių administracinių aktų teisėtumo, administracinių teisės pažeidimų bylos, ginčo administracinės bylos, įskaitant mokesčių bylas, tarnybos santykių bylas, bylas dėl žalos atlyginimo ir bylas dėl žemės santykių, statybos, aplinkos apsaugos. Metodinė pirmojo LVAT biuletinio dalis buvo skirta muitų bylų, išnagrinėtų taikant Administracinių teisės pažeidimų kodeksą, apibendrinimui ir LVAT konsultacijoms publikuoti, o informacinių pranešimų dalyje byvo pateikiami administracinių teismų rekvizitai, teismų vadovai – teismų pirmininkai, jų pavaduotojai ir teismuose dirbantys teisėjai. Iš esmės analogiškos struktūros LVAT biuletiniai iki 2004 m. buvo leidžiami kartą per metus. Nuo 2004 metų, kurie Lietuvoje siejami su Lietuvos naryste ES, LVAT biuletinio struktūra pasikeitė, metodinę dalį papildžius Europos Bendrijų Teisingumo Teismo praktikos apžvalga. Be to, nuo 2004 m. LVAT biuletinis pradėtas leisti du kartus per metus, t. y., kas pusmetį. 2007 m. pasikeitė LVAT leidžiamo biuletinio struktūra bei biuletinio leidimo dažnumas, leidžiant biuletinį 3 kartus per metus, kas keturis mėnesius. LVAT biuletinis trys kartus per metus buvo leidžiamas iki 2008 m. pabaigos, vėliau apsiribota biuletinio leidyba du kartus per metus. Nuo 2007 m. LVAT biuletinio struktūrą sudarė įvadas ir 3 dalys. Pirmoji dalis buvo skirta administracinių teismų praktikai, ją išskaidant į poskyrius pagal LVAT nagrinėjamų bylų pobūdį. Antroji LVAT atnaujinto biuletinio 2007 metais dalis buvo skirta Lietuvos administracinei doktrinai, o trečiąją – informacinę dalį sudarė specialiosios teisėjų kolegijos nutarčių dėl teisingumo apžvalga, bylų, nagrinėtinų bendrosios kompetencijos teisme, apžvalga bei Europos Bendrijų Teisingumo Teismo sprendimų apžvalga. Nuo 2009 metų LVAT

²⁷⁸ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko 2001 m. spalio 3 d. įsakymas Nr. 60 „Dėl biuletinio „Administracinių teismų praktika“ išdavimo ir apskaitos““, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo archyvas.

²⁷⁹ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletinis „Administracinių teismų praktika Nr. 1““, LVAT, žiūrėta 2022 m. balandžio 15 d., <https://www.lvat.lt/veikla/teismu-praktika/teismo-biuletiniai/207>.

biuletenio informacinę dalį papildė užsienių teismų sprendimų apžvalgos skiltis²⁸⁰, o nuo 2010 metų LVAT biuletenio informacinėje dalyje pateikiama ir Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų apžvalga²⁸¹. Iš esmės panaši LVAT biuletenio struktūra išliko iki 2017 metų, tačiau būtina pažymėti, jog atsižvelgiant į teisės aktų pokyčius, susijusius su besikeičiančia LVAT kompetencija, keitėsi LVAT biuletenių pirmosios dalies, skirtos administracinių teismų praktikai, turinys.

Šio poskyrio pradžioje darbo autorės pateikti trumpi administracinių teismų bylų nagrinėjimo statistiniai duomenys suponuoja prielaidą, jog nuo pat administracinių teismų įsteigimo ženklią dalį administracinių teismų bylų skaičiaus sudarė administracinių teisės pažeidimų bylos. Šiame kontekste pastebėtina, jog teisės doktrinoje lietuviškajam administracinės justicijos modeliui, į kurį buvo inkorporuotos administracinių teisės pažeidimų bylos, nestigo kritikos. D. Raižio manymu, steigiant administracinius teismus Lietuvoje ir nustatant jų kompetenciją, nebuvo jokio pagrindo pateisinti administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimą specializuotuose teismuose dėl administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo proceso prigimties identiškumo baudžiamajam procesui, kuris savo esme sunkiai siejamas su administracine justicija²⁸². J. Paužaitės-Kulvinskienės nuomone, „Administracinės atsakomybės taikymas turėtų būti bendros kompetencijos teismų veikla, remiantis ikiteismine tvarka surinkta viešojo administravimo subjekto medžiaga dėl administracinio teisės pažeidimo <...>. Toks siūlymas grindžiamas pagrindiniu argumentu – administracinės atsakomybės teisinio reguliavimo giminingumas su baudžiamąja atsakomybe, t. y., baudžiamaisiais nusižengimais, o ne viešuoju administravimu“²⁸³. Tačiau administracinių teismų kompetencijos klausimai, susiję su administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimu nebuvo išspręsti iki pat 2011 m. sausio 1 d. Pastebėtina, kad iki 2011 m. sausio 1 d., su tam tikrais pakeitimais, administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimas buvo gana chaotiškas dėl kelių priežasčių. Pirma, administracinių teisės pažeidimų bylas pirmąją instanciją nagrinėjo tiek apygardos administraciniai teismai²⁸⁴, tiek bendrosios kompetencijos teismai²⁸⁵. Antra, šių teismų priimti sprendimai buvo skundžiami

²⁸⁰ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletenis „Administracinių teismų praktika Nr. 7““, LVAT, žiūrėta 2022 m. balandžio 23 d., https://lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/lvat_biuletenis_07.pdf.

²⁸¹ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletenis „Administracinių teismų praktika Nr. 19““, LVAT, žiūrėta 2022 m. balandžio 23 d., https://lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/lvat_biuletenis_19.pdf.

²⁸² Dainius Raižys, „Administracinių teisės pažeidimų bylų teisingumo problemos“, iš *Administraciniai teismai Lietuvoje: nūdienos iššūkiai*: kolektyvinė monografija, Virgilijus Valančius (Vilnius: Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, 2010): 348.

²⁸³ Paužaitė-Kulvinskienė, *supra note 5*: 97-98.

²⁸⁴ „Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas“ (akto redakcija, galiojusi nuo 2010 m. sausio 1 d.)“, 292 straipsnis, INFOLEX, žiūrėta 2022 m. balandžio 23 d., <https://www.infolex.lt/ta/103787:ver230#Xd5b055e31ec84adb9a4129ea71696f5e>.

²⁸⁵ *Ibid*, 217 straipsnis.

apeliacine tvarka LVAT^{286, 287}. Trečia, kaip buvo nurodyta aukščiau, administracinių teisės pažeidimų bylos sudarė ženkliai administracinių teismų nagrinėjamų bylų dalį, kas sąlygojo administracinio proceso operatyvumo nesklaidumus.

Aptarta administracinių teisės pažeidimų nagrinėjimo tvarka, su tam tikrais pakeitimais, iš esmės galiojo nuo pat administracinių teismų Lietuvoje įsteigimo iki 2011 m. sausio 1 d., kuomet įsigaliojo 2010 m. lapkričio 18 d. priimtas Administracinių bylų teisenos įstatymo 15, 16, 18, 20, 46, 137 straipsnių pakeitimo, aštuonioliktojo skirsnio ir 128, 144 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas²⁸⁸. Minėtu ABTĮ pakeitimu buvo pripažintas netekusiu galios ABTĮ 18 skirsnis, reglamentavęs skundų dėl nutarimų administracinių teisės pažeidimų bylose nagrinėjimą. Taigi, nuo 2011 m. sausio 1 d. administracinių teisės pažeidimų bylos, išskyrus pradėtas ir nebaigtas administraciniuose teismuose nagrinėti iki ABTĮ pasikeitimų įsigaliojimo dienos, tiek pirmąją, tiek apeliacine instancija buvo perduotos nagrinėti bendrosios kompetencijos teismams.

2014 m. gruodžio 18 d. priėmus ABTĮ pakeitimus²⁸⁹, LVAT nagrinėjamų bylų sąrašas buvo praplėstas, numatant LVAT teisę nagrinėti savivaldybių tarybų prašymus ir teikti išvadas dėl savivaldybės tarybos nario ar mero, kuriam pradėta įgaliojimų netekimo procedūra, priesaikos sulaužymo ir / ar įstatymuose numatytų įgaliojimų nevykdymo fakto. Minėtu pakeitimu buvo nustatyta tokių bylų nagrinėjimo tvarka. Aptariamais pakeitimais įsigaliojo 2015 metais savivaldybių tarybų rinkimuose išrinktoms savivaldybių taryboms susirinkus į pirmąjį posėdį, o 2016 metais LVAT pasiekė pirmieji savivaldybių tarybų prašymai²⁹⁰ pateikti išvadą, ar savivaldybės tarybos narys sulaužė priesaiką. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. I-17-438/2016²⁹¹, Raseinių rajono savivaldybės taryba kreipėsi į LVAT su prašymu pateikti išvadą, ar meras sulaužė priesaiką ir nevykdė Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme (toliau – Vietos savivaldos įstatymas) ir kituose įstatymuose nustatytų mero įgaliojimų atstovauti savivaldybei teisme, ginti (atstovauti) atstovaujamųjų interesus. Prašymą pateikti išvadą dėl mero priesaikos sulaužymo Raseinių rajono savivaldybės taryba grindė mero veiksmais netinkamai, veikiant ne savivaldybės tarybos

²⁸⁶ „Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas“ (akto redakcija, galiojusi nuo 2010 m. sausio 1 d.)“, *supra note*, 284: 292 straipsnis.

²⁸⁷ „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“ (akto redakcija, galiojusi nuo 2009 m. gruodžio 12 d. iki 2010 m. liepos 1 d.), 20 straipsnio 1 d. 1 ir 2 p., INFOLEX, žiūrėta 2022 m. balandžio 23 d., <https://www.infolex.lt/ta/23225:ver13#X6ba2f18e494f4b14af35cb70b11e597c>.

²⁸⁸ „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 15, 16, 18, 20, 46, 137 straipsnių pakeitimo, aštuonioliktojo skirsnio ir 128, 144 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 23 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0BFC4BB604DB>.

²⁸⁹ „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 15, 20, 40, 43, 44, 46, 153 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo šešioliktuoju-1 skirsniu įstatymas“, TAR, žiūrėta 2022 m. balandžio 9 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ca174f0090d011e4bb408baba2bddd3>.

²⁹⁰ „LVAT pirmą kartą pateikė išvadą dėl mero priesaikos sulaužymo ir įgaliojimų nevykdymo“, INFOLEX, žiūrėta 2022 m. balandžio 10 d., <https://www.infolex.lt/Portal/start.asp?act=news&Tema=49&Str=59008>.

²⁹¹ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. birželio 17 d. išvada administracinėje byloje Nr. eI-17-438/2016“, INFOLEX, žiūrėta 2022 m. balandžio 24 d., <https://www.infolex.lt/tp/1287317>.

interesai, atstovaujant savivaldybės tarybai administracinėse bylose, kuriose atsakovė buvo Raseinių rajono savivaldybė. Minėtoje byloje, LVAT, nustatęs, kad Raseinių rajono savivaldybės mero veiksmai buvo teisėti, sąžiningi, atitinkantys gyventojų teises ir viešuosius interesus, konstatavo, jog meras nesulaužė priesaikos, kadangi jo veiksmai atitiko įstatymuose nustatytus mero įgaliojimus²⁹². Administracinėje byloje Nr. eI-16-442/2017²⁹³ pagal Druskininkų savivaldybės tarybos prašymą buvo vertinama, ar savivaldybės tarybos narys sulaužė priesaiką ir nevykdė Vietos savivaldos įstatyme ir kituose įstatymuose nustatytų įgaliojimų, kai savivaldybės tarybos narys neatvyko į Druskininkų savivaldybės tarybos Kontrolės komiteto posėdžius, ko pasekoje minėtas komitetas negalėjo vykdyti jam pavestų funkcijų nesusirinkus komiteto narių daugumai. Nagrinėjamu atveju, LVAT, nustatęs, jog Druskininkų savivaldybės taryba kreipėsi į teismą su prašymu pateikti išvadą praleidusi Vietos savivaldos įstatyme numatytus terminus, administracinę bylą nutraukė.

Apibendrinant, galima teigti, jog nuo administracinių teismų įsteigimo, su tam tikrais pakeitimais, galiojusio teisinio reguliavimo, pagal kurį administracinės teisės pažeidimų bylos pirmąja instancija buvo nagrinėjamos dviejų skirtingų teismų sistemų, apeliaciją sutelkiant LVAT, raida, kurios pasekmė – chaotiško administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo sutelkimas bendrosios kompetencijos teisme galėtų būti įvardijamas vienas esminių administracinės justicijos pokyčių 2001–2017 metais. Vertinant LVAT indėlį vienodos administracinių teismų praktikos formavimo srityje, pabrėžtina, kad 2001–2017 metais teismui atliekant šią funkciją bei leidžiant biuletenį „Administracinių teismų praktika“, keitėsi ne tik biuletenio struktūra, tačiau kito biuletenio turinys ir jo apimtis, didėjo apžvelgtinų bylų skaičius.

3.3. Šiuolaikinė administracinių teismų kompetencija

Pagal šiuo metu galiojančias ABTĮ²⁹⁴ nuostatas, nūdiena administraciniai teismai nagrinėja administracines bylas dėl ginčų, kurie kyla iš administracinių teisinių santykių. Pastebėtina, kad aktualios redakcijos ABTĮ²⁹⁵ 2 straipsnio definicinės normos nenumato administracinių teisinių santykių sampratos, todėl šiuo atveju administracinių teisinių santykių sampratai atskleisti reikšmingos doktrininės nuostatos. I. Deviatnikovaitė, apžvelgdama administracinės teisės institutus, pateikia tokį administracinių teisinių santykių apibrėžimą: „Administraciniai teisiniai santykiai yra administracinės teisės normomis reguliuojami

²⁹² „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. birželio 17 d. išvada administracinėje byloje Nr. eI-17-438/2016“, *supra note*, 291.

²⁹³ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. birželio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eI-16-442/2017“, INFOLEX, žiūrėta 2022 m. balandžio 24 d., <https://www.infolex.lt/tp/1490382>.

²⁹⁴ „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“ (akto redakcija, galiojanti nuo 2022 m. sausio 20 d.), INFOLEX, žiūrėta 2022 m. balandžio 15 d., <https://www.infolex.lt/ta/23225:ver62#X22d17c1d948e4c9eaf8f92142805fe34>.

²⁹⁵ *Ibid.*

visuomeniniai santykiai, atliekant viešojo administravimo veiklą, vidaus administravimą, taikant administracinės prievartos priemones bei ginantis nuo neteisėtos viešosios administracijos veiklos²⁹⁶. Taigi, administraciniai teisiniai santykiai neatsiejami nuo viešojo administravimo. Tą patvirtina ir ABTĮ²⁹⁷ 3 straipsnio 1 dalies norma, numatanti, jog administracinis teismas sprendžia ginčus dėl teisės, kylančius viešojo administravimo srityje.

Pastebėtina, kad administracinių teismų praktika, susijusi su ginčų, kylančių viešojo administravimo srityje yra gana plati, kadangi į minėtų ginčų kategorijas patenka, pavyzdžiui, bylos dėl mokestinių teisinių santykių, bylos dėl žemės teisinių santykių, teritorijų planavimo bylos, bylos dėl finansų rinkos priežiūros, bylos dėl tabako ir alkoholio kontrolės, bylos dėl civilinės atsakomybės už žalą, atsiradusią dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų ir kt²⁹⁸. Atsižvelgiant į tai, toliau aptartini administracinių teismų praktikos pavyzdžiai, atspindintys administracinių teismų nagrinėjamų bylų kategorijas.

Vadovaujantis ABTĮ²⁹⁹ 20 straipsnio 2 dalies 4 punktu, apygardų administraciniai teismai pirmąją instanciją nagrinėja bylas dėl žalos, atsiradusios dėl valstybinio administravimo subjektų ir savivaldybių administravimo subjektų neteisėtų veiksmų, atlyginimo pagal Civilinio kodekso 6.271 straipsnį. Šiuo aspektu paminėtina administracinė byla Nr. eAS-505-662/2020, kurioje buvo nagrinėjamas pareiškėjų skundas dėl Vilniaus apygardos prokuratūros Vilniaus apylinkės prokuratūros rašto panaikinimo bei žalos pagal Civilinio kodekso 6.271 straipsnį, atlyginimo. Pastebėtina, kad LVAT nustačius, jog pareiškėjų keliamas reikalavimas yra susijęs su prokuratūros galimai neteisėtais veiksmais, teismas atkartojė ABTĮ 20 straipsnio 2 dalies 4 punkto nuostatą, išaiškindamas, jog pareiškėjų keliamas reikalavimas dėl žalos atlyginimo, padaryto galimai neteisėtais prokurorų veiksmais, turėtų būti sprendžiamas bendrosios kompetencijos teisme pagal Civilinio kodekso 6.272 straipsnį. Pažymėtina, kad administracinių teismų praktika dėl žalos, atsiradusios dėl valstybinio administravimo ir savivaldybių administravimo subjektų neteisėtų veiksmų pakankamai išplėtota. Atlikus teismų sprendimų tokio pobūdžio bylose analizę, pastebėtina, jog administraciniams teismams konstatuojant valstybės civilinę atsakomybę pagal Civilinio kodekso 6.271 straipsnį, būtina nustatyti tris būtinausias valstybės atsakomybės sąlygas: neteisėtus veiksmus, priežastinį ryšį tarp neteisėtų veiksmų ir žalos bei žalą³⁰⁰. Pirmajai valstybės

²⁹⁶ Deviatnikovaitė, *supra note*, 67: 74.

²⁹⁷ Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“ (akto redakcija, galiojanti nuo 2022 m. sausio 20 d.), *supra note*, 294.

²⁹⁸ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletėnis „Administracinių teismų praktika Nr. 41““, LVAT, žiūrėta 2022 m. balandžio 23 d., <https://lvat.lt/doclib/cdewhejheibdy742x6azzxgcjw6t4q31>.

²⁹⁹ „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“ (akto redakcija, galiojanti nuo 2022 m. sausio 20 d.), *op.cit.*

³⁰⁰ Pavyzdžiui, „Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmų 2021 m. gruodžio 20 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I2-8905-554/2021“, INFOLEX, žiūrėta 2022 m. kovo 15 d., <https://www.infolex.lt/tp/2056094#pa4>, „Regionų apygardos administracinio teismo Šiaulių rūmų 2021 m. vasario 10

atsakomybės sąlygai – neteisėtiems veiksams konstatuoti reikia nustatyti, kad valdžios institucijos darbuotojai neveikė taip, kaip pagal įstatymus privalėjo veikti, neįvykdė jiems teisės aktais priskirtų funkcijų arba nors ir vykdė šias funkcijas, tačiau veikė nepateisinamai aplaidžiai, pažeisdami bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai. Sprendžiant dėl atitinkamos valstybės valdžios institucijos (jos pareigūnų) veikos neteisėtumo, kiekvienu atveju yra būtina nustatyti kokios konkrečios teisės normos, kurios reglamentuoja skundžiamos institucijos veiklą, buvo pažeistos, kaip būtent šie pažeidimai pasireiškė asmens, teigiančio, kad jis dėl tokių veiksmų (neveikimo) patyrė žalą, atžvilgiu, taip pat tai, ar atitinkamos pasekmės (jei jos nustatomos) atsirado būtent dėl tų valstybės institucijų, pareigūnų neteisėtų veiksmų³⁰¹.

Vertinant administracinių teismų nagrinėjamų bylų rūšių tendencijas, pastebėtina, kad 2021 metų duomenimis³⁰², Regionų apygardos administraciniame teisme didžiausią gautų bylų skaičių sudarė bylos dėl mokestinių teisinių santykių, iš kurių beveik visos buvo susijusios su prašymų dėl vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą skolos išieškojimo. Ženkliai mažesnę dalį Regionų apygardos administracinio teismo bylų sudarė bylos dėl bausmių vykdymo ir suėmimo sąlygų. Iš esmės panaši bylų tendencija 2021 metais pastebima ir Vilniaus apygardos administraciniame teisme, kur daugiausia skundų buvo gauta dėl mokestinių teisinių santykių, iš kurių didžioji dalis – dėl prašymų dėl vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą skolos išieškojimo. Vilniaus apygardos administraciniame teisme 2021 m. taip pat ženklią dalį nagrinėjamų bylų sudarė bylos dėl užsieniečių teisinės padėties³⁰³. LVAT 2021 m. nagrinėtų bylų didžiausią dalį sudarė bylos dėl bausmių vykdymo ir suėmimo sąlygų, bylos dėl užsieniečių teisinės padėties ir prieglobsčio, taip pat bylos dėl mokesčių ir muitinės veiklos³⁰⁴.

Atsižvelgiant į pateiktus administracinių teismų bylų statistinius duomenis 2021 metais, siekiant atskleisti administracinių teismų kompetenciją, apžvelgtini teismų praktikos pavyzdžiai, susiję su užsieniečių teisine padėtimi.

Vadovaujantis Užsieniečių teisinės padėties įstatymo³⁰⁵ nuostatomis, administraciniai teismai nagrinėja dviejų kategorijų bylas, susijusias su užsieniečių teisine padėtimi. Pirmiausia

d. sprendimas administracinėje byloje Nr. II-477-289/2021“, INFOLEX, žiūrėta 2022 m. kovo 15 d., <https://www.infolex.lt/tp/2048376#pa4>.

³⁰¹ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugpjūčio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-505-662/2020“, INFOLEX, žiūrėta 2022 m. balandžio 5 d., <https://www.infolex.lt/tp/1911685>.

³⁰² „Regionų apygardos administracinio teismo 2021 m. veiklos ataskaita“, TEISMAI, žiūrėta 2022 m. balandžio 22 d., <https://regionu.teismai.lt/veikla/veiklos-ataskaitos/42>.

³⁰³ „Vilniaus apygardos administracinio teismo 2021 m. veiklos apžvalga“, TEISMAI, žiūrėta 2022 m. balandžio 22 d., <https://vaat.teismas.lt/veikla/veiklos-ataskaitos/vaat-2021-m.-veiklos-apzvalga/1296>.

³⁰⁴ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. veiklos apžvalga“, LVAT, žiūrėta 2022 m. balandžio 23 d., <https://www.lvat.lt/veikla/teismu-praktika/teismo-metiniai-pranesimai/209>.

³⁰⁵ „Lietuvos Respublikos įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties“, LRS, žiūrėta 2022 m. balandžio 23 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.232378/asr>.

pastebėtina, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas nagrinėja užsieniečių skundus dėl sprendimų, kuriais buvo panaikintas užsieniečiui išduotas leidimas ar teisė gyventi Lietuvoje, taip pat dėl sprendimų, kuriais užsieniečiui panaikinami pabėgėlio statusas, papildoma arba laikinoji apsauga. Pavyzdžiui, Vilniaus apygardos administracinis teismas administracinėje byloje Nr. I2-1512-484/2022³⁰⁶, vertindamas Migracijos departamento priimto sprendimo panaikinti pareiškėjui išduotą leidimą laikinai gyventi Lietuvoje nustačius, kad Šengeno valstybė į centrinę antrosios kartos Šengeno informacinę sistemą yra įtraukusi įspėjimą dėl neišleidimo, teisėtumą ir pagrįstumą, konstatavo, jog priežiūros institucijos (t. y., Migracijos departamento) leidimo laikinai gyventi panaikinimas pripažinimas teisėtu ir pagrįstu, esant dviem sąlygoms: pirma, dėl asmens kita Šengeno valstybė į Šengeno informacinę sistemą yra įtraukusi įspėjimą dėl neišleidimo pagal Reglamento (EB) Nr. 1987/2006 nuostatas; antra, nėra pagrindo išduoti asmeniui leidimą gyventi dėl humanitarinių priežasčių ar tarptautinių įsipareigojimų. Atsižvelgiant į tai, teismas, nustatęs, jog Migracijos departamentas pagrįstai, vadovaudamasis imperatyviosiomis Užsieniečių teisinės padėties įstatymo nuostatomis, numatančiomis Migracijos departamento pareigą, gavus informaciją apie kitos Šengeno valstybės į Šengeno informacinę sistemą įtrauktą įspėjimą dėl asmens neišleidimo pagal Reglamento (EB) Nr. 1987/2006 nuostatas, panaikinti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje, teisėtai panaikino pareiškėjo leidimą laikinai gyventi Lietuvoje. Pažymėtina, kad Vilniaus apygardos administracinio teismo priimti sprendimai dėl Užsieniečių teisinės padėties įstatymo 140¹ straipsnio 1 dalyje priimtų sprendimų užsieniečio atžvilgiu, pagal to paties straipsnio 3 dalį, apeliacine tvarka skundžiami LVAT.

Aptariant antrąją administracinių teismų nagrinėjamų bylų dėl užsieniečių teisinės padėties, kategoriją, atkreiptinas dėmesys į bendrosios kompetencijos ir administracinių teismų tarpusavio ryšį. LVAT apeliacine tvarka nagrinėja skundus dėl bendrosios kompetencijos apylinkės teismų priimtų sprendimų dėl užsieniečių judėjimo laisvės Lietuvos Respublikoje apribojimo (sulaikymo ar alternatyvios sulaikymui priemonės skyrimo arba pratęsimo)³⁰⁷. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A-3935-525/2021 LVAT, sprenddamas dėl Vilniaus regiono apylinkės teismo sprendimo, kuriuo nuspręsta užsieniečių laikinai sulaikyti ir apgyvendinti, teisėtumo ir pagrįstumo, konstatavo, kad užsieniečiui taikoma sulaikymo priemonė, įvertinus neteisėtą užsieniečio išvykimą iš Verebiejų kaimo užsieniečių apgyvendinimo stovyklos yra proporcinga, todėl pirmosios instancijos teismo sprendimas laikinai sulaikyti ir apgyvendinti užsieniečių, paliktas nepakeistas³⁰⁸. Kitoje administracinėje byloje Nr. A-4343-525/2021, LVAT,

³⁰⁶ „Vilniaus apygardos administracinio teismo 2022 m. balandžio 14 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I2-1512-484/2022“, INFOLEX, žiūrėta 2022 m. balandžio 3 d., <https://www.infolex.lt/tp/2078173#pa4>.

³⁰⁷ „Lietuvos Respublikos įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties“, *supra note*, 305: 117 straipsnis.

³⁰⁸ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-3935-525/2021“, INFOLEX, žiūrėta 2022 m. kovo 3 d., <https://www.infolex.lt/tp/2024276#pa4>.

įvertinęs tai, jog užsieniečio apeliacinis skundas dėl Vilniaus regiono apylinkės teismo Švenčionių rūmų sprendimo buvo paduotas praleidus ABTĮ 132 straipsnio 1 dalyje nustatytą 30 dienų terminą, pareiškėjo skundą priimti atsisakė³⁰⁹.

Taigi, administracinių teismų kompetencija nagrinėjant ginčus dėl teisės, kurie kyla viešojo administravimo srityje, yra daugialypė bei apimanti plačią viešosios teisės sritį.

Vertinant administracinių teismų kompetencijos ateities perspektyvas, pastebėtina, kad 2019 m. gruodžio 2 d. Teisingumo ministerija parengė ir pateikė Seimui svarstyti teisės aktų projektų paketą, kuriuo numatoma keisti administracinių teismų kompetenciją. Po pirminio svarstymo Seime, teisės aktų projektai iki šiol yra tobulinami. Atsižvelgiant į šio poskyrio turinį, apžvelgtini administracinių teismų kompetencijos kaitos tendencijas numatantys teisės aktų projektai.

Taigi, Teisingumo ministerija parengė Administracinių bylų teisenos įstatymo pakeitimo projektą³¹⁰, Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo pakeitimo projektą³¹¹ (toliau – IAGNTĮ projektas), Užsieniečių teisinės padėties įstatymo pakeitimo projektą³¹² (toliau – UTPĮ projektas), Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo projektą³¹³ (toliau – VTĮ projektas) bei Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo pakeitimo projektą³¹⁴ (toliau – MAĮ projektas), kuriais siūloma plėsti atskirų kategorijų administracinių ginčų nagrinėjimą privaloma ikiteisimine tvarka, siekiant ginčų nagrinėjimo operatyvumo, efektyvumo, kartu mažinant administraciniams teismams tenkanti administracinių bylų nagrinėjimo krūvį³¹⁵. Pavyzdžiui, vadovaujantis UTPĮ projekto 1 straipsniu, užsieniečių

³⁰⁹ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4343-525/2021“, INFOLEX, žiūrėta 2022 m. kovo 8 d., <https://www.infolex.lt/tp/2044015#pa4>.

³¹⁰ „Administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 20, 23, 27, 28, 31, 33, 43, 56, 117, 134, 138 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 115(1) ir 138(1) straipsniais įstatymo projektas Nr. XIIP-4251(3)“, LRS, žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/73240522228411eb8c97e01ffe050e1c?jfwid=icq8ned46>.

³¹¹ „Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo Nr. VIII-1031 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4252(3)“, LRS, žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/73e67120228c11eb8c97e01ffe050e1c?positionInSearchResults=2&searchModeIUUID=3dae0588-c509-4eb1-8bf0-6503bfdfe023>.

³¹² „Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 X skyriaus pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4253(3)“, LRS, žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/cf107ef0228d11eb8c97e01ffe050e1c?positionInSearchResults=0&searchModelIUUID=3dae0588-c509-4eb1-8bf0-6503bfdfe023>.

³¹³ „Valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 5, 18, 32, 34, 51 straipsnių, X skyriaus pavadinimo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 56 straipsniu įstatymo projektas Nr. XIIP-4254(3)“, LRS, žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/6b33f640228e11eb8c97e01ffe050e1c?positionInSearchResults=0&searchModelIUUID=3dae0588-c509-4eb1-8bf0-6503bfdfe023>.

³¹⁴ „Mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 145, 148, 154, 156, 159 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 148(1) straipsniu įstatymo projektas Nr. XIIP-4255(2)“, LRS, žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/649906a0a0b011eaa51db668f0092944?positionInSearchResults=2&searchModelIUUID=3dae0588-c509-4eb1-8bf0-6503bfdfe023>.

³¹⁵ „Aiškinamasis raštas dėl įstatymų projektų Nr. XIIP-4251- XIIP-4257“, TAR, žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/d61643a014de11eaa00dac7ebcb2435?jfwid=icq8neoxj>.

skundams dėl sprendimo atsisakyti išduoti, pakeisti ar panaikinti leidimą laikinai ar nuolat gyventi, atsisakyti išduoti ar panaikinti leidimą dirbti numatoma privaloma ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarka, įtvirtinant, jog skundas pirmiausia teikiamas LAGK, o šiai priėmus sprendimą bei asmeniui nesutinkant su LAGK priimtu sprendimu, toks sprendimas galėtų būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui, o pastarojo sprendimas savo ruožtu būtų skundžiamas LVAT.

Dar vienas pakeitimas, susijęs su administracinių teismų kompetencijos kaita, IAGNTI projekte³¹⁶ numatyta privaloma ikiteisminė tvarka skundams dėl žalos, atsiradusios dėl valstybinio administravimo subjektų ir savivaldybių administravimo subjektų neteisėtų veiksmų, atlyginimo pagal Civilinio kodekso 6.271 straipsnį. Pastebėtina, kad pagal šiuo metu galiojančią teisinę reguliavimą, tokio pobūdžio ginčus pirmąją instanciją nagrinėja apygardos administraciniai teismai. Taigi, ginčams dėl žalos, atsiradusios dėl valstybinio administravimo subjektų ir savivaldybių administravimo subjektų neteisėtų veiksmų, atlyginimo pagal Civilinio kodekso 6.271 straipsnį iki šiol nėra numatyta privaloma ikiteisminė ginčų nagrinėjimo tvarka. Be to, tokio pobūdžio ginčų nagrinėjimas priklauso išimtinai administracinių teismų kompetencijai.

Privalomą ikiteisminę ginčų nagrinėjimo tvarką, vadovaujantis MAI projektu³¹⁷, siūloma įtvirtinti ir tais atvejais, kai mokesčių mokėtojas siekia ginčyti centrinio mokesčių administratoriaus sprendimą, numatant mokesčių mokėtojo pareigą, pirmiausia kreiptis į Mokestinių ginčų komisiją, o nesutinkant su Mokestinių ginčų komisijos sprendimu, skųsti Mokestinių ginčų komisijos priimtą sprendimą apygardos administraciniam teismui. Aptariant numatomą įtvirtinti pakeitimą lyginamuoju aspektu, pabrėžtina, jog, pagal šiuo metu galiojančią tvarką, mokesčių mokėtojui nesutinkant su centrinio mokesčių administratoriaus priimtu sprendimu, mokesčių mokėtojas turi teisę priimtą sprendimą skųsti pasirinktinai Mokestinių ginčų komisijai ar apygardos administraciniam teismui³¹⁸.

Dar viena administracinių teismų kompetencijos kaitos naujove laikytina siūlomu Administracinių bylų teisenos įstatymo projektu įtvirtinti ribotos apeliacijos administraciniuose teismuose modelį, kurio taikymas pasireikštų asmeniui skundžiant pirmosios instancijos teismo sprendimą dėl LAGK, jos teritorinio padalinio ar Mokestinių ginčų komisijos sprendimo, priimto išnagrinėjus administracinį ginčą privaloma ikiteisimine tvarka³¹⁹. Administracinių bylų teisenos įstatymo projektu siūloma numatyti apeliacinio proceso dėl pirmosios instancijos teismo

³¹⁶ Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo Nr. VIII-1031 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-4252(3)“, *supra note*, 311.

³¹⁷ „Mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 145, 148, 154, 156, 159 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 148(1) straipsniu įstatymo projektas Nr. XIIIIP-4255(2)“, *supra note*, 314.

³¹⁸ „Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas“, LRS, žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.231855/asr>.

³¹⁹ „Aiškinamasis raštas dėl įstatymų projektų Nr. XIIIIP-4251- XIIIIP-4257“, *supra note*, 315.

sprendimo dėl LAGK, jos teritorinio padalinio ar Mokestinių ginčų komisijos sprendimo, priimto išnagrinėjus administracinį ginčą privaloma ikiteismine tvarka, galimybę tik esant bent vienam, Administracinių bylų teisenos įstatyme įtvirtintam pagrindui: 1) dėl ginčo yra susiformavusi aiški ir nuosekli Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika ir ja pirmosios instancijos teismas nesivadovavo priimdamas sprendimą, kuris skundžiamas apeliaciniu skundu; 2) pirmosios instancijos teismo sprendime padaryta akivaizdi teisės taikymo klaida; 3) būtina užtikrinti vienodos administracinių teismų praktikos formavimą³²⁰.

Apibendrinant aukščiau pateiktus teismų praktikos pavyzdžius, galima teigti, jog administracinių teismų kompetencijos raida, palyginus su administracinių teismų sistemos institucine raida, yra nežymi. Nuo pat administracinių teismų įsteigimo administraciniai teismai nagrinėjo bylas viešojo administravimo srityje. Vis dėlto, administracinių teismų kompetenciją nustatantys teisės aktai buvo bei yra dažnai koreguojami, siekiant administracinių teismų sistemos tobulinimo, teisės spragų užpildymo, proceso operatyvumo bei aukšto asmens teisių ir laisvių užtikrinimo.

³²⁰ „Administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 20, 23, 27, 28, 31, 33, 43, 56, 117, 134, 138 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 115(1) ir 138(1) straipsniais įstatymo projektas Nr. XIIIIP-4251(3)“, *supra note*, 310: 13 straipsnis.

IŠVADOS

Išvados, susijusios su administracinių ginčų nagrinėjimu iki administracinių teismų įsteigimo Lietuvoje

1. Atkūrus nepriklausomybę, administracinis procesas Lietuvoje iki 1999 m. veikė *per se*, nesant administracinių teismų ir buvo reglamentuojamas sovietinio Civilinio proceso kodekso, pagal kurį, administracinių ginčų apibrėžtį iš esmės sudarė 4 tipų ginčai: rinkimų ir referendumo srityje kylantys ginčai; 2) ginčai pagal skundus dėl administracinių nuobaudų paskyrimo; 3) ginčai pagal skundus dėl valstybinės valdžios ar valdymo institucijų bei pareigūnų neteisėtų veiksmų ar neveikimo, varžančių kitų asmenų teises; 4) ginčai pagal Vyriausybės atstovo skundus dėl savivaldybių aktų ir pareigūnų veiksmų. Administracinių ginčų nagrinėjimas iki administracinių teismų įsteigimo buvo gana nenuoseklus, o teisinis administracinių ginčų nagrinėjimo reguliavimas – nepakankamas. Administracinių ginčų nagrinėjimo tvarka ir terminai pagal administracinio ginčo pobūdį buvo skirtingi, taip pat skirtingai buvo reglamentuojama apeliacijos ir kasacijos teisė administraciniame procese, vienais atvejais suteikiant teisę skusti sprendimą kasacinė tvarka, kitais atvejais – ne.

Ginamasis teiginys – administracinių teismų įsteigimą Lietuvoje paskatino Lietuvos siekis stiprinti viešosios administracijos teisėtumo kontrolę – pasitvirtino iš dalies, kadangi administracinių teismų kūrimosi prielaidos yra kompleksinės ir jas galima skaidyti į dvi grupes: politines bei teisines. Pirmajai administracinių teismų kūrimosi prielaidų grupei priskirtinas Lietuvos siekis įstoti į ES bei į kitas tarptautines organizacijas, tobulinti teismų sistemą tikslu atitikti vakarų valstybių įdiegtus standartus teisingumo srityje. Teisinių administracinių teismų kūrimosi prielaidų grupę sudarė siekis stiprinti viešosios administracijos kontrolę bei poreikis užtikrinti asmens teisės kreiptis į teismą efektyvų realizavimą.

Išvados, susijusios su administracinių teismų sistemos institucine raida

2. Administracinių teismų institucinę raidą laiko požiūriu galima suskirstyti į 3 etapus: 1) nuo 1999 m. gegužės 1 d. iki 2001 m. sausio 1 d.; 2) nuo 2001 m. sausio 1 d. iki 2017 m. gruodžio 31 d.; 3) nuo 2018 m. sausio 1 d. Pirmasis administracinių teismų raidos etapas pasižymi daliniu administracinių teismų sistemos instituciniu atskyrimu nuo bendrosios kompetencijos teismų sistemos, sąlygoto savarankiško aukščiausiosios grandies administracinio teismo stokos. Antajam administracinių teismų institucinės raidos etapui būdinga dvipakopės, nuo bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomos administracinių teismų sistemos sukūrimas ir vystymasis. Trečiasis administracinių teismų sistemos institucinės raidos etapas sietinas su administracinių teismų sistemos reorganizavimu, kurio pasekoje Lietuvoje veikia trys administraciniai teismai: Vilniaus apygardos administracinis teismas, Regionų apygardos administracinis teismas su teismo

rūmais bei LVAT. Administracinių teismų sistemos institucinės raidos analizė atskleidė, jog visi administracinių teismų sistemos institucinės raidos etapai pasižymi nepakankamu teismų finansavimu.

Išvados, susijusios su administracinių teismų kompetencijos raida

3. Išanalizavus administracinių teismų kompetencijos raidą, teigtina, jog nuo pat administracinių teismų įsteigimo, administracinių teismų kompetencijai priklausė ginčų dėl teisės viešojo administravimo srityje, nagrinėjimas. Administracinių teismų kompetencijos raidos analizė atskleidė, jog administracinių teismų kompetencija iš esmės plėtėsi nežymiai, labiau išgryninant, suskaidant pagrindines administraciniam teismui priskirtinas bylas į atskiras bylas rūšis. Esminiu administracinių teismų kompetencijos pokyčiu laikytinas administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo perdavimas bendrosios kompetencijos teismams. Administracinių teismų kompetencijos ateities perspektyvų apžvalga vaizduoja, kad administracinių teismų kompetencijos raida yra nukreipta į bylų nagrinėjimo administraciniuose teismuose operatyvumą, plečiant privalomą ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarką bei numatant ribotos apeliacijos LVAT modelį.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija“. TAR. Žiūrėta 2022 m. sausio 8 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.47BB952431DA/asr>
2. „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo“, LRS. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 20 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5997?jfwid=rivwzvpvg>.
3. „Dėl Lietuvos Respublikos Laikinojo Pagrindinio Įstatymo“, TAR. Žiūrėta 2022 m. sausio 8 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.45>.
4. „Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija“. LRS. Žiūrėta 2022 m. sausio 15 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.19841>.
5. „Lietuvos administracinės teisinės reformos metmenys“. LRS. Žiūrėta 2022 m. sausio 10 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.31172?jfwid=-l1stwelf>.
6. „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“ (akto redakcija, galiojanti nuo 2022 m. sausio 20 d. INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. balandžio 15 d. <https://www.infolex.lt/ta/23225:ver62#X22d17c1d948e4c9eaf8f92142805fe34>.
7. „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“ (akto redakcija, galiojusi nuo 2001 m. sausio 1 d. iki 2001 m. rugsėjo 1 d.). INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. balandžio 5 d. <https://www.infolex.lt/ta/23225:ver4>.
8. „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“ (akto redakcija, galiojusi nuo 2009 m. gruodžio 12 d. iki 2010 m. liepos 1 d.). INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. balandžio 23 d. <https://www.infolex.lt/ta/23225:ver13#X6ba2f18e494f4b14af35cb70b11e597c>.
9. „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas“ (akto redakcija, galiojusi nuo 1999 m. gegužės 1 d. iki 1999 m. liepos 9 d.). INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d., <https://www.infolex.lt/ta/23225:ver2>.
10. „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 15, 16, 18, 20, 46, 137 straipsnių pakeitimo, aštuonioliktojo skirsnio ir 128, 144 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 23 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0BFC4BB604DB>.
11. „Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 15, 20, 40, 43, 44, 46, 153 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo šešioliktuoju-1 skirsniu įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 9 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ca174f0090d011e4bb408baba2bddd3>.
12. „Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas“ (akto redakcija, galiojusi nuo 2010 m. sausio 1 d.)“, 292 straipsnis. INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. balandžio 23 d. <https://www.infolex.lt/ta/103787:ver230#Xd5b055e31ec84adb9a4129ea71696f5e>.
13. „Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymas“. INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. kovo 1 d. <https://www.infolex.lt/ta/26557:ver5>.
14. „Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymo 2, 3, 4, 5, 6 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo ir administracinių bylų teisenos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymas“. LRS. Žiūrėta 2022 m. balandžio 5 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.110334?jfwid=i3h7wlhq9>.
15. „Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymo 2, 3, 4, 5, 6 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas“. LRS. Žiūrėta 2022 m. balandžio 2 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.110333?jfwid=i3h7wlhq9>.
16. „Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Aukščiausiojo teismo, Lietuvos apeliacinio teismo, apygardų teismų įsteigimo, apygardų teismų veiklos teritorijų nustatymo ir Lietuvos Respublikos prokuratūros reformavimo“ (akto redakcija, galiojusi nuo 1995 m. balandžio 7 d. iki 2000 m. birželio 28 d.). INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. kovo 5 d. <https://www.infolex.lt/ta/96799:ver4>.

17. „Lietuvos Respublikos įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties“. LRS. Žiūrėta 2022 m. balandžio 23 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.232378/asr>.
18. „Lietuvos Respublikos teismų reorganizavimo įstatymas“. LRS. Žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9bcc18d23de811e68f278e2f1841c088?jfwid=-163wt6gyey>.
19. „Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovo įstatymas“, INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. kovo 2 d. <https://www.infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/ta/23774:ver3#Xf3e129ed5a1849cbb88188bf1a5d6d95>.
20. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas“. LRS. Žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.231855/asr>.
21. „Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos įstatymas dėl Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo“ LRS. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 29 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.20467?jfwid=rivwzypvg>.
22. „Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymas“ (redakcija, galiojusi nuo 1995 m. sausio 1 d. iki 1996 m. spalio 16 d.), INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. kovo 1 d., <https://www.infolex-lt.skaitykla.mruni.eu/ta/90240:ver4#X019e05d7c7a7473c948f94efca307ea3>.
23. „Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso patvirtinimo“. Vyriausybės žinios, 1964, Nr. 19-139, (redakcija, galiojusi nuo 1995 m. sausio 1 d.)“.
24. Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymas (akto redakcija, galiojusi nuo 1999 m. vasario 3 d. iki 1999 m. balandžio 23 d.). INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. kovo 5 d. <https://www.infolex.lt/ta/26557:ver1#X63ff99d9aaf74f378969bad4e5eddf08>.
25. Lietuvos Respublikos administracinių teismų įsteigimo įstatymo Nr. VIII-1030 2 straipsnio pakeitimo ir 3 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymas“. LRS. Žiūrėta 2022 m. balandžio 15 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ae7df2323dea11e68f278e2f1841c088?jfwid=i3h7wlhq9>.
26. „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl administracinės teisenos reformos metmenų ir jų įgyvendinimo“ projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“. LRS. Žiūrėta 2022 m. sausio 10 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.31088?jfwid=-l1stwelf>.
27. „Dėl teisinės sistemos reformos metmenų ir jų įgyvendinimo“. LRS. Žiūrėta 2022 m. sausio 9 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5660?jfwid=21xb8o9rq>.
28. „Dėl Teisinės sistemos reformos įgyvendinimo programos“. LRS. Žiūrėta 2022 m. sausio 9 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.12926/gNSDofRLSH>.
29. „Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. XII-2209 „Dėl teismų reorganizavimo““. LRS. Žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8480d600a94d11e59010bea026bdb259?jfwid=fhhu5mpq1>.
30. „Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl administracinės teisenos reformos metmenų“ projekto aiškinamasis raštas“. LRS. Žiūrėta 2022 m. sausio 11 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.31173?jfwid=-l1stwelf>.
31. „Dėl teisinės sistemos reformos metmenų (nauja redakcija) ir jų įgyvendinimo“. LRS. Žiūrėta 2022 m. sausio 15 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.59280/asr>.
32. „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretas Nr. 389 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. vasario 3 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.320324EA8489>.
33. „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretas Nr. 395 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. vasario 3 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.582AD6A8E2AC>.
34. „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretas Nr. 385 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo““. Žiūrėta 2022 m. vasario 3 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.49A20C4C79F5>.

35. „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 19 d. dekretas Nr. 393 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. kovo 28 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.344CCB556B3A>.
36. „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 28 d. dekretas Nr. 407 „Dėl administracinio teismo teisėjo skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. vasario 8 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5A2F258B0813>.
37. „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 4 d. dekretas Nr. 400 „Dėl administracinių teismų pirmininkų skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. vasario 3 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0DB68C112E21>.
38. „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. balandžio 4 d. dekretas Nr. 391 „Dėl administracinio teismo teisėjo skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. vasario 3 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.691672DB0586>.
39. „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. birželio 30 d. dekretas Nr. 501 „Dėl administracinio teismo teisėjo skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. kovo 28 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D710B1929036>.
40. „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. gruodžio 17 d. dekretas Nr. 717 „Dėl administracinio teismo teisėjo skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. kovo 5 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4660BF49F4D4>.
41. „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. kovo 24 dekretas Nr. 325 „Dėl administracinių teismų teisėjų skaičiaus““. TAR. Žiūrėta 2022 m. vasario 3 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A90A4C1EDD28>.
42. „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. liepos 17 d. dekretas Nr. 542 „Dėl administracinio teismo teisėjo skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. vasario 4 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0A7251CA9864>.
43. „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. liepos 9 d. dekretas Nr. 536 „Dėl administracinio teismo teisėjo skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. kovo 29 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.232BB081CFF5>.
44. „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. spalio 8 d. dekretas Nr. 627 „Dėl administracinių teismų teisėjų skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. vasario 4 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.344CCB556B3A>.
45. „Dėl darbo grupės įstatymų dėl administracinių teismų steigimo ir jų kompetencijos nustatymo projektams parengti sudarymo“. LRS. Žiūrėta 2022 m. sausio 18 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.42249?positionInSearchResults=0&searchModelUID=26b88f29-f040-4a86-aa06-e0a740c3ac8b>.
46. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. gruodžio 29 d. dekretas Nr. 1147 „Dėl K.Lapinsko, J.Baškio ir G.Kryževičiaus atleidimo iš Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų pareigų““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D99B59A354F3>.
47. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. gruodžio 5 d. dekretas Nr. 1112 „Dėl apygardos teismo teisėjo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 17 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.087E338C59E2>.
48. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. gruodžio 5 d. dekretas Nr. 1111 „Dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjo, šio teismo pirmininko skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.EE51FCE25D36>.
49. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. gruodžio 5 d. dekretas Nr. 1110 „Dėl Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.57904DCA5C2A>.
50. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. lapkričio 22 d. dekretas Nr. 1097 „Dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų skaičiaus““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.C30DEAAFE94D>.

51. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. lapkričio 22 d. dekretas Nr. 1146 „Dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.15CA0FA5F163>.
52. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. liepos 5 d. dekretas Nr. 935 „Dėl Aukštesniojo administracinio teismo teisėjo, šio teismo pirmininko atleidimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 1 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.752A998C38BD>.
53. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. liepos 5 d. dekretas Nr. 936 „Dėl pavedimo laikinai eiti Aukštesniojo administracinio teismo pirmininko pareigas““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 1 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.BDA5992BDBD8>.
54. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. birželio 14 d. dekretas Nr. 1363 „Dėl apygardos administracinio teismo teisėjų skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 16 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.E4024CDCACFC>.
55. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. birželio 14 d. dekretas Nr. 1365 „Dėl apygardos administracinio teismo teisėjo skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 13 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9CF5B474226A>.
56. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. gegužės 1 d. dekretas Nr. 1300 „Dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjų skaičiaus““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 10 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8ED984F1164A>.
57. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. gegužės 30 d. dekretas Nr. 1345 „Dėl apygardos teismo teisėjo perkėlimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 12 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.996B4E7DD688>.
58. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. sausio 10 d. dekretas Nr. 1164 „Dėl apygardos administracinio teismo teisėjo skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 15 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.02FB6F0B3180>.
59. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. sausio 10 d. dekretas Nr. 1166 „Dėl apygardos administracinio teismo teisėjo skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 15 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.720513CC42A2>.
60. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. sausio 24 d. dekretas Nr. 1185 „Dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.443FBF7B64BB>.
61. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. sausio 24 d. dekretas Nr. 1186 „Dėl A.Ablingio ir R.Klišausko atleidimo iš Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų pareigų““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8FA253B98307>.
62. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. vasario 15 d. dekretas Nr. 1206 „Dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.383545E164DF>.
63. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2002 m. rugsėjo 20 d. dekretas Nr. 1900 „Dėl apygardų administracinių teismų teisėjų skaičiaus““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 18 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9E5676B2DFE6>.
64. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2002 m. sausio 10 d. dekretas Nr. 1637 „Dėl apygardos administracinio teismo teisėjo perkėlimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 17 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.218EE4A97724>.
65. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. sausio 10 d. dekretas Nr. 2014 „Dėl apylinkės teismo teisėjų atleidimo iš pareigų ir jų skyrimo apygardos administracinio teismo teisėjais““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 13 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.62F9B6D13ABE>.
66. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2017 m. birželio 21 d. dekretas Nr. 1K-1012 „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2010 m. spalio 6 d. dekreto Nr. 1K-504 „Dėl Lietuvos apeliacinio teismo, apygardų teismų ir apygardų administracinių teismų teisėjų skaičiaus“ pakeitimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/cdae4ec0564e11e7846ef01bfff9b64>.

67. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2017 m. gruodžio 4 d. dekretas Nr. 1K-1164 „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2017 m. birželio 21 d. dekreto Nr. 1K-1012 „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2010 m. spalio 6 d. dekreto Nr. 1K-504 „Dėl Lietuvos apeliacinio teismo, apygardų teismų ir apygardų administracinių teismų teisėjų skaičiaus“ pakeitimo“ pakeitimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d. <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=897ee3b0d8c911e7910a89ac20768b0f>.

68. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2017 m. gruodžio 4 d. dekretas Nr. 1K-1165 „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2010 m. spalio 6 d. dekreto Nr. 1K-503 „Dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų skaičiaus“ pakeitimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d. <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=4c818830d8e411e7910a89ac20768b0f>.

69. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2018 m. gegužės 2 d. dekretas Nr. 1K-1287 „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2010 m. spalio 6 d. dekreto Nr. 1K-504 „Dėl Lietuvos apeliacinio teismo, apygardų teismų ir apygardų administracinių teismų teisėjų skaičiaus“ pakeitimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6e8283904dfa11e8ade598b2394a491d>.

70. „Lietuvos Respublikos Prezidento 2019 m. gruodžio 16 d. dekretas Nr. 1K-163 „Dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų skaičiaus““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 21 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d25916101fca11eabe008ea93139d588>.

71. „Lietuvos Respublikos Prezidento dekretas 2001 m. birželio 14 d. dekretas Nr. 1367 „Dėl apygardos administracinio teismo teisėjo skyrimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 17 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.05737741E483>.

72. „Lietuvos Respublikos Prezidento dekretas Nr. 1044 „Dėl apygardos administracinio teismo teisėjo perkėlimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. kovo 8 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.6550E81565E1>.

73. „Lietuvos Respublikos Prezidento 1999 m. kovo 23 d. dekretas Nr. 365 „Dėl administracinių teismų teisėjų skaičiaus““. TAR. Žiūrėta 2022 m. kovo 28 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A90A4C1EDD28>.

74. „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 29 d. nutarimas Nr. 811 „Dėl negyvenamųjų patalpų Vilniuje, J. Basanavičiaus g. 35-3, perdavimo““. LRS. Žiūrėta 2022 m. balandžio 10 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.B5EBE6BAA318>.

75. „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 10 d. nutarimas Nr. 1275 „Dėl negyvenamojo pastato Vilniuje, Žygimantų g. 2, perdavimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 11 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.676E83844AC1>.

76. Lietuvos Respublikos Prezidento 2000 m. gruodžio 12 d. dekretas Nr. 1129 „Dėl apygardų administracinių teismų teisėjų skaičiaus““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 10 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.331003159A7F>.

77. Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. kovo 26 d. dekretas Nr. 1253 „Dėl apygardos administracinio teismo teisėjo perkėlimo““. TAR. Žiūrėta 2022 m. balandžio 18 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.EEE76206C51C>.

Teisės aktų projektai:

78. „Administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 20, 23, 27, 28, 31, 33, 43, 56, 117, 134, 138 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 115(1) ir 138(1) straipsniais įstatymo projektas Nr. XIIP-4251(3)“. LRS. Žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/73240522228411eb8c97e01ffe050e1c?jfwid=icq8ned46>.

79. „Administracinių teismų įsteigimo įstatymo projektas (suredaguotas priėmimui)“. LRS. Žiūrėta 2022 m. sausio 17 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/TAIS.71095?positionInSearchResults=28&searchModelUID=18471de5-eca8-432b-9198-1cb589709345>.

80. „Administracinių teismų įsteigimo įstatymo projektas Nr. P-1272(2)“. LRS. Žiūrėta 2022 m. sausio 21 d. <https://e->

[seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/TAIS.68596?positionInSearchResults=30&searchModelUID=18471de5-eca8-432b-9198-1cb589709345](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/TAIS.68596?positionInSearchResults=30&searchModelUID=18471de5-eca8-432b-9198-1cb589709345).

81. „Administracinių teismų įsteigimo įstatymo projektas“. LRS. Žiūrėta 2022 m. sausio 9 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/TAIS.58713?jfwid=i3h7wlhq9>.

82. „Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo Nr. VIII-1031 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-4252(3)“. LRS. Žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/73e67120228c11eb8c97e01ffe050e1c?positionInSearchResults=2&searchModelUID=3dae0588-c509-4eb1-8bf0-6503bfdfe023>.

83. „Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 X skyriaus pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-4253(3)“. LRS. Žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/cf107ef0228d11eb8c97e01ffe050e1c?positionInSearchResults=0&searchModelUID=3dae0588-c509-4eb1-8bf0-6503bfdfe023>.

84. „Mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 145, 148, 154, 156, 159 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 148(1) straipsniu įstatymo projektas Nr. XIIIIP-4255(2)“. LRS. Žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/649906a0a0b011eaa51db668f0092944?positionInSearchResults=2&searchModelUID=3dae0588-c509-4eb1-8bf0-6503bfdfe023>.

85. „Teismų įstatymo 9, 12 ir 15 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas“. LRS. Žiūrėta 2022 m. sausio 19 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/TAIS.58715?jfwid=-py58q4158>.

86. „Valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 5, 18, 32, 34, 51 straipsnių, X skyriaus pavadinimo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 56 straipsniu įstatymo projektas Nr. XIIIIP-4254(3)“. LRS. Žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/6b33f640228e11eb8c97e01ffe050e1c?positionInSearchResults=0&searchModelUID=3dae0588-c509-4eb1-8bf0-6503bfdfe023>.

Teismų praktika:

87. „Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyriaus 2000 m. gegužės 19 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. 3A–133/2000“. LVAT. Žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d. https://lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/lvat_biuletenis_01.pdf.

88. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. birželio 17 d. išvada administracinėje byloje Nr. eI-17-438/2016“. INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. balandžio 24 d. <https://www.infolex.lt/tp/1287317>.

89. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. birželio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eI-16-442/2017“. INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. balandžio 24 d. <https://www.infolex.lt/tp/1490382>.

90. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2020 m. rugpjūčio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-505-662/2020“. INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. balandžio 5 d. <https://www.infolex.lt/tp/1911685>.

91. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-4343-525/2021“. INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. kovo 8 d. <https://www.infolex.lt/tp/2044015#pa4>.

92. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. rugsėjo 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-3935-525/2021“. INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. kovo 3 d. <https://www.infolex.lt/tp/2024276#pa4>.

93. „Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmų 2021 m. gruodžio 20 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I2-8905-554/2021“. INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. kovo 15 d. <https://www.infolex.lt/tp/2056094#pa4>.

94. „Regionų apygardos administracinio teismo Šiaulių rūmų 2021 m. vasario 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I1-477-289/2021“. INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. kovo 15 d. <https://www.infolex.lt/tp/2048376#pa4>.

95. „Vilniaus apygardos administracinio teismo 2022 m. balandžio 14 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I2-1512-484/2022“. INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. balandžio 3 d. <https://www.infolex.lt/tp/2078173#pa4>.

96. „Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmų 2021 m. gruodžio 20 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I2-8905-554/2021“. INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. kovo 15 d. <https://www.infolex.lt/tp/2056094#pa4>.

97. „Regionų apygardos administracinio teismo Šiaulių rūmų 2021 m. vasario 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I1-477-289/2021“. INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. kovo 15 d. <https://www.infolex.lt/tp/2048376#pa4>.

98. „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimas byloje Nr. 13/2000-14/2000-20/2000-21/2000-22/2000-25/2000-31/2000-35/2000-39/2000-8/01-31/01 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo 4 straipsnio 1 ir 2 dalių, 5 straipsnio 1 ir 3 dalių, 7 straipsnio 3 dalies 1 punkto, 4, 5 ir 6 dalių, šio įstatymo priedėlio II skirsnio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 6 priedėlio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo įstatymo 9 straipsnio, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. lapkričio 29 d. nutarimo Nr. 499 „Dėl valstybinės valdžios, valstybės valdymo ir teisėsaugos organų vadovų bei kitų pareigūnų laikinos bandomosios darbo apmokėjimo tvarkos“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimo Nr. 666 „Dėl Lietuvos Respublikos teismų teisėjų, prokuratūros sistemos ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento pareigūnų bei kitų darbuotojų darbo apmokėjimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimo Nr. 1494 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimo Nr. 689 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančiųjų pareigūnų ir valdininkų darbo apmokėjimo“ dalinio pakeitimo“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai““. LRKT. Žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d. <https://lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta327/content>.

99. „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. vasario 13 d. sprendimas byloje Nr. 21/2003 „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 30 d. nutarimo išaiškinimo““. LRKT. Žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d. <https://lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta255/content>.

100. „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. sprendimas“. LRKT, Žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d. <https://lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta203/content>.

Specialioji literatūra:

101. Andruškevičius, Arvydas. *Administracinės teisės principai ir normų ribos*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004.

102. Deviatnikovaitė, Ieva. „*Administracinė teisė. Bendroji dalis*“. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2021.

103. Deviatnikovaitė, Ieva. *Administracinio teismo istorija Lietuvoje 1918 – 1940 m.* Kraków: Księgarnia akademicka, 2021.

104. Driukas, Artūras ir Virgilijus Valančius. *Civilinis procesas: teorija ir praktika. II tomas*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2006.

105. Dziegoraitis, Algimantas. „Administracinės teisės mokslas Lietuvoje 1918–1940“, iš *Administracinė teisė. Bendroji dalis: vadovėlis*, mokslinis redaktorius ir koordinatorius A. Dziegoraitis. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2005.

106. Jarašiūnas, Egidijus, Edita Žiobienė, Inga Žalėnienė, Saulė Vidrinskaitė ir Dovilė Gailiūtė. *Žmogaus teisių apsaugos institucijos*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2009.

107. Jokšas, Deividas ir Erika Katiševskaja „Kodėl administraciniam procesui (ne)reikalinga kasacija?“, *Teisės mokslo pavasaris*, 2021: 211-234. <https://doi.org/10.15388/TMP.2021.11>.

108. Kuconis, Pranas ir Vytautas Nekrošius. *Teisės saugos institucijos*. Vilnius: Justitia, 2001.
109. Kūris, Pranas. „*Teismų reformos eiga Lietuvoje*“. Teisminės valdžios problemos Lietuvoje. Konferencija, skirta teismų reformos Lietuvoje įgyvendinimo analizei, Vilnius, 1996.
110. Lapinskas Kęstutis, ir Pranas Petkevičius. *Tarybinė administracinė teisė*. Vilnius: Mintis, 1980.
111. Lapinskas, Kęstutis. *Römeris ir administracinė justicija Lietuvoje. Mykolas Riomeris ir šiandiena: teminis straipsnių rinkinys*. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto leidinys, 2000.
112. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas. *Administraciniai teismai Lietuvoje: nūdienos iššūkiai. Kolektyvinė monografija, skirta Lietuvos administracinių teismų dešimtmečiui*. Vilnius: Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, 2010.
113. Maksimaitis, Mindaugas. „Konstitucinis Teismas 1938 m. Lietuvos Konstitucijos projekte“, *Jurisprudencija* 52/44 (2004).
114. Maksimaitis, Mindaugas. „Lietuvos 1933 m. Teismų reformos rengimas“, *Jurisprudencija* 24/2 (2017).
115. Maksimaitis, Mindaugas. „Teisinės valstybės modelis“, iš *Mykolo Römerio mokslas apie valstybę*. Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas, 1997.
116. Maksimaitis, Mindaugas. „Teismų santvarkos pagrindų formavimas Lietuvoje (1918–1933)“, *Jurisprudencija* 20/2 (2013).
117. Maksimaitis, Mindaugas. *Lietuvos valstybės konstitucijų istorija*. Vilnius: Justitia, 2005.
118. Maksimaitis, Mindaugas. *Mykolas Römeris – Lietuvos sūnus*. Vilnius: MRU, 2006.
119. Maksimaitis, Mindaugas. *Mykolo Romerio mokslas apie valstybę*. Vilnius: Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas, 1997.
120. Maksimaitis, Mindaugas. *Valstybės Taryba Lietuvos teisinėje sistemoje (1928–1940)*. Vilnius: Justitia, 2006.
121. Pečkaitis, Justinas Sigitas ir Irena Mačerisnkienė. *Magistro baigiamojo darbo rengimo tvarka*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2008.
122. Pečkaitis, Sigitas Justinas, Sigitas ir Irena Mačerisnkienė. *Magistro baigiamojo darbo rengimo tvarka*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2008.
123. Pranevičienė, Birutė. *Kvaziteismai administracijos kontrolės sistemoje*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2003, <https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/15425/praneviciene.pdf?sequence=1>.
124. Raižys, Dainius, ir Darius Urbonas „Administracinių bylų teisenos infrastruktūrinis modelis, *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka* 3, (2010): 51-74. <https://ojs.mruni.eu/ojs/vsvt/article/download/6033/5132>
125. Raižys, Dainius. „Administracinių teisės pažeidimų bylų teisingumo problemos“, iš *Administraciniai teismai Lietuvoje: nūdienos iššūkiai: kolektyvinė monografija*, Virgilijus Valančius, 346-354. Vilnius: Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, 2010.
126. Šedbaras, Stasys. *Administracinio proceso teisinio reglamentavimo problemos Lietuvos Respublikoje*. Vilnius: Justitia, 2006.
127. Urbonas, Darius „Administracinės jurisdikcijos ištakos Lietuvoje“, *Socialinių mokslų studijos*, 3/., 2009.
128. Žilys, Juozas. „Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo konstitucinis statusas – santykių su vykdomąja valdžia aspektas“ *Jurisprudencija*, 2002, t. 29 (21): 5-14, <https://ojs.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/3577>.

Kiti šaltiniai:

1. „Teisės departamento išvada Dėl Administracinių teismų įsteigimo įstatymo projekto“. LRS. Žiūrėta 2022 m. sausio 20 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.64901?jfwid=-py58q4158>.

2. „Aiškinamasis raštas dėl įstatymų projektų Nr. XIIP-4251- XIIP-4257“. TAR. Žiūrėta 2022 m. gegužės 5 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/d61643a014de11eaad00dac7ebcb2435?jfwid=icq8neoxj>.
3. „Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai '96“, VRK, žiūrėta 2022 m. sausio 15 d., <https://www.vrk.lt/statiniai/puslapiai/n/rinkimai/seim96/index.html>.
4. „Lietuvos Respublikos Seimo dvidešimt šeštojo posėdžio stenograma“. LRS. Žiūrėta 2022 m. sausio 15 d. https://e-seimas.lrs.lt/rs/legalact/TAK/TAIS.240857/#zyma_9s26padminteisen.
5. „Lietuvos Respublikos Seimo rytinio plenarinio posėdžio protokolas Nr. 54(217)“, LRS. Žiūrėta 2022 m. sausio 16 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.58700?jfwid=-f3xm4qost>.
6. „Lietuvos Respublikos Seimo penkiasdešimt ketvirtojo (217) posėdžio stenograma“. LRS. Žiūrėta 2022 m. sausio 17 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.59900>.
7. Lietuvos Respublikos Seimo vakarinio plenarinio posėdžio protokolas Nr. 63(289)“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 18 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.71124>.
8. „Lietuvos Respublikos Seimo šešiasdešimt trečiojo (289) posėdžio stenograma“, LRS, žiūrėta 2022 m. sausio 19 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.71413>.
9. „Įstatymų projektų Nr. P-1271-P-1275 aiškinamasis raštas“. LRS. Žiūrėta 2022 m. sausio 22 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.58719?jfwid=-py58q4158>.
10. „Lietuvių kalbos žodynas“. LKZ. Žiūrėta 2022 m. kovo 1 d. <http://www.lkz.lt/?zodis=sistema&id=24068880000>.
11. „Lietuvių žodynas“. LIETUVIŲ ŽODYNAS. Žiūrėta 2022 m. balandžio 20 d. <https://www.lietuviuzodynas.lt/zodynas/Kompetencija>.
12. „Lietuvių žodynas“. LIETUVIŲ ŽODYNAS. Žiūrėta 2022 m. kovo 1 d. <https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Sistema>.
13. „Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas. Metinis Pranešimas 2003“. LVAT. Žiūrėta 2022 m. sausio 23 d. https://www.lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/lvat_metinis_pranesimas_2003.pdf.
14. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. veiklos apžvalga“. LVAT. Žiūrėta 2022 m. balandžio 23 d. <https://www.lvat.lt/veikla/teismu-praktika/teismo-metiniai-pranesimai/209>.
15. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletenis „Administracinių teismų praktika Nr. 1““, LVAT, žiūrėta 2022 m. balandžio 15 d., <https://www.lvat.lt/veikla/teismu-praktika/teismo-biuletiniai/207>.
16. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletenis „Administracinių teismų praktika Nr. 7““. LVAT. Žiūrėta 2022 m. balandžio 23 d. https://lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/lvat_biuletenis_07.pdf.
17. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletenis „Administracinių teismų praktika Nr. 19““. LVAT. Žiūrėta 2022 m. balandžio 23 d. https://lvat.lt/data/public/uploads/2018/01/lvat_biuletenis_19.pdf.
18. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletenis „Administracinių teismų praktika Nr. 41““. LVAT. Žiūrėta 2022 m. balandžio 23 d. <https://lvat.lt/doclib/cdewhejheibdy742x6azzxgcjw6t4q31>.
19. „Regionų apygardos administracinio teismo 2019-ųjų metų veiklos apžvalga“. TEISMAI. Žiūrėta 2022 m. balandžio 21 d. <https://regionu.teismai.lt/veikla/veiklos-ataskaitos/42>.
20. „Regionų apygardos administracinio teismo 2021 m. veiklos ataskaita“. TEISMAI. Žiūrėta 2022 m. balandžio 22 d. <https://regionu.teismai.lt/veikla/veiklos-ataskaitos/42>.
21. „Seimo nutarimo projekto Reg. Nr. XIIP-3010 ir Įstatymų projektų Reg. Nr. XIIP-3011-XIIP-3020 aiškinamasis raštas“. LRS. Žiūrėta 2022 m. balandžio 17 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/f9429202ecdb11e4a8669450a5f0514d?jfwid=-163wt6gyey>.

22. „Vilniaus apygardos administracinio teismo 2019 m. veiklos apžvalga“. TEISMAI. Žiūrėta 2022 m. balandžio 21 d. <https://vaat.teismas.lt/veikla/veiklos-ataskaitos/vaat-2019-m.-veiklos-apzvalga/1000>.

23. „Vilniaus apygardos administracinio teismo 2021 m. veiklos apžvalga“. TEISMAI. Žiūrėta 2022 m. balandžio 22 d. <https://vaat.teismas.lt/veikla/veiklos-ataskaitos/vaat-2021-m.-veiklos-apzvalga/1296>.

24. LVAT pirmą kartą pateikė išvadą dėl mero priesaikos sulaužymo ir įgaliojimų nevykdymo“. INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. balandžio 10 d. <https://www.infolex.lt/Portal/start.asp?act=news&Tema=49&Str=59008>.

25. Valančius, Virgilijus. „Žmonės vis dažniau gina savo teises administraciniuose teismuose“. INFOLEX. Žiūrėta 2022 m. sausio 23 d. <https://www.infolex.lt/Portal/start.asp?act=news&Tema=50&str=18935>.

Archyvinė medžiaga

Vilniaus regioninis valstybės archyvas:

Fondas 2303 – Vilniaus apygardos administracinis teismas

Apyrašas 1, bylos 1, 4, 9, 13, 16, 21, 30, 31, 37, 61

Klaipėdos regioninis valstybės archyvas:

Fondas 2148 – Klaipėdos apygardos administracinis teismas

Apyrašas 1, bylos 1,3, 8, 11, 18

Šiaulių regioninis valstybės archyvas:

Fondas 1748 – Šiaulių apygardos administracinis teismas

Apyrašas 1, bylos 1, 3, 5, 22, 76

Panevėžio regioninis valstybės archyvas:

Fondas 1150 – Panevėžio apygardos administracinis teismas

Apyrašas 1, bylos 2, 4, 7, 12, 13, 33

LVAT archyve saugomi dokumentai

Lietuvos apeliacinio teismo archyve saugomi dokumentai, susiję su Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyriaus veikla.

ANOTACIJA

ADMINISTRACINIŲ TEISMŲ KŪRIMOSI PRIELAIDOS IR RAIDA LIETUVOJE

Magistro baigiamasis darbas

Šiuo tyrimu siekiama užpildyti administracinės teisės istorijos mokslo spragą, atskleidžiant administracinių teismų steigimo prielaidas, institucinę ir kompetencijos raidą atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę. Magistro baigiamajame darbe aptariami ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimo iki administracinių teismų įsteigimo, ypatumai, pateikiamos esminės prielaidos, paskatinusias administracinių teismų steigimą Lietuvoje bei analizuojama administracinių teismų sistemos institutinė ir kompetencijos raida atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę.

Reikšminiai žodžiai: administracinis teismas, administracinio teismo institutinė raida.

ABSTRACT

PRECONDITION FOR THE ESTABLISHING OF THE ADMINISTRATIVE COURTS AND THEIR DEVELOPMENT IN LITHUANIA

Master's thesis

The aim of this research is to fill the scientific gap in the history of administrative law by revealing the preconditions for the establishment of administrative courts, the institutional and competence development after the restoration of the independence of the Republic of Lithuania. The master's thesis discusses the peculiarities of disputes arising from administrative legal relations before the establishment of administrative courts, presents the essential assumptions that led to the establishment of administrative courts in Lithuania and analyzes the institutional and competence development of the administrative court system after Lithuania's independence.

Keywords: administrative court, institutional development of administrative court.

SANTRAUKA

ADMINISTRACINIŲ TEISMŲ KŪRIMOSI PRIELAIDOS IR RAIDA LIETUVOJE

Magistro baigiamasis darbas

Viešosios administracijos kontrolės poreikis Lietuvoje buvo jaučiamas jau tarpukaryje. Nėgana to, jau tarpukariu nemažai buvo ir diskutuojama apie administracinių teismų viziją, buvo kuriami administracinių teismų įstatymo projektai. Daugiau dėmesio administracinė justicija sulaukė tik atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, tačiau net ir tada ilgą laiką iš administracinių teisinių santykių kylantys ginčai buvo laikomi bendrosios kompetencijos teismų nagrinėtinais, o administracinė justicija buvo laikoma savotiška civilinio proceso teisės dalimi. Prireikė daug laiko, kad administracinė justicija būtų išgryninta bei sukurta tokia administracinių teismų sistema, kokią ją matome ir turime dabar. Nors administracinis teismas laikomas viena iš svarbiausių valstybės institucijų, turinti užtikrinti viešosios administracijos veiklos teisėtumą, analizuojant mokslinę doktriną, pastebėta, jog administracinių teismų kūrimuisi, administracinių teismų raidos genezei Lietuvoje skiriama nepelnytai mažai dėmesio. Po Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo administracinių teismų steigimosi, jų raidos istorija nėra iš esmės atskleista. Šis magistro baigiamasis darbas skirtas užpildyti administracinės teisės istorijos mokslo spragą.

Šio darbo tikslas – atskleisti administracinių teismų steigimo prielaidas, institucinę ir kompetencijos raidą atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę. Tikslui pasiekti, magistro baigiamajame darbe aptariami ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimo iki administracinių teismų įsteigimo, ypatumai, pateikiamos esminės prielaidos, paskatinusias administracinių teismų steigimą Lietuvoje bei analizuojama administracinių teismų sistemos institucinė ir kompetencijos raida atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę.

Magistro baigiamojo darbo tyrimo struktūra susideda iš įvado, dėstomosios dalies (trys pagrindiniai skyriai, kurie susideda iš smulkesnių poskyrių) bei išvadų. Pirmojoje darbo dalyje aptariami ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimo ypatumai iki administracinių teismų įsteigimo bei atskleidžiamos administracinių teismų steigimą Lietuvos paskatinusios priežastys. Antrojoje dalyje analizuojama administracinių teismų institutinės raidos etapai. Trečioji dalis skirta administracinių teismų kompetencijos raidai aptarti. Likusios tyrimo struktūros dalys, yra literatūros sąrašas, anotacija ir santrauka lietuvių bei anglų kalbomis, priedai, sąžiningumo deklaracija.

Magistro baigiamajame darbe iškeltas ginamasis teiginys, jog administracinių teismų įsteigimą Lietuvoje paskatino Lietuvos siekis stiprinti viešosios administracijos teisėtumo kontrolę, pasitvirtino iš dalies, kadangi administracinių teismų kūrimosi prielaidos yra

kompleksinės ir jas galima skaidyti į dvi grupes: politines bei teisines. Pirmajai administracinių teismų kūrimosi prielaidų grupei priskirtinas Lietuvos siekis įstoti į ES bei į kitas tarptautines organizacijas, tobulinti teismų sistemą tikslu atitikti vakarų valstybių įdiegtus standartus teisingumo srityje. Teisinių administracinių teismų kūrimosi prielaidų grupę sudarė siekis stiprinti viešosios administracijos kontrolę bei poreikis užtikrinti asmens teisės kreiptis į teismą efektyvą realizavimą.

SUMMARY

PRECONDITION FOR THE ESTABLISHING OF THE ADMINISTRATIVE COURTS AND THEIR DEVELOPMENT IN LITHUANIA

Master's thesis

The need for control of public administration in Lithuania was already felt in the interwar period. In addition, the vision of the administrative courts was discussed and drafted in the interwar period. However, administrative justice received more attention only after the restoration of Lithuania's independence, but even then disputes arising from administrative legal relations were considered by courts of general jurisdiction for a long time and administrative justice was considered a peculiar part of civil procedure law. It has taken a long time for administrative justice to be refined and for the administrative court system to be as we see it now. Although the administrative court is considered to be one of the most important state institutions to ensure the legitimacy of public administration, the analysis of scientific doctrine has shown that undeservedly little attention is paid to the development of administrative courts and the genesis of administrative courts in Lithuania. After the restoration of the independence of the Republic of Lithuania, the establishment of the administrative courts and the history of their development has not been substantially disclosed. This master's thesis is designed to fill the scientific gap in the history of administrative law.

The aim of this work is to reveal the preconditions for the establishment of administrative courts, the institutional and competence development after the restoration of the independence of the Republic of Lithuania. To achieve this goal, the master's thesis discusses the peculiarities of disputes arising from administrative legal relations before the establishment of administrative courts, presents the essential assumptions that led to the establishment of administrative courts in Lithuania and analyzes the institutional and competence development of the administrative court.

The structure of the master's thesis consists of an introduction, an introductory part (three main chapters, which consist of sub-chapters) and conclusions. The first part of the work discusses the peculiarities of the examination of disputes arising from administrative legal relations before the establishment of administrative courts and reveals the reasons that led to the establishment of administrative courts in Lithuania. The second part analyzes the stages of institutional development of administrative courts. The third part is devoted to the development of the competence of administrative courts. The remaining parts of the research structure The remaining parts of the research structure are: bibliography, annotation and summary in Lithuanian and English, appendices, declaration of honesty.

The defense statement that the establishment of administrative courts in Lithuania was motivated by Lithuania's desire to strengthen the control over the legality of public administration was confirmed in part because the preconditions for the establishment of administrative courts are complex and can be divided into two groups: political and legal. The first group of preconditions for the establishment of administrative courts includes Lithuania's aspiration to join the EU and other international organizations, to improve the judicial system in order to meet the standards established by Western countries in the field of justice. The group of preconditions for the establishment of legal administrative courts consisted of the desire to strengthen the control of public administration and the need to ensure the effective realization of a person's right to apply to a court.

PRIEDAI

Priedas Nr. 1 Administracinių teismų įsteigimui dokumentai chronologine tvarka.

Nr.	Dokumento data ir pavadinimas
1.	1992 m. spalio 25 d. Konstitucija
2.	1996 m. rugsėjo 20 d. Lietuvos administracinės teisenos reformos metmenys
3.	1998 m. birželio 25 d. Teisinės sistemos reformos metmenys (nauja redakcija)
4.	1999 m. sausio 14 d. Administracinių teismų įsteigimo įstatymas

AKADEMINIO SAŽINGUMO DEKLARACIJA

2022-05-05

Vilnius

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas), Teisės mokyklos
Viešosios teisės instituto Administracinės teisės studijų programos

(fakulteto / mokyklos/akademijos, programos
pavadinimas)

Studentas (-ė) Barbara Jacevič

(vardas, pavardė)

patvirtinu, kad šis rašto darbas / kursinis / bakalauro / magistro baigiamasis darbas
„Administracinių teismų kūrimosi prielaidos ir raida Lietuvoje“:

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje
Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir
susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais.

Žinau, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali
būti šalinamas iš Universiteto kaip už šiurkštų akademinės etikos pažeidimą.

(parašas)

Barbara Jacevič

(vardas, pavardė)